

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΑΣ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1900

15 Μαΐου 1909

ΕΤΟΣ Θ' ΤΕΥΧΟΣ 207

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΑ Τὸ Κόκκινο Πουκάμισο, δράμα.

Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΥ Ἡ Γυνή, ποίημα.

Σ. Π. Ἑθνικά κειμήλια.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΥ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ε. MELCHIOR DE VOGÜÉ μέλους τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, Ὁ βίος καὶ τὸ ἔργον τοῦ Γκογγόλ, μετάφρ. Χ. Θ. Δ.

ΕΜΕΡΣΟΝ Ἀντιστάθμισις, μετάφρ. Θ. Χ. Φλωρᾶ, τέλος.

Θ. ΔΟΣΤΟΓΕΒΣΚΥ Λευκὲς νύχτες, δῆγμα, μετάφρ. Κ. Μ., τέλος.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Λόγοι καὶ Ἀντίλογοι ὑπὸ Παύλου Νιρβάνα.

Τὰ βιβλία ὑπὸ Κάποιου.

Μουσική.

Θεατρικά.

Ἀρχαιολογικά.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ Διὰ τὸν Μιστράλ.

Ἑλληνες καλλιτέχναι ἐν Παρίσις. — Ἡ ἐπιστήμη τῆς εὐτυχίας. — Ψυχοσκοπεῖον.

Ὀλιγόστιχα. — Προτομή τοῦ Σολωμοῦ ἐν Ἀθήναις. — Νεαὶ ἐκδόσεις.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Πορτραῖτο, ὑπὸ Κλεονίκης Ἀσπριώτη, ἐκτὸς τοῦ κειμένου χρωματιστὴ. — 4 εἰκόνες ἐκ τῶν Ἑθνικῶν Κειμηλίων. — 2 εἰκόνες τῆς Ἐκθέσεως τοῦ Ζαπτείου: Σπουδὴ Κ. Βικάνου. — Ὁ Ἀστεγος, Γεωργαντῆ. — Ὁ βασιλεὺς καὶ αἱ ἀδελφαὶ του αὐτοκράτειραι εἰς Κέρκυραν. — Δ. Λαυράγκας. — Θεόφρ. Ι. Σακελλαρίδης.

Ἀθῆναι, ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35

Ἑκαστὸν Τεῦχος λεπτὰ 30

ΕΓΓΡΑΦΑΙ: ἑτήσιοι δρ. - φρ. 25. — Ἑξάμηνοι δρ. - φρ. 12.50.

ΣΥΝΑΡΟΜΗΤΑΙ ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ δρ. - φρ. 4 κατὰ διμηνίαν. Ἡ 1η δόσις δρ. 5.

ΣΥΝΑΡΟΜΗΤΑΙ ΜΗΝΙΑΙΟΙ (διὰ τὴν Ἑλλάδα μόνον) δρ. 2 κατὰ μῆνα. Ἡ 1η δόσις δρ. 3.

Αἱ ΕΓΓΡΑΦΑΙ ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΤΗΝ 15 ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΗΡΟΝΟΝΤΑΙ

ΤΑ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ» ἐκδίδονται τὴν 15 καὶ 30 ἐκάστου μηνός.

Ἑκαστὸν ἔτος ἀποτελεῖται ἀπὸ 2 τόμων: ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου καὶ ἀπὸ 15 Ἀπριλίου.

Ἐν τευχὸς στέλλεται ὡς δεῖγμα δωρεάν.

Τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς ἀποστέλλεται διὰ ταχυδρομ. ἢ τραπεζικῆς ἐπιταγῆς πρὸς τὸν κ. Κίμωνα Μιχαηλίδην, διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» Ἀθῆνας.

ΤΙΜΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

Αι έγγραφα αρχίζουν κατά μήνα.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Εκδίδονται τήν 15 καὶ 30 ἑκάστου μηνός.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' ἑν ἔτος δρα. 25.—

ΑΘΗΝΑΙ. 35 Ὁδὸς Ἀριστοτέλους.

Ἐκαστον ἔτος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο τόμων ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου καὶ ἀπὸ 15 Ἀπριλίου.

δι' ἑξ μην. > 12,50

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' ἑν ἔτος φρ. 25.—

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Ἐν τεύχῳ ἀποστέλλεται δωρεάν ὡς δῆγμα.

δι' ἑξ μην. > 12,50

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ: Δρ.—Φρ. 4 κατὰ διμηνίαν, προπληρωτέαι. Ἡ 1^η δόσις Δρ.—Φρ. 5. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΜΗΝΙΑΙΟΙ (διὰ τὴν Ἑλλάδα μόνον) Δρ. 2 κατὰ μῆνα, προπληρωτέαι. Ἡ 1^η δόσις Δρ. 3. — Πᾶσα αἴτησις πρὸς ἐγγράφην συνοδεύεται ἀπαρατήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς τραπεζ. ἢ ταχ. ἐπιταγῇ.

Πρὸς τὸν κ. ΚΙΜΩΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ

Διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» ΑΘΗΝΑΣ

Ὅλα τὰ τεύχη τῶν προηγουμένων ἔτων πωλοῦνται ὑπερτιμημένα.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ τῶν «Παναθηναίων»: εἰς ὅλην τὴν Ρωσσίαν ὁ κ. Ἀναστάσιος Μάλτος. Ὁδησὸς rue Pouschkin No 66. — Εἰς ὅλην τὴν Κύπρον ὁ κ. Μιλιτιάδης Εὐθυμιάδης, εἰς Ἀμμόχωστον.

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ 1909

4 Δραχμαὶ ἑκαστον γραμματίον
ἰσχύον
διὰ τὰς 4 κληρώσεις

ΚΕΡΔΗ 900.000 ΔΡΑΧΜΑΙ

1 Δραχμὴ ἑκαστον γραμματίον
ἰσχύον
διὰ μίαν ἐκ τῶν 4 κληρώσεων

4	Κέρδη μεγάλα	ἑξ	100.000	ἑκ	400.000	Δραχμῶν
4		ἑξ	25.000	ἑκ	100.000	
4		ἑκ	10.000	ἑκ	40.000	
12		ἑκ	5.000	ἑξ	60.000	
20		ἑκ	1.000	ἑξ	20.000	
1644		ἑξ	100	ἑξ	164.400	
1312		ἑκ	50	ἑξ	115.600	

4000 ἐν ὅλῳ Κέρδη ἀξίας Δραχμῶν . . . 900.000 Δραχμῶν

Ἡ πρώτη κλήρωσις γνήσεται τῇ 26 Ἀπριλίου (9 Μαΐου) 1909, ἡ δευτέρα τῇ 28 Ἰουνίου (11 Ἰουλίου) 1909 ἡ τρίτη τῇ 25 Ὀκτωβρίου (7 Νοεμβρίου) 1909 καὶ ἡ τετάρτη τῇ 31 Δεκεμβρίου 1909 (13 Ἰανουαρίου) 1910.

Γραμμάτια πωλοῦνται: Εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα καὶ λοιπὰς δημοσίας ἀρχάς, εἰς τὰς Τραπεζάς, εἰς τοὺς σταθμάρχας καὶ στασιάρχας τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διαχειριστὰς τῶν μονοπωλίων καὶ τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων πρὸς δραχμὰς τέσσαρας ἑκαστον ἰσχύον διὰ τὰς τέσσαρας κληρώσεις καὶ πρὸς δραχμὴν μίαν ἑκαστον γραμματίον ἰσχύον διὰ μίαν ἐκ τῶν τεσσάρων κληρώσεων.

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων, Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, Ἀθῆνας.

Ἡ πώλησις τῶν γραμματίων ἀρχεῖται ἀπὸ τῆς 15/28 Ἰανουαρίου 1909.

Ὁ Διευθύνων Τμηματάρχης Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΔΩΡΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Τόμοι ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ χαρτοδεμένοι ἐκτὸς 3ου, 5ου, 10ου, 12ου, 13ου καὶ 14ου ἑκαστος Δρ.—Φρ. 2.— Διὰ τὰς ἐπιταγὰς 50 λεπτά, διὰ τὸ ἑξωτερικὸν 1 φρ. ἐπὶ πλέον ταχυδρομικὰ.

Ὅλη ἡ σειρά, τόμοι 16, ἐλευθεροὶ ταχυδρομικῶν τελῶν Δρ.—Φρ. 192

Ἡ ὅλη σειρά, τόμοι 16, πωλεῖται καὶ κατὰ δόσεις μηνιαίας ἐκ Δρ.—Φρ. 6

Κατὰ τὴν πληρωμὴν ἑκάστης δευτέρας δόσεως ἀποστέλλεται ἕνας τόμος. Οὕτω μετὰ τὸν 16ον τόμον θὰ ἔχῃ ἀποπληρωθῇ ἡ ἀξία ὅλων.

Παύλου Νιρβάνα: Γλωσσικὴ αὐτοβιογραφία.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . πρὸς Δρ.—Φρ. 0,50 ἀντὶ 1
Παῦλ Λαλέουσα, ποιήματα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . » 1 ἀντὶ 2
Ἀρχιτέκτων Μάρθας, δράμα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . » 1 ἀντὶ 2
Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια . . . » 0,50 ἀντὶ 1

Κίμωνος Μιχαηλίδου: Σάν Ζοὴ καὶ Σάν Παραμυθί, διηγήματα καὶ εἰκόνες.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . » 1 ἀντὶ 2

Σπύρου Μελά: Ὁ Γυῖς τοῦ Ἰσκιου, δράμα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . » 1 ἀντὶ 2

Ὁσκαρ Οὐάϊλντ: Σαλώμη, δράμα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . » 1 ἀντὶ 2

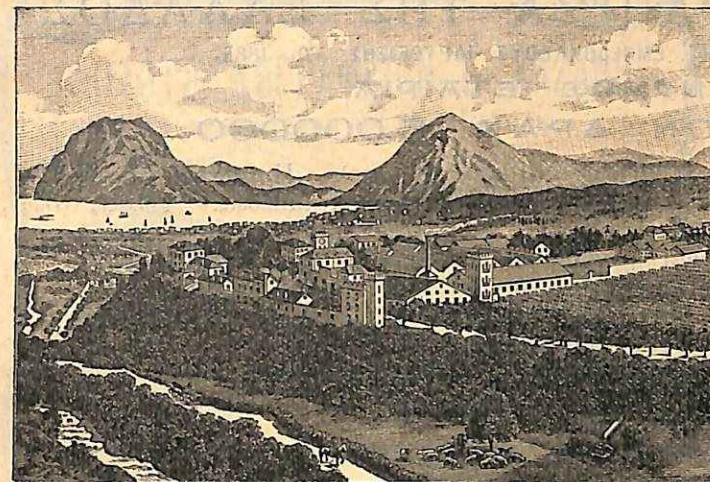
Μ. Μαλακῶση: Περσικὰ ποιήματα . . . » 2 ἀντὶ 3

Ι. Πολέμη: Κεῖμήλια, ποιήματα . . . » 1,50 ἀντὶ 3

Γ. Στρατήγη: Τραγούδια τοῦ Σπυτιοῦ, ποιήματα.—Ἐκδ. «Παναθηναίων» . . . » 1 ἀντὶ 2

Ν. Ἐπισκοποπούλου: Ἑρμῆς ψυχῆς, δράμα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . » 1 ἀντὶ 3

Λεύκωμα τῶν «Παναθηναίων» . . . » 1 ἀντὶ 2

ΧΡ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Γενικός ἀντιπρόσωπος τῆς ἐν Πάτραις Οἰνοποιητικῆς Ἑταιρίας

Η «ΑΧΑΪΑ»

ΑΘΗΝΑΙ.—Ὁδὸς Νίκης 1 καὶ ὁδὸς Πανεπιστημίου 52.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
ΤΗΣ
ΑΥΛΗΣ ΤΗΣ Α.Β.Υ.
ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
ΤΗΣ Α.Β.Υ.
ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΙΝΟΙ ΚΑΙ ΚΟΝΙΑΚ ΚΛΑΟΥΣ

Παρακαταθήκη οἶνων παλαιῶν ἄνω τῶν 5 ἐτῶν ἐπιδορπίων καὶ λαματικῶν

Μαυροδάφνη, Μαλβασία, Ἀχαιοὺς

ὡς καὶ ἐπιτραπέζιων οἶνων

Δεμέστιχα λευκὰ καὶ μέλας Μορέα καὶ Καλάβρυτα.

ΚΟΝΙΑΚ «Royal» τοῦ 1887

» «des Princes» τοῦ 1890

» «Τῶν 2 Στεμμάτων» τοῦ 1895

» «Τοῦ Στέμματος» τοῦ 1900

Τιμολόγια ἀποστέλλονται παντὶ τῷ αἰτοῦντι.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΗΛΙΑ Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

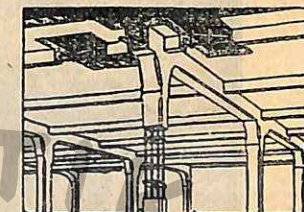
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ΓΕΦΥΡΟΠΟΙΩΝ

5—ΟΔΟΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ—5

Μελέται καὶ ἐκτελέσεις μηχανικῶν καὶ οἰκοδομικῶν ἔργων.—Ἐφαρμογὴ συστήματος Hennebique.

Κατασκευὴ γεφυρῶν ἀφλέκτων οἰκῶν, δαπέδων, στηλῶν κ.τ.λ. διὰ σιγερροκονιάματος σιδηροπαγοῦς (béton armé) συστήματος Hennebique.

ΜΕΓΑ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΕΝ Τῇ ΠΑΓΚΟΣΜΙῳ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ 1900

—Ἀντιπροσωπεῖα ἐν Ἑλλάδι τοῦ ἐν Παρίσι οἴκου Hennebique.—

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ, ΓΛΥΠΤΙΚΗΣ & ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΑΡ. ΛΑΪΟΥ

Ἀριστοῦχου τοῦ Πολυτεχνείου Ἀθηνῶν
καὶ τῆς Ἀκαδημίας Μονάχου

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΙΩΝ & ΧΑΛΚΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ.—Ὁδὸς Κολοκοτρώνη 55 Α

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣΗΣ ΤΗ 1886

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΑΧ. 5.000000

Τμήμα Τραπεζικόν.— Συνάλλαγμα. — Έκδοσις έπιταγών (chèque). — Πιστωτικά έπιστολάι. — Είσπραξις. — Δάνεια επί ένεχύρω Χρεωγράφων. — Προεξοφλήσεις. — Καταθέσεις. — Φύλαξις τίτλων και τιμαλφών.

Τμήμα Ταμιευτηρίου.— Ταμιευτήριον 4 %.— Μηνιαία καταθέσεις άνατοκιστικά.

Τμήμα Χρηματιστηρίου.— Αγοραπωλησία χρεωγράφων. — Χρηματιστικά έντολάι.

Τμήμα Έμπορίου.— Προμήθειαι έμπορευμάτων. — Αντιπροσωπείαι οίκων. — Πληροφορίαί έμπορικά. — Δέματα κατεργασμένα βυρσοδεψείου Μοσχάτου.

Γενικόν Πρακτορείον έν Έλλάδι του Γαλλικού «Phenix» άσφαλείας κατά του πυρός και τής ζωής.

ΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

3 1/2 %	απόδοσις εις πρώτην ζήτησιν.	4 1/2 %	απόδοσις μετά έν έτος.
4 0/0	» μετά τρείς μήνας.	5 0/0	» μετά δύο έτη.
4 1/4 %	» μετά έξι μήνας.	5 1/2 %	» μετά δύο έτη και πλέον.

Διά καταθέσεις εις χρυσόν κατά 1/2 % όλιγώτερον.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΜΑΝΤΙΚΑ

ΕΝ ΑΜΙΣΩΙ

Τά κομψότερα Σανάκια από τά έκλεκτότερα Άγγλικά και Γαλλικά ύφάσματα εις τό μέγα έμποροπραπτικόν κατάστημα:

ΣΩΚΡ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Όδός Σταδίου 12 (Έναντι Βουλής).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΒΑΡΕΚΙΝΑ

ΗΓΓΥΗΜΕΝΗ ΕΙΔΙΚΗ ΣΚΕΥΑΣΙΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΜΠΟΥΓΑΔΑ

ΚΑΘΑΡΙΖΕΙ, ΛΕΥΚΑΙΝΕΙ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΜΑΙΝΕΙ

ΑΝΔΡΕΟΥ Γ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Φαρμακοποιού - Χημικού

Διά τής χρήσεως τής Έλληνικής Βαρεκίνας έπιτυγχάνεται ό τέλειος καθαρισμός, λεύκανσις και άπολύμανσις των άσπρόρουχών χωρίς ταύτα να όπóκνουνται και εις την έλαχίστην βλάβην, καθότι ή επίδρασις αυτής επ' αὐτῶν γίνεται χημικῶς και ούχι διά τεχνικῶν μέσων (τριψίματος, κοπανίσματος κλπ.) επομένως περιορίζεται εις τό να καθαρίζη, λευκαίνη και άπολυμαίνη τά άσπρόρουχα, διατηρούσα την στερεότητα αὐτῶν, καθὼς και τά εις χείρας ήμῶν έπίσημα πιστοποιητικά διαφόρων χημικῶν βεβαιούσι. Προκύπτει δέ και οικονομία κόπου, χρόνου και χρήματος, κατά τά 2/3, έν συγκρίσει πρὸς τό παλαιόν σύστημα τής μπουγάδας.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ

Φαρμακείον Άνδρέου Γ. Θεοδωροπούλου.

Διασταύρωσις Άριστοτέλους και Ήπειρου. — Άρ. τηλ. 382.

ΜΙΧΑΗΛ Β. ΜΑΝΟΥΣΟΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗΙ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ

ΜΕΓΕΘΥΝΣΕΙΣ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 10. Παρά τή πλατεία Συντάγματος.

ΛΑΡΥΓΓΟ-ΩΤΟΛΟΓΟΣ ΙΑΤΡΟΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Πλατεία Αγίου Γεωργίου 4.

Άκριβώς έμπροσθεν του Συλλόγου Παρνασσού.

Ώραι επίσκεψεως 10—12 π. μ. 3—5 μ. μ.

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ε. ΚΑΖΑΝΗ

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΝ ΤΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ
ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΜΕ ΤΑ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ

ΔΟΣ ΛΕΚΑ — ΣΤΟΑ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΟΝΟΝ
ΤΟ ΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
Ε. ΚΑΖΑΝΗ

ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΕΝ ΤΗ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ ΒΟΡΩ

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ

Άθήναι. — Όδός Έρμού

Πλούτος γραφικής ύλης. — Έντυπα και έπισκεπτήρια καλλιτεχνικά. — Έργοστάσιον φακέλων τέλειον. — Χάρτης τυπογραφικός λευκός και έξωφύλλων παντός είδους και ποιότητος.

Ευθηνία, ταχύτης, άκριβεία.

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΤΟ ΦΑΛΗΡΟΝ

ΙΩΑΝ. Κ. ΚΟΝΤΣΙΑΕΛΟΥ

Παράρτημα έν Άθήναις

Όδός Χαλκοκονδύλη 34^α.

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ

πρὸς 80 λεπτά ή όκά

ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ

ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

ΜΕΓΑ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ, ΧΗΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΕΙΟΝ

Α. ΦΩΚΑ

Φαρμακοποιού Α' τάξεως τής ανωτάτης Φαρμακευτικής Σχολής των Παρισίων

Άκριβεστάτη εκτέλεσις όλων των συνταγών υπό προσωπικού άπαρτιζομένου υπό έπιστημόνων φαρμακοποιών. — Γαλλικά και Άγγλικά ειδικότητες (*Spécialités*). — Πρόσφατα μεταλλικά ύδατα. — Απολυμάνσεις και άποστειρώσεις διά τελειοτάτων συσκευών και κλιβάνων. — Τεχνητός όρρος.

Όλα τά είδη των χημικών αναλύσεων. — Αναλύσεις υδάτων μετά μικροβιολογικής έρεύνης. — Μικροβιολογικόν εργαστήριον τέλειον.

ΤΜΗΜΑ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

Όλα τά φαρμακευτικά είδη εις τιμάς άναταγωνίστους

ΕΔΩΔΙΜΑ ΚΑΙ ΑΠΟΙΚΙΑΚΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΑΘΗΝΑΙ — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21^Γ — ΑΘΗΝΑΙ

Τηλέφωνον αριθ. 137

Όλα τά είδη των έδωδύμων νωπότατα από τά καλλίτερα έργοστάσια και ως έν τής μεγάλης καταναλώσεως άνακαινιζόμενα καθ' έκάστην.

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΡΓΥΡΟΥΝ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΒΟΡΩ

ΔΙΑ ΜΕΔΙ ΚΑΙ ΕΛΗΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ THOMSON HOUSTON. — ΕΔΡΑ: ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΜΕΤΟΧΑΣ: ΔΡΑΧΜ. 10.000.000. * ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ: ΦΡ. ΧΡ. 10.000.000

Κεντρικόν Έργοστάσιον έν Νέφ Φαλήρω. Σταθμοί: Έν Άθήναις, Πειραιϊ, Νέφ Φαλήρω και Κηφισία. — Ηλεκτρική κίνησις του άπ' Αθηνών εις Πειραιά Σιδηροδρόμου και των Τροχιοδρόμων Αθηνών, Πειραιώς και Περιχώρων. — Προνόμιον φωτισμού δι' ήλεκτρισμού και άερίου των πόλεων Πειραιώς, Πατρών, Σύρου, Καλαμών, Άργοστολίου και Χαλκίδος. — Ηλεκτρικός Τροχιοδρόμος Πατρών.

Η Έταιρία αναλαμβάνει εγκαταστάσεις φωτισμού και κινητηρίου δυνάμεως και έν γένει πάσαν έργασίαν σχετιζομένην με τόν ήλεκτρισμόν υπό πάσας αὐτοῦ τάς μορφάς. — Προμηθεύει παντός είδους υλικά ήλεκτρισμού και ίδια όργανα και μηχανάς **THOMSON HOUSTON** των οποίων είναι

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΣΤΕΑΤΟΚΗΡΟΠΟΙΕΙΟΝ Ο "ΦΟΙΒΟΣ",

ΕΤΑΙΡΙΑ ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ. 1893
ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡ. 500.000
ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

Βραβευθέντα διὰ χρυσῶν βραβείων ἐν τῇ Παγκοσμίῳ
Ἐκθέσει τῶν Παρισίων, τῇ Διεθνείᾳ Ἐκθέσει
τῆς Κρήτης καὶ τῇ Διεθνείᾳ Ἐκθέσει τῶν Ὀλυμπίων.

Στεατοκήρια (Σπερμασέτα) ἀρίστης καὶ
πρώτης ποιότητος, χρωματιστὰ καὶ ἐκκλησιῶν,
κατασκευαζόμενα διὰ νεωτάτης χημικῆς μεθόδου,
δίδουσιν ἄπλετον φῶς, τήκονται ἄνευ σταγόνων
καὶ σβύνουσιν ἄνευ ὀσμῆς. **Στεατίνη, Παραφ-
ρίνη, Κηριζίνη, Γλυκερίνη καὶ Ἐλαιίνη.**

Γραφεῖον Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σοφοκλέους ἀρ. 2.

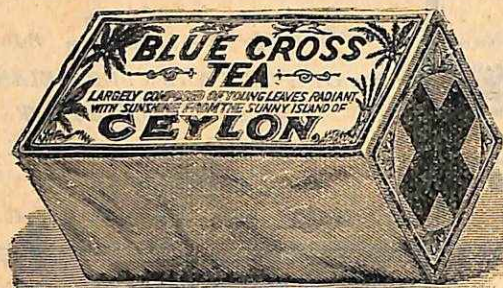
ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΥΡΙΤΙΔΟΠΟΙΕΙΟΥ
ΧΗΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ. 1882
ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡ. 3.000.000
ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝΤΑ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑ ΧΡΥΣΟΥ ΒΡΑΒΕΙΟΥ

Πυρίτις ἀκαπνος πολέμου καὶ κυνηγίου. Πυ-
ρίτις μαύρη καὶ Δυναμίτις ὅλων τῶν εἰδῶν.
Φυσίγγια ἀκάπνου καὶ μαύρης πυρίτιδος παντὸς
ὅπλου. Κάλυκες Μάνλιχερ, Γκράβ καὶ περιστροφῶν.
Θεϊκὸν ὀξύ, Νιτρικὸν ὀξύ, Ὑδροχλωρικὸν ὀξύ,
Θεϊκὸς χαλκός, Θεϊκὸς σίδηρος, Ἀντιπερονοσπο-
ρίνη, Στουπέτσι, Μολυβδοσωλήνες, Σκάγια.

Τιμαὶ ἀνεπίδεκτοι συναγωνισμοῦ.

ΤΕΪΑ ΚΥΑΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ BLUE CROSS TEA

Εἶναι τὰ ἀρίστα τῶν Τεϊῶν, συσκευάζονται εἰς πακέτα
καὶ κυτία ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν ἀνωτέρων
ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ζητεῖται ἐπὶ ἐκά-
στου πακέτου ἢ κυτίου τὸν **ΚΥΑΝΟΥΝ ΣΤΑΥΡΟΝ**.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ εἰς τὰ πρώτης τάξεως Ἐδωδιμο-
πωλεῖα Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Βό-
λου, Πατρῶν, Σύρου, Ἀργοστολίου, Λαμίας καὶ Κρήτης.

Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΛΛΑΣ. — Ἐν Πειραιεῖ (Στοὰ Ριζάρη).

MOBBS, HART & CO LD

ΜΟΝΟΚΟΜΜΑΤΑ

ΧΑΛΥΒΔΙΝΑ

ΧΡΗΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ
ΤΗΣ ΠΤΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΛΕΠΤΩΝ

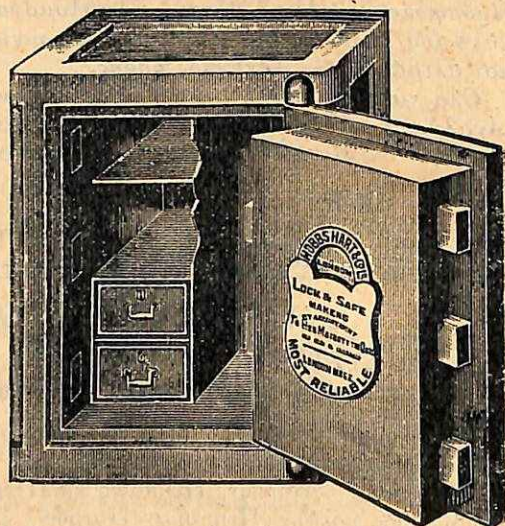
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΑΙ

ΤΩΝ ΘΗΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΩΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ: 76, Cheapside, London E. C.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ: Arlington Street, Islington, N.

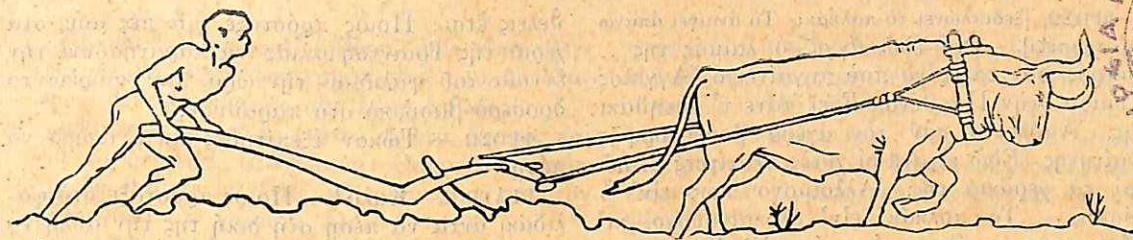
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ ΥΠΟ

ΚΑΒΟΝΙΚΗΣ ΑΣΠΡΙΩΤΗ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ 6' 15
ΜΑΪΟΥ 1909

ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΠΟΥΚΑΜΙΣΟ — ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΜΕΡΗ ΤΡΙΑ

Χαρισμένο στη γυναίκα μου

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΤΟ ΔΡΑΜΑ

ΣΤΑΥΡΟΣ αρχιεργάτης στο μωλο. — ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ ή γυναίκα του. — ΦΡΟΣΩ μία γειτόνισσα. — ΑΧΙΛΛΕΑΣ, ΜΙΧΑΛΙΟΣ, ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ, ΣΤΑΜΟΣ εργάτες στο μωλο. — ΠΕΦΑΝΗΣ το παιδί της ταβέρνας. — ΜΕΛΠΩ δουλικά.

Άλλοι άνθρωποι της ταβέρνας

Γίνεται κοντά στη θάλασσα. Σε μία πολιτεία
[που μολώνουν.]

ΜΕΡΟΣ Α΄.

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ

Κρεβατοκάμαρη στού Σταύρου. Φαίνεται μία θύρα στο βάθος και δυο παράθυρα με κόκκινους μεπερντέδες. Κρεβάτι δεξιά. Στόν τοίχο, ψηλά 'πο το κρεβάτι στεφανοθήκη κοκκινωπή με στέφανα και καντήλι άναμμένο, κάτω από εικονίσματα. Φαίνεται άριστερά κομός. Άπάνου λαϊκά στολίδια και κομποσράματα. Μία λάμπα πρόστυχη. Πειώ μπρός ένα τραπέζι με λίγες καρέκλες. Χτυπούν καμπάνες.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΦΡΟΣΩ, ΣΤΑΥΡΟΣ

ΣΤΑΥΡΟΣ, [Μόνος. Συλλογισμένος. Κάτι συγυρίζει, μηχανικά, εκεί στόν κομό]. — Θα ρωώ πώς βγαίνουν τ' άγια. . . .

ΦΡΟΣΩ — Καλημέρα!

ΣΤΑΥΡΟΣ — Καλώς τηνε! Για καλό ή για κακό; . . .

ΦΡΟΣΩ — Και για τὰ δυό. Μή δέν είνε του Θεού παιδιά, δίδυμα κι' άχώριστα; . . .

ΣΤΑΥΡΟΣ — Κάτσε! . . . Ο λόγος σου καλός. . .

Από πού έρχεσαι;

ΦΡΟΣΩ — Από τόν 'Αϊ-Λεφτέρη.

ΣΤΑΥΡΟΣ — Δέν έπερνες και τη γυναίκα μου, νά 'ρθήτε; . . . 'Η δέν την είδες;

ΦΡΟΣΩ — Δέν την είδα, την Τριανταφυλλιά. . .

Έφυγα, βλέπεις, πριν νά τελέψη ή λειτουργιά.

Στένεψε ή καρδιά μου την ώρα, πού μία κοπέλα, σι' άσπρα ντυμένη (νά 'πούμε σά φρεγάδα, στά κύματα του λιβανιού) προχώρεσε νά πάρη άγια μετάδοση. 'Αχ! . . . Τὰ μάτια μου θολώσανε πειότερο άπ' ό,τι τώχουνε συνήθιο άπ' τὰ γεράματα. Πήρα κι' έφυγα, γιατί 'ήταν ίδια ή 'Αγνούλα μου. . . 'Ας έχη δόξα ό Θεός! . . .

[Μικρή παύση]

ΣΤΑΥΡΟΣ, [χτυπάει τη γροθιά του άπάνου στο τραπέζι]. — Καί ποτάμια νά γενούν τὰ δάκρυά σου, ποιό είνε τώφελος; Τόσους καιρούς πού τρέχουν τὰ ποτάμια στη θάλασσα δέν την ψηλώσανε ούτ' ένα δαχτυλάκι! . . . Καί τó χειρότερο μέρα με την ήμέρα τó δέμμα τρώει τόν όχτο. Παράτησέ τα! 'Ο λόγος τó λέει: Για τέτοιονε καϋμόν άφιόνι, στόν κάμπο δέ φυτρώνει! [Μ' έπιθυμία ν' αλλάξη όμιλία]. Μά τί κρατᾶς αύτοϋ; . . .

ΦΡΟΣΩ — Ένα μεταξωτό πολκάκι της συχωρεμένης. 'Αχ! . . . Όλη τη νύχτα — Σταύρο — στην έρημ κάμαρη έγύριζα, σάν άγριοποϋλι σέ κλουβί, ως τó χάραμα, με τίς καμπάνες του όρθρου. 'Εκείνες μου γλυκάναν την καρδιά. Μά πάλι με δίζανε σέ συλλοή παράξενη. 'Αλλο πράμα μ' ένυρίεψε. Συλλογιζόμουνα. 'Αχ, πώς νά πάω μονάχ' ή έρημη; Πού είν' εκείνη, πού πάντα μου, άπ' όντας έμεγάλωσε, νά πούμε, τραβούσαμε, σάν τέτοια μέρα, στην έκκλησά μαζί; [κλαίει]. Τότες έψαξα και τó βοήκα, τούτο 'δω, κι' έτράβηξα, κατά την έκκλησά με δαϋτο. Έξεγελοιόμουνα πώς πάω μ' εκείνη! . . . 'Όχι μὴν κουνᾶς τó κεφάλι σου! . . . Τρελλή δέν είμαι! . . . Θα ρωώ αφήνουνε οι πεθαμένοι κάτι άπ' τó κορμί τους κι' άπ' τó είνε τους σιά ρούχα τους άπάνω. [Κλαίει].

[Μικρή παύση]

ΣΤΑΥΡΟΣ, [χτυπάει τη γροθιά του άπάνω στο τραπέζι]. — Παράξενα πού συλλογίζεται όποιος γεράση στους καϋμούς!

ΦΡΟΣΩ, [ξεδιπλώνει το πολκάκι. Το ανοίγει άπάνω στο τραπέζι]. — Νά' εδω άγγιζ' ο λαιμός της... άσπρος, σαν τὰ κρίνα που πηγαίνει ο Άγγελος Κυρίου στην Παρθένο. Έκει τανε τ' άστηθάκι της. Άμόλευτο σαν τόν άγέρα βουνοκορφής άπάτητης. Έδω εΐτανε οί χυτές πλατίτσες... έδω και τὰ χεράκια της. Άλλοίμονο πώς είν' ο κόσμος;... Τò πολκάκι' είν' δλοκαίνουργο, κι' αΐτηνε την κατάλυσε η μαύρη Γής!... [κλαίει] Άς έχη δόξα ο Παντοδύναμος!...

[Μεγάλη παύση]

ΣΤΑΥΡΟΣ, [άξαφνα τινάζεται, από τη συλλοή, πούχε παραδοθή. Σηκώνεται όρθιος]. — Ήρθες για κακό, χρονιάρα μέρα!... Ίδια κι' δλόφτυστη! Όπως εΐταν' εκείνη, λίγες ήμέρες πριν πεθάνη! Τ' αΐτιά μου αποκάμανε ν' ακούν τὰ κλάματά σου! Η γλώσσα μου έμάλασε να σ' αποκρένουν στα Ίδια!... Δεν έχω γω τò κριμα της! Δε θέλεις νάν τ' ακούσης; Ή θέλεις να με παιδείης, τάχα; Στῶπα και σου τò ξαναλέω: Δεν την όρίζω την άγάπη μου! Τίποτα δεν όρίζω! Τί όρίζω;... Μιά πήχη Γής; Νά: Σε κáτι δύσκολες φορές πάω να νοιώσω στο λαιμό μου την τριχιά του κριαριού, που τò τραβάνε στη σφαγή... νά, πώς τò λένε; [με περισσότερο θυμό, άξαφνα]. Τί όλο μου μιλάς για κείνη;

[Μικρή παύση]

ΦΡΟΣΩ — Με ψέμματα γυρεύει να όρίξη δικιο στα πάθη ο νοϋς, λέει ένας λόγος. Λες ψέμματα. Θέλεις δικιο να σου όήξω, π' άρνήθηκες τόν Άγγελο, για ν' άγκαλιάσης μιá...;

ΣΤΑΥΡΟΣ, [την πίνει άπότομα και θυμωμένα]. — Λόγο μη λες για τη γυναίκα μου! Τ' ακούς; Τί έχεις να πής για τη γυναίκα μου;

ΦΡΟΣΩ — Άμ' έχω δά!... Είνε τὰ πρώτα και τὰ ύστερα. Κ' είνε τὰ ύστερα χειρότερ' απ' τὰ πρώτα και εκείνα χειρότερ' απ' τὰ ύστερα...

ΣΤΑΥΡΟΣ — Μιλάς σά μεθυσμένη.

ΦΡΟΣΩ — Ναί' μ' έκέρασες κάμποσα ποτήρια... Συμπάθα με, λοιπόν, αν μέθυσα στο σπίτι σου. Ός τόσο σου μιλάω για τὰ πρώτα. Έχεις μυαλό και κρίνε, αν παραπατάει ο νοϋς μου. Τ' άρνιέσαι πώς έκανε τ' αδύνατά της δυνατά, ή Τριανταφυλλιά, για να σέ πάρη απ' την Άγνούλα μου;... Τ' άρνιέσαι πώς ξεγύμνωνε, ξεπίτηδες, τὰ στήθια της μπροστά σου, πριν σέ πάρη;... [με κάποιον στόμφο]. Άχ! Έτσ' ή άδιαντροπιά νικάει τη φρόνιμη άξιοσύνη! Ο μακαρίτης, ο άντρας μου, τώλεγ' έτσι δά: Ο κυνηγός χίλια πουλιά στα δέντρα δεν τὰ βλέπει' μιá τσιλιβήθρα, όμως, από μιάν ώρα μακριά. Ξέρεις γιατί;.. Κουνάει την ουρά της!

ΣΤΑΥΡΟΣ — Θέλεις από κακία να μιλάς, γιατί δεν είνε μιá και δυό π' ό,τι είχα να σου πω σου τότεπα, δόξα σοι ο Θεός! Κοντά στις χίλιες, όμως, σέ ρωτάω μιá και την αποψινή, άφου τò

θέλεις έτσι: Ποιός πρόσταξε, για πές μου, στα χέρια της Τριανταφυλλιάς να παρατήσουνε την έννοια του ψαλιδιού την ώρα, που κούρευε τò δροσερό βασιλικό στο παραθύρι;

ΦΡΟΣΩ — Τώκαν' ξεπίτηδες και τ' άφηκε να πέση.

ΣΤΑΥΡΟΣ — Καλό!... Ποιός πρόσταξε στο ψαλιδάκι άντις να πέση στη δική της την αΐλη να πέση στη δική μας;...

ΦΡΟΣΩ — Εκείνη! Τώρριζ' ξεπίτηδες!

ΣΤΑΥΡΟΣ — Καλό!... Μα ποιός επρόσταξε σέ μένα νάμ' εκεί; Ποιός μουπε, μυστικά, νάν τώβρω και να πάω νάν της τò δώσω; Ποιός μήνυσε στα χέλι της την ώρα που άπλωνε τὰ χέρια νάν τò πάρη, να μου χαμογελάσουν σ' έναν τρόπο, που μ' έκαναν να θυμηθώ εκείνες τις φωτιές π' ανάβει ο Ήλιος, σέ κáτι δειλινά, που είνε σαν καλοί — να πούμε — έγγυητάδες, για νύχτες παιγνιδιάρες και γλυκειές;

[Μικρή παύση]

Ύστερα με σκλαβώσαν τὰ μαλλιά της' όταν τη βλέπω να χτενίζεται, ο νοϋς μου πάει στον κάμπο με τις χρυσές χεριές τις άπλωτές, τò καταμεσήμερο του Θεριστή. Τò φέρεσιμό της ύστερα, που είνε σαν του φειδιού τò κύτταγμα, όπου σκλαβώνει τὰ πουλιά. Ή θες να πω τὰ μάτια της, όπου αλλάζουν χρώμα; Δεν είνε σαν κáτι άστρα μακρινά, όμοια με διαμαντόπετρες που παίζουνε στα δάχτυλα της νύχτας;...

ΦΡΟΣΩ, [τόν κόβει άπότομα]. — Δε βλέπω γω αΐτες τις νοστιμιές άδιαντροπιές μονάχα βλέπω! Τò κριμα γίνηκε και κάποιος φταίει! Μη θες να φταίω γω;

ΣΤΑΥΡΟΣ — Όχι τò φταίξιμο είνε της τύχης. Τη νύχτα, μες τὰ δέντρα, λέω πώς βλέπω κουρνιασμένα δαιμόνια κι' αερικά. Καταλαβαίνεις; Εκείνα, λέω, να μās φουάνε στο μυαλό αποθυμιές και λύπες! Έτσι, από τò τίποτα, για να κάνουν χάσι... ποιός τὰ ξέρει!...

ΦΡΟΣΩ — Σου φταίνε οί άγέρηδες!... Εκείνη τη νύχτα, όμως, την άξέχαστη, που ήρθα, γρηά γυναίκα, με τὰ κλάματα στα μάτια, με τρεμουλά στα γέρικα κι' αδύναμα τὰ πόδια μου, με την ψυχή στο στόμα, και σά Χριστό σέ παρακάλεσα και σύρθηκα στο πάτωμα, σαν τò κοιρέλι, δεν εΐτανε στην κάμαρη κανένας δαίμονας, άλλος από σένα! Εΐμαστ' οί δυό μας. Σταῦρο, σου λέω, παιδί μου! Τ' εΐταν' αυτό που μούκαμες να στείλεις τόν άρραβώνα πίσω; [κλαίγοντας]. Έπεσε τ' άμοιρο κορίτσι μου, στο στρώμα, σου λέω, και δε θά ξανασηκωθή! Βαρεία είν' άρρωστη και θά πεθάνη. Έτσι σου τῶπα και τò μάντεψα, γιατί ο νοϋς συνηθισμένος είνε να πηγαίνει στο κακό.

[Μικρή παύση]

Τότες τί μου είπες; Θυμίσου το καλά! «Δεν πās σ' ένα γιατρό, μόν' έρχεσαι σέ μένα;» Έτσι μου είπες.

ΣΤΑΥΡΟΣ, [λυπητερά]. — Έτσι σου είπα. Την είχα βγάλει, άδελ' από την καρδιά μου. Δε λάμπουν, βλέπεις, τάστρα, σαν έβγη ο ήλιος!...

ΦΡΟΣΩ — Σου είπα για τὰ πρώτα. Καιρός και για τὰ δεύτερα, τὰ χτεσινά: Θάρρενα, λοιπόν, ότι δε θάθελε κανένας νάχη γυναίκα σαν τόν ήλιο' γιατί τόν χαίροντ' όλοι.

ΣΤΑΥΡΟΣ — Δε σέ καταλαβαίνω!

ΦΡΟΣΩ — Γιατ' ή άγάπη μοιάζει της τυφλόμυγας.

ΣΤΑΥΡΟΣ — Σάν τò κανί του σάλιαγκα, στρημένα, πάνε τὰ λόγια σου. Μίλα πειό ξάστερα.

ΦΡΟΣΩ — Τò ξέρεις τò τραγουδι;

«Είν' ή καρδιά τυφλή κι' ο νοϋς άνοιχτομάτης. Άγρυπνη έχει μόνο την καρδιά εκείνος π' αγαπάει ύπνος γλυκός σ' όνειράτα σκλάβο τò νοϋ κρατάει».

Καταλαβαίνεις τώρα;

ΣΤΑΥΡΟΣ — Τò λες αυτό για τη γυναίκα μου;

ΦΡΟΣΩ — Θα στώλεγε καλλίτερ' από μένα τò χτένι σου!

ΣΤΑΥΡΟΣ — Από μάντεμα σέ μάντεμα με όίχνεις! Μίλα γιατί με άναφες!

ΦΡΟΣΩ — Θέλω να πω πώς ή Τριανταφυλλιά σου τινάζει τὰ τριαντάφυλλά της, σέ ξένα χέρια! Για σένα μνέσκουνε τ' άγκάθια, που φέρουν δυσκολίες στο χτένισμα. Καταλαβαίνεις τώρα;

ΣΤΑΥΡΟΣ — Στρίγγλα και φαρμακογλωσσού! Έχε χάρι στ' άσπρα σου μαλλιά! Άν δε θες να φύγης, σκούζοντας, από δώ μέσα, πές άλλα λόγια!...

ΦΡΟΣΩ, [ψάχνει στον κόρφο της]. — Λόγια πολλά, καιρός χαμένος. [Βγαίνει κáτι και τού δείχνει]. Κύτταξ' έδω! Μην τò γνωρίζεις;

ΣΤΑΥΡΟΣ, [τò πέρνει]. — Είν' της γυναίκας μου τò φυλαχτό, που τῶχε χάση, που τò βρήκες; Πώς βρόθηκε στα χέρια σου;

ΦΡΟΣΩ — Καμιά δυσκολία νάν τò μάθης. Μου τώδωσε τò παλληκάρη, ο Άχιλλέας, που (καθώς τò λένε για δαύτονε) όλες οί άνύπαντρες της χώρας τόν βλέπουνε στον ύπνο τους και σαν ξυπνήσουν κλαίνε, που δεν εΐταν αλήθεια. Κ' οί παντρεμένες, οί πολύξερες, τη νύχτα, στην άγκαλιά τ' άντρός τους, λαθεύουνε και λένε τῶνομα κεινού. Περικαλιώνται να ξεχαστή — τάχατες, λέει — ο ήλιος πίσω απ' τὰ βουνά, να γίνη νύχτα οϋλος ο καιρός και να χηρέσουν. Και οί γρηές άναστενάζουνε πώς δεν μπορούνε να γυρίσουνε στα πρώτα νεάτα, για χατήρι του.

ΣΤΑΥΡΟΣ, [δυνατές φωνές]. — Σά γεννημένη όχιά δαγκώνεις. Στρίγγλα!... Μίλα! Πές μου: και ποιός του τώδωσ' αΐτουνοϋ; Μίλα!

ΦΡΟΣΩ — Τί έπαδες; Γιατί φωνάζεις έτσι; Τί φοβάσαι; Έσέναν' ή γυναίκα σου δε λάμπει σαν τόν ήλιο; Έτσι δεν τῶπες;... Ός φαίνεται, λοιπόν, από μιάν ώρα σ' άλλη όλα τὰ πάντ' αλλάζουνε!

ΣΤΑΥΡΟΣ, [της τραβάει τò χέρι]. — Όρμήνιες δε σου γύρεψα, διαστρεμμένη! Μίλα! Ποιός!

ΦΡΟΣΩ — Μά, θά μου σπάσης τò χέρι! [του ξεφεύγει]. Τί κάνεις έτσι; Του τώδωσε, λοιπόν, ή πιστή τρυγόνα σου, σ' ώρες γλυκειές. Πρέπει να εΐτανε πολυ γλυκειές, άφου φοβότανε, μην τονε χάση!...

ΣΤΑΥΡΟΣ, [έρχεται στον έαυτό του. Στην άρχή ήσυχα. Έπειτα δυναμώνει]. — Ψέμματα! Ψέμματα! Άκούς; Δεν είν' αλήθεια! Άκούς; Δεν είν' αλήθεια!... Πώς μπορεί να είν' αλήθεια, τέτοιο πρῶμα! Εκείνη τώρα — νά τώρα! — εΐταν' έδω! Άκούω τη φωνή της καθαρή! Νά τώρα! Είχε τὰ χεράκια της δώ περα, στο λαιμό μου! Με κύτταζε με τὰ μάτια της! Άκούς; Αυτό που λες, δεν είν' αλήθεια!

[Μικρή παύση]

Έλα φτάνει πειά: Καταλαβαίνω μπορεί να σουφτεξα. Μα σου ζητάω συχώρεση. Έλα πές το και συ πώς μουπες ψέμματα! Δε μιλάς; Σκύβεις τò κεφάλι και δε μιλάς; Θέλεις να πής πώς είν' αλήθεια; Μ' αν είν' αυτό αλήθεια, τότες ο κόσμος είνε παραμυθι!...

ΦΡΟΣΩ — Και κáτι πειό χειρότερο! Παραμυθι, από κείνα που διηγούνται οί τρελλοί, σαν είνε στα φεγγάρια τους. Αΐτα που λέω όμως, λόγο με λόγο, είν' αληθινά.

ΣΤΑΥΡΟΣ — Ψέμματα! Ψέμματα!... [με τσακισμένη φωνή]. Καταλαβαίνεις πώς τρέμω, σαν τò φονιά, π' ακούει τὰ μεσανύχτα να σκούζη τò αΐμα του σκοτωμένου, έξω στο δρόμο; Φτάνει πειά! Σουφταιξα σαν άνθρωπος και συ δικάζεις σά Θεός! Τò κριμα μου είν' εκατό φορές μικρότερο, από την τιμωρία! Έλα, φτάνει! Σου ζητάω συχώρεση! Θέλεις να φιλήσω τὰ χέρια σου, να σούψω να φιλήσω τὰ πόδια σου; Έλα! Πές το και συ πώς είπες ψέμματα!

ΦΡΟΣΩ — Ο άντρας μου ο μακαρίτης, τώλεγ' έτσι δά: Ο καλός ο κυνηγός φτάνει να ιδή μονάχα τ' άχνάρια του λαγού, κ' εϋτς τόν έχει στη σακούλα του. Δεν είσαι διόλου, βλέπω, επιδέξις κυνηγός και θέλεις μαγερεμένον, κίολας, αΐτόν τόν άνοστο λαγό, που σουβγάλα...

ΣΤΑΥΡΟΣ — Κρέμονι' από τη γλώσσα σου, στρίγγλα, και συ μου ψέλνεις παραμυθία;

ΦΡΟΣΩ — Από ψηλό σκουάκι μου κρεμίστηκες και χάσκει ο γκρεμός μπροστά σου; Άκου και κρίνε, αν έχω δικιο. Τάχα με πλέξει, θαρρώ, δώ και τρεις μήνες, έτσι με μιás. Όμως άγάπη π' άναψ' εύκολα, εύκολα σβύνει. Τη βαρέθηκε κ' είν' έξω από τò νοϋ του για ποιá νομίζεις; Για την άσημονειά, τη Βαγγελιώ (τήρα να ιδής ποιός είν' ο κόσμος!) π' αν την ιδής στο ξύπνιο σου νομίζεις πώς κοιμάσαι... πώς βλέπεις άσχημ' όνειρα. Κι' αν την ιδής στον ύπνο σου, θαρρείς πώς είν' αλήθεια και πετάγισαι. Και κείνη, ή απομόναχη (τήρα να ιδής ποιός

εἶν' ὁ κόσμος!) δὲν τὸν θέλει! Ἦρθε λοιπὸν τὸ παλληκάρι στὸ σπίτι καὶ μὲ παρακαλοῦσε μῶμορφον τρόπο, γιὰ νὰν τῆς πᾶω μηνύματα, πὼς χάνεται γιὰ αὐτήν.

ΣΤΑΥΡΟΣ—Ἀδιάντροπη! τὸ λὲς πὼς κάνεις τὴ μεσίτρα, χωρὶς νὰ κοκκινίσης;

ΦΡΟΣΩ—Ἐσέναν' ὁ πατέρας σου εἶχε τέσσερα περβόλια καὶ δὲν τὸ ξέρεις πὼς τὸ μεσίτη κάνει κι' ὁ ἀγέρας; Τὴν ἀνοιξὴ ὅταν τ' ἀρσενικά λουλούδια βλέπουνε τὰ θηλυκὰ στὸ δέντρο τ' ἄλλο, κι' ἀναστενάζουνε (ἄς ποῦμε μὲ τὶς μυρωδιές τους) ποὺ δὲν μποροῦν νὰ σμίξουνε, τότες ὁ ἀγέρας τὰ λυπάται· καὶ σὰν καλὸς μεσίτης, μυστικά τὰ ζευγαρώνει, φέρνοντας ἀπὸ τὸ ἓνα στ' ἄλλο τὸ σπόρο τῆς ἀγάπης. Καὶ ξέρεις; Δίχως πληρωμὴ παραμικρή! Ὅχι ἐγὼ ποὺ πῆρα! Τώρα θὰν τὴν ἀκούσης καὶ θὰ κρίνης, ἂν εἶμαι πρόστυχη μεσίτρα. Λοιπὸν, ἀπάνου στὰ παράπονα γιὰ τὴν καινούργι' ἀγάπη καυχῆθηκε (γιατ' εἶνε καιρησάρης, σὰν ὁμορφος) γιὰ τὴν παλιά, γιὰ τὴ γυναῖκα σου. Τότες ἀρπάχτηκε ἀπὸ πάνου του. Τοῦ γύρεψα σημάδια. Πρῶτα μ' ἀρνήθηκε· μὰ ἔλα ποὺ εἶνε πάντα ἡ καινούργι' ἀγάπη δυνατώτερη ἀπ' τὴν παλιά; Αὐτὴ τανε ἡ πληρωμὴ μου. Τὸ φυλαχτὸ καὶ μιὰ λογίρα του ποὺ ψάρεψαν τὰ δίχτυα μου: Ἀνάμεσα στὰ δυὸ τῆς κίτρολέιμονα παραφυλάει—λέει—μαύρη ἐλιά, π' ἀλλοίμονο σὲ ἐκείνον ποὺ θὰ μπλέξη στὶς νοστιμιές τῆς.

[Μικρὴ παύση]

[Ἐξαφνα σὲ ψηλὸν τόνο].—Τρία χρόνια ζῶ μὲ μιὰν ἐλπίδα! Νὰ σ' ἀποδείξω πὼς τὸ κακὸ ποὺ μοῦκανες εἶτανε καὶ δικό σου. [Μὲ φωνὴ κλαψάρα]. Τώρα μπορῶ καὶ νὰ πεθάνω. Ζυγιάζει ὁ Δίκαιος Κριτὴς μὲ ζυγαριὰ σωστή. Ὅ,τι ἔκαμες θὰ λάβῃς. Ὅ,τι ἔκαμες στὴν ἀμοιρὴ μοναχοκόρη μου, ποὺ τὴν κατέβασες στὸν τάφο, λαβαίνεις τώρα ἀπ' τὴ γυναῖκα σου!

[Ἀκούγονται περπατήματα στὴν αὐλὴ καὶ ἡ φωνὴ τῆς Τριανταφυλλιάς].

Η ΦΩΝΗ—Στὸ καλὸ, γειτόνισσα!

ΣΤΑΥΡΟΣ—Ἐρχεται! Τώρα κλείνει τὴν ὁθῶνυρα! Μιλιά! Τ' ἀκοῦς; Φύλα τὰ λόγια σου, σὰν ὁ τσιγκούνης τὰ φλουριά του!

[Παίρνει ὄψη χαρούμενη. Χτυπάει παλαμάκια. Τραγουδεῖ:]

Ποῦντο! Ποῦντο! Νάτο! Νάτο!
Στὴν ἀμυγδαλιά πὸ κάτω...

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΣΤΑΥΡΟΣ, ΦΡΟΣΩ, ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ

ΤΡΙΑΝΤΑΦ., [μπαίνει χαρούμενη, γελαστή, ἀλαφρή. Πρὸς τὸ Σταῦρο].—Μπα; Τραγουδᾷς ἐσύ; [πρὸς τὴ Φρόσω] Τί κάνεις, κυρὰ Φρόσω; Πὼς εἶταν' τοῦτο νὰ σὲ ἰδοῦμε; [προχωρεῖ πρὸς τὸ μέρος τῆς].

ΦΡΟΣΩ—Καλά, κυρὰ μου. Οἱ μέρες μου φεύγουν γλήγορα καὶ γὼ πειὸ γλήγορ' ἀπὸ τὶς ἡμέρες. [Φιλοῦνται].

ΣΤΑΥΡΟΣ, [μόνος του].—Τὰ ἴδια χεῖλια μᾶς κερνᾷν' ἐδῶ καὶ τὸ φιλὶ καὶ τὸ φαρμάκι.

ΤΡΙΑΝΤΑΦ., [πρὸς τὸ Σταῦρο].—Ἀργησα; Πὼς τὰ πέρασες; Ἀναψες φωτιά;

ΣΤΑΥΡΟΣ—Πέρασα καλά. Ἡ κυρὰ Φρόσω μὲ τὴ συντροφιά τῆς καὶ μὲ κᾶτι χωρατὰ μ' ἀνοιξε τὴν καρδιά. Μ' ἀναψε καὶ φωτιά. Μιὰ φωτιά νὰ ψήσης καὶ βουβάλλει—ψέμματα, κυρὰ Φρόσω;

ΤΡΙΑΝΤΑΦ.—Κι' ὅλα, τὰ τόσα τῆς καλά, δὲν ἄξιζαν ἓνα νερό; [Βλέπει τὸ πολκάκι στὸ τραπέζι]. Μπα; Τ' εἶν' ἐτοῦτο;

ΦΡΟΣΩ, [τὸ περιμαζεύει].—Δικό μου εἶνε, τὸ παλιόροιο! Κάποια γύρεψε νὰν τ' ἀγοράσῃ, νὰ στολιστῇ ν' ἀρέσῃ τοῦ καλοῦ τῆς. Μὰ, στεγνά, σὰν ἔμαθε πὼς εἶνε τῆς συχωρεμένης φοβήθηκε μὴ λάχῃ καὶ κολλήσῃ τὸ μαράζι καὶ μετάνιωσῃ. Ἀχ, εἶτσι γίνεται, κυρὰ μου, ἐδῶ στὸν κόσμο. Ὅ,τι πολυεταίσεις τὸ σιχαίνεσαι. Οἱ γελασμένοι, μοναχά, περνᾶνε ὁμορφα...

ΤΡΙΑΝΤΑΦ., [φεύγοντας].—Ἐμένα μὲ συμπαθᾶτε, μιὰ στιγμὴ! [Ἀκούγεται ἡ φωνὴ τῆς σὲ τραγοῦδι, ἀνακατεμένο μὲ χτύπους ποτηριῶν].

Ἡ πέτρα τρώει τὸ σκοινὶ
Καὶ τὸ σκοινὶ τὴν πέτρα,
Πουλὰκι μου, ἂν μ' ἀγαπᾷς,
Κάνε φτερὰ καὶ πέτα.

ΣΤΑΥΡΟΣ—Ἀχ, πὼς μπορεῖ ὁ διάβολος θωριά νὰ πέρνῃ ἀγγέλου!

ΦΡΟΣΩ—Ὅλα πλασμένα ὁμορφα, μονάχα γιὰ νὰ ξεγελοῦν πειὸ εὐκολὰ τὸ νοῦ τ' ἀθῶν!...

[Ἐρχεται ἡ Τριανταφυλλιά. Κρατεῖ δίσκο μὲ ποτήρια νεροῦ καὶ ῥακιοῦ].

ΦΡΟΣΩ—Τί τᾶθες, γειτόνισσα!

ΤΡΙΑΝΤΑΦ.—Σὲ κερνάει ὁ Σταῦρος, γιὰ τὴν καλὴ σου συντροφιά, τὰ χωρατὰ σου, καὶ γιὰτ' ἡ μᾶς ἀναψες φωτιά. Τὴν εἶδα μέσα κι' ἀλήθεια εἶνε μιὰ φωτιά!... [Παίρνουν κ' οἱ τρεῖς τὰ ποτήρια τους].

ΦΡΟΣΩ—Ὅπως θέλ' ἡ ψυχὴ σας, πάντα!

ΤΡΙΑΝΤΑΦ.—Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ!

ΣΤΑΥΡΟΣ—Καλὴ ψυχὴ, γειτόνισσα! Καὶ καλὴ φώτιση!

[Πίνουν. Ἀφήνουν τὰ ποτήρια].

ΦΡΟΣΩ—Νὰ σοῦ πῶ: Ὅσο γιὰ τὴν ψυχὴ μου, φοβᾶμαι, θὰν τὴν παραδώσω ἄπως πρόσβαρη. Δὲν ξέρω. Ἐχεις δὴ ὅταν τραβᾶνε στὴ στεργιὰ τὰ γέρεκα τὰ τρεχαντήρια; Πὼς πάνε, πρωτοτάξιδα, καὶ πὼς γυρίζουν! Εἶδες πὼς εἶνε στὰ φραγμένα τους παγίδια, κολλημένα, στρεῖδια, μύδια, φύκια κι' ἄλλα; Αἶ!... Σὰν τὰ τρεχαντήρια τὸ παθαίνουμε! Θὰ πῆς: Ποιὰ εἶνε ἡ αἰτία; Τί τὰ θές; Πᾶω νὰ πῶ μεγάλα λόγια!... Μὰ, νὰ με συμπαθᾶτε, ὁμως, γιὰτ'

ἄφησα τὸ σπιτικό μονάχο καὶ τῶβαλαν στὰ πόδια οἱ ὄρες, οἱ ἀλαφροπατοῦσες. Κυρὰ μου, γειὰ σου!... Γειὰ σας!

ΤΡΙΑΝΤΑΦ.—Δὲν κάθεται λιγάκι;

ΦΡΟΣΩ—Ἀδύνατο! Σταῦρο, καλὲς ἀντάμωσες!

ΣΤΑΥΡΟΣ—Στὸ καλὸ!

ΤΡΙΑΝΤΑΦ.—Ἡ Παναγιὰ κοντὰ σου!... [ἡ Φρόσω φεύγει].

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΣΤΑΥΡΟΣ, ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ

ΤΡΙΑΝΤΑΦ.—Γιὰ νὰ σοῦ πῶ: Τί βλέπεις, μὲ τὸ σοβαρό, σὰν τὸ δεσπότη ἀπ' τὸ δεσποτικό; [Τὸν πλησιάζει. Τοῦ στρέφει τὰ ὀπίσθια]. Ἐλα Ἐε-κούμπωσέ με! Στὴν ἐκκλησιά μὲ πέθανε τὸ σφι-ξίμο! [ἀρχίζει νὰν τὴν ξεκουμπώνει]. Κ' εἶχε μιὰ ὄρεξη ὁ δεσπότης! πᾶναινε ἡ γλῶσσα του σὰ μύλος, ὅταν τὸ ῥέμμα κατεβάζει δυνατὰ! [Ἐξαφνα στρέφει καὶ βάνει τὰ χέρια τῆς στοὺς ὤμους του]. Ἐλα· φίλησέ με! Τὸ ξέρεις πὼς ἔχεις νὰ με φιλήσης, κύριε, ἀπ' τὸ πρωτὶ; [ὁ Σταῦρος τῆς κατεβάζει ἡσυχὰ τὰ χέρια. Τὴν κυττάζει]. Μὲ διώχνεις; Εἶσαι κουρασμένος; Μὰ τί ἔχεις; Κάθε φορὰ ποὺ θὰ πατήσῃ τὸ κατῶφλι μας, αὐτὴ ἡ στρημμένη, γίνεσ' ἐτσι δὰ [πλησιάζει τὸ μάγουλό τῆς στὸ στόμα του]. Ἐλα φίλησέ με, γιὰτ' ἄλλοιῶς θὰ σὲ βάλω τιμωρία, ὡς αὐριο! Τ' ἀκοῦς; [ὁ Σταῦρος τὴ φιλεῖ, μόλις]. Ἐτσι, κυρὰ; Ἐτσι νὰ φιλήσης τὴν γιαιὰ σου, σὰν πεθάνῃ!... Ἐλα· πές μου, ὅπως μοῦ λές: Εἶνε τὰ χεῖλια, σὰν τὸ σκασμένο ῥόδι!... [Γελάει παιδιάτικα. Πλησιάζει τὸ μάγουλό του στὰ χεῖλια του. Μὲ γλυκὸν ψίθυρο:] Φίλησέ με! [δεύτερο φιλὶ, σὰν τὸ πρῶτο]. Ἐτσι, σοῦ λέω, φιλᾶνε τοὺς πεθαμένους! [Ἐξαφνα μακραίνει λίγο, ἀπὸ κοντὰ του. Μὲ ὕφος παιδιάτικο:] Ἀλήθεια, πὼς εἶν' οἱ πεθαμένοι; Ὅλοι θὰ πεθάνουμε; [ὁ Σταῦρος τὴν ἀφήνει. Ἀρχίζει νὰ κλείνῃ τὰ παράθυρα]. Ἀ, κατεργάρη! Γιὰτ' κλείνεις τὰ παράθυρα, μέρα μεσημέρι;... [Γελάει δυνατὰ].

ΣΤΑΥΡΟΣ, [ἐξακολουθεῖ].—Γιὰ νὰ μὴ φύγῃ τὸ πουλὶ!

ΤΡΙΑΝΤΑΦ.—Ἐννοια σου καὶ δὲν εἶνε φόβος σὲ τέτοιες ὥρες...

ΣΤΑΥΡΟΣ, [ἀπὸ τὸ τελευταῖο παράθυρο].—Δὲ λέω αὐτό! Λέω ἐκεῖνο, π' ἀγοράσαμε μὲ τὴν ὑποκρισία... τοῦ κόσμου τὴν ὑπόληψη!

ΤΡΙΑΝΤΑΦ.—Μ!... Μιλᾷς σὰν τὸ δεσπότη! Μὰ ἔννοια σου κ' ἐγὼ κουκουῖσι δὲν καταλαβαίνω, ἀπὸ τὰ λόγια του. Τί λέει, θέ μου! [μὲ σοβαρὸ ὕφος, περιπαίζοντας]. Συνείδηση, λέει, εἶνε νὰ: Ἐγὼ εἶμ' ἐγὼ καὶ ὄχι κανὲς ἄλλος! [γελάει δυνατὰ].

ΣΤΑΥΡΟΣ, [τὴν πλησιάζει. Θυμωμένα:]—Γιὰτ' γελᾷς; Γιὰτ' γελᾷς ἐτσι; [Μικρὴ παύση. Ἐπειτα μὲ μαλακώτερη φωνή]. Πήγαινε νὰ μοῦ φέρῃς ἓνα ῥοῦμι!

ΤΡΙΑΝΤΑΦ.—Κ' ἐκλείπεις τὰ παράθυρα γι' αὐτό; [κρατεῖ τὰ γέλοια τῆς]. Γιὰ ἓνα ῥοῦμι! Φοβάσαι

μὴ σὲ ἰδῇ ὁ ἥλιος, ποῦ πίνεις ῥοῦμι; Δὲν ἔχεις κι' ἄδικο. Τέτοια ὥρα!...

ΣΤΑΥΡΟΣ—Κάν' αὐτὸ ποῦ λέω! [Ἡ Τριανταφυλλιά φεύγει].

[Ἀκούγεται τραγοῦδι, μὲ τὴ φωνὴ τῆς:]

Ἡ πέτρα τρώει τὸ σκοινὶ

Καὶ τὸ σκοινὶ τὴν πέτρα!

[Ὁ Σταῦρος κάθεται κοντὰ στὸ τραπέζι. Χτυπάει τὴ γροθιά του].

Τραγουδάει!

ΤΡΙΑΝΤΑΦ., [φέρνει τὸ ῥοῦμι].—Τὸ ῥοῦμι σου! Καλὰ ποῦ βρίσκειται τέτοια ἐποχὴ στὸ σπίτι!... Σὲ καλὸ σου! Τέτοια ὥρα!...

ΣΤΑΥΡΟΣ, [καθὼς τὸ πέρνει].—Γιὰτ' τρέμει τὸ χέρι σου;

ΤΡΙΑΝΤΑΦ.—Τρέμει, λέει; Καλὲ τί καινούργιες παραξενειές εἶν' τοῦτες; Δὲν σὲ καταλαβαίνω, διόλου, ἀπόψε! Δὲν ἔχουνε καμιὰ σειρὰ τὰ λόγια σου!...

ΣΤΑΥΡΟΣ—Ἄλλοι δὲν ἔχουνε σειρὰ καὶ στὰ καμώματά τους!... Ἐτσ' εἶν' ὁ κόσμος! Σειρὰ δὲν ἔχει... Κάτσε κ' εἴ πέρα νὰ στ' ἀποδείξω! [Τῆς δείχνει μιὰ καρέκλα].

ΤΡΙΑΝΤΑΦ., [κάθεται κοντὰ του].—Δὲ θέλω νὰ μ' ἀποδείξῃς τίποτα! [γέρνει ἀπάνω του]. Δὲ θέλω νὰ μιλήσης! Ἄω πέρα, καθὼς εἶνε μισοσκοτεινά, μ' ἀρέσῃ νὰ μὲ χαϊδεύς! Χαϊδεψέ με! [ἀνασηκώνεται καὶ τὸν κυττάζει]. Μὰ πές μου τί συλλογίζεσαι; Τί συλλογίζεσ' ἐτσι; Θέλω νὰ μοῦ πῆς!

ΣΤΑΥΡΟΣ, [πικρά].—Θέλω νὰ θυμηθῶ ἓνα παραμῦθι, ποὺ μ' ἔμαθε ἡ μάνα μου. Πρὶν νὰ σὲ πάρω τὸ θυμώμωνα. Τότε ποὺ σὲ πῆρα πῆγαινε νὰ τ' ἀλημονήσω.

ΤΡΙΑΝΤΑΦ., [ἐναγέρνει ἀπάνω του].—Πφ! Παραμῦθι! Δὲν τ' ἀφήνεις, λέω γὼ, γιὰ τὸ χειμῶνα!

ΣΤΑΥΡΟΣ, [πίνει τὸ ῥοῦμι].—Ὅχι! Δὲν πρέπει νὰν τὸ ξεχάσω!... Εἶνε ἄποιος βασιληᾶς, τοῦ παλαιοῦ καιροῦ, ποὺ τὸν ἐσκοτώσ' ἡ γυναῖκα του... Ὅπως διόλου παραμῦθι. Καταλαβαίνεις; Σήμερ' αὐτὸ δὲ γίνεται!...

ΤΡΙΑΝΤΑΦ., [ἀνασηκώνεται καὶ κάθεται].—Τὸν ἐσκοτώσ' ἡ γυναῖκα του; Γιὰ θυμῆσου το! [Ἀγκομπαίνει στὸ τραπέζι. Βάνει τὸ κεφάλι στὰ χέρια ἀνάμεσα]. Κρατᾷ πολὺ;

ΣΤΑΥΡΟΣ—Ὅσο καὶ ἡ γυναῖκα' ἀγάπη. Δὲ θὰ κοιραστῇς διόλου.

ΤΡΙΑΝΤΑΦ.—Πές το νὰ ζήσης!

ΣΤΑΥΡΟΣ—Ἀκου το! Ὅπως τὸ θυμᾶμαι θὰ τὸ πῶ: Ὁ χρυσὸς Ρουμπῆς εἶτανε βασιληᾶς. Εἶχε τὸ βασίλειό του κοντὰ στὴ θάλασσα· ἐκεῖ ποὺ πάει νὰ λούσῃ ὁ ἥλιος τὰ χρυσὰ του τ' ἄλογα, κατὰ τὸ βράδυ. Μιὰ μέρα—τότε οἱ μέρες εἶτανε μεγάλες, σὰν ἓνας χρόνος—ἐνοιώσε τὴν καρδιά του βαρειά. Μὲ τ' ἀρρωστο κεχρημαρένιο πρόσωπο κατέβηκε στὴν ἀκροθαλασσία: Μάνα μου! Μάνα θάλασσα! Τί ἔχω κ' εἶμ' ἀνήμερος κ' ἔχω βαρειά καρδιά; Πάρε τὴ

στράτ' ακούστη μιὰ φωνή απ' τὰ βαθεία, κέντα τὸ προκομμένο τ' αὐτὶ! Ἐφτὰ τήνε φυλᾶνε τὴν πεντάμορφη καὶ μιὰ μικρὴ παιδοῦλα ἔχει τὰ κλειδιά.

ΤΡΙΑΝΤΑΦ. — Αὐτὴ ἐσκότωσε τὸν ἄντρα της; ΣΤΑΥΡΟΣ — Ὅχι μὴν ἄλλη!... Ὁ ἀκούσης τώρα: Πέρνει τὴ στράτα. Χῶρες περνάει, πολυτεῖες καὶ χωριά, λαγκαδιές, ποτάμια, δάση καὶ βουνά. Φτάνει στὴν θύρα. Οἱ ἔφτὰ κοιμῶνται. Ἀγρυπν' ἡ παιδοῦλα: Ἀχ, πάτησέ με, χρυσὲ λεβέντη, μὲ τ' ἀσημένιο πέταλο τ' ἀλόγου σου καὶ λυῶσε τὴ μικροῦλα μου τὴν ἀταχτη καρδιά! Στὴν ἀγκαλιά του, τὴν ἐρωτική, τὴν πέρνει: Τί δίνεις γιὰ νὰ σὲ φιλήσω; Σοῦ φτάνει μιὰν ἀνήξερη ζωή; τοῦ λέει Ὁχι! Θέλω τὰ κλειδιά! Μὲ κλάματα τοῦ τᾶδωσε καὶ κεῖνος χάθηκεν ἀπὸ μπροστά της. Καὶ δὲν ἐγύρισε πίσω του γιὰ νὰ ἰδῇ πῶς ὄχτηκε στὸ μαῦρον ἐγκρεμό, ἀφίλητ' ἡ παιδοῦλα. Μπαίνει στὸν πύργο βιαστικός, σὰν ὄνειρο καὶ παίρνει τὴν πεντάμορφη.

ΤΡΙΑΝΤΑΦ. — Αὐτὴ ἐσκότωσε τὸν ἄντρα της; ΣΤΑΥΡΟΣ — Ναί.

ΤΡΙΑΝΤΑΦ. — Μὰ γιατί ἐσκότωσε τὸν ἄνδρα της; ΣΤΑΥΡΟΣ — Γιὰ τὴν ἀγάπησ' ἄλλον! Τώρα θ' ἀκού-

σης... Μὰ τί μᾶς νοιάζει ἐμᾶς; Αὐτὸ εἶν' ἕνα παραμῦθι. Ἀκου τὸ παρακάτω νὰ γελάσης. Τὴν ἄρπαξε καὶ πάει. Στὸ δρόμο του συλλογίζοταν κ' ἔλεγε: Ποῦ νᾶβρω παλάτι, ἄξιο στὴν ὠμορφιά της; Γύρισε καὶ λέει στὰ δέντρα: Ψηλά, καλὰ μου δέντρα καὶ δασά, βοηθάτε με νὰ κάμω τῆς καλῆς μου ἄξιο τὸ παλάτι. Κ' ἐκεῖν' ἀπολογήθηκαν: Τὸ πειδὶ καλλίτερο, τὸ πειδὶ μυρωδικὸ μᾶς τὸ κορμὶ δὲν κάνει γιὰ κρεββάτι δὲν κάνει οὔτε γιὰ πάτωμα τοῦ παλατιοῦ. Τὰ φύλλα τῶν ἀνθῶν μᾶς δὲν εἶνε νὰν τὰ στρώσης κεῖθε ποῦ θὰ διαβῇ. Γύρισε, τότες, στὰ βουνά καὶ λέει: Βοηθάτε με, περηφάνια ψηλὰ βουνά, γιὰ τῆς καλῆς μου τὸ παλάτι. Κ' ἐκεῖνα ἀπολογήθηκαν: Νὰ τὰ σπλάχνα μᾶς! Εἶν' ἄσπρα σὰν τὸ χιόνι τῶν κορυφῶν μᾶς, τὶ δὲν τὰ βλέπει ὁ ἥλιος. Ὅμως δὲν εἶνε ἄξιο μάρμαρο γιὰ τῆς καλῆς σου τὸ παλάτι. Τότες, τ' ἀκούμητο τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥέμμα, τοῦ κλαυφάρη, τοῦ ὄχτου ἔσεισε τὴν καλαμιὰ καὶ εἶπε: Πάρε, τὰ δάκρυά μου, πάρε, γιὰ τῆς καλῆς σου τὸ παλάτι. Καταραμένο εἶν' τὸ ῥέμμα μου στὴν ἀστυασία. Στάση δὲν ἔχουνε τὰ κροῦσταλλά μου. Ἀν ἡ καλὴ σου σ' ἀρνηστὴ ποτές, τὸ κροῦσταλλένιο σου παλάτι θενὰ σωριαστὴ κι' ὅλα τὰ κροῦσταλλά θενὰ μπηχθοῦν, σὰ δίκωπα σπαθιά, στὴν σάρκα σου, ὡς τὴν καρδιά. Καταλαβαίνεις; Ὡς τὴν καρδιά!

ΤΡΙΑΝΤΑΦ. [πεσμένο ἀπάνω στὰ χέρια της τὸ κεφάλι]. Μ' ἀνατριχιάζουνε τοῦ ποταμοῦ τὰ λόγια.

ΣΤΑΥΡΟΣ — Μπα! Δὲ λέει τίποτα!... Ἐτσι χωράτεψε ὁ ποταμός. Στὸ παρακάτω καίτι γίνεται — κι' αὐτὸ σ' ἀστεῖα! Ὅλος διόλου παραμῦθι! Τὸ παλάτ' ὑψώθηκε. Κ' ἔλαμπε σὰν τὸν

ἥλιο, σὰν τῆς πεντάμορφης τὰ μάτια. Ἦρθε καιρὸς νὰ πάῃ ὁ βασιλεὺς στὸν πόλεμο. Ἀγριος ὁ πόλεμος. Γυρίζει καὶ τῆς λέει: Φεύγω. Μιὰ μέρα μοναχὰ θὰ λείψω — τότε οἱ μέρες εἴτανε μεγάλες, σὰν ἕνας χρόνος. Ἀν, πρὶν τὸ βράδυ, μ' ἀρνηθῇς, τ' ἀσύγκριτο παλάτι ἐτοῦτο θενὰ σωριαστὴ κι' ὅλα τὰ κροῦσταλλά θενὰ μπηχθοῦν στὴ σάρκα μου, ὡς τὴν καρδιά. Τὴ φίλησε καὶ πάει. Ὡς τὸ μεσημέρι πιστὴ ἀπόμειν' ἡ πεντάμορφη. Μὰ, πρὶν νὰ ῥθῇ τὸ βράδυ, σὲ ξένην ἀγκαλιά εἶχε πέσει! Τί νᾶναι κεῖνος ὁ χαλασμός π' ἀκούγεται βαθεία; Μὴν πέρτουν τ' ἄστρα, τάχατες, ἀπὸ τὸν οὐρανὸ κάτω στὶς παγωμένες τοῦ βορριᾶ τὶς θάλασσες; Ὁχι. Δὲν εἶνε τ' ἄστρα, μόν' εἶνε τοῦ χρυσοῦ Ρουμπῆ καὶ τῆς πεντάμορφης τὸ κροῦσταλλένιο τὸ παλάτι, ποῦ γκρεμίζεται. Τί νᾶναι κεῖνο π' ἀχολογᾷ τὶς νύχτες, πέρα στὰ σκοτεινὰ τὰ σύδεντρα; Μὴν εἶνε τὰ λαγκάδια, ποῦ βόγγουνε στὸ διάβα τοῦ βορριᾶ; Ὁχι, δὲν εἶνε. Εἶνε ποῦ κλαίει ὁ χρυσὸς Ρουμπῆς γιὰ τὴ χαμένη ἀγάπη, ποῦ δὲν κράτησε οὔτε μιὰ μέρα — ἀλήθεια τ' ἀλησμόνησα πῶς τότες οἱ μέρες εἴτανε μεγάλες, σὰν ἕνας χρόνος!... [τῆς πιάνει τὸ κεφάλι. Τὴν ἀνασηκώνει, καὶ τὴν κυττάζει καλὰ]. Μὰ τί; Κλαῖς;...

ΤΡΙΑΝΤΑΦ. — Ὅχι. Δὲν κλαίω! Πῶς σοῦ φάνηκε πῶς κλαίω!...

ΣΤΑΥΡΟΣ, [τὴν κυττάζει καλὰ]. — Πῶς! Νά, τὰ μάτια σου εἶνε δακρυσμένα! Κλαῖς! Κλαῖς γιὰ ἕνα παραμῦθι καὶ δὲν κλαῖς γιὰ τὴν ἀλήθεια!... [Μ' ἄεφνες κραυγές]. Γιατί δὲ μὲ συλλογίζουσιν, ὅταν παραδίνεις ὅλα τοῦ κορμοῦ σου τὰ κρυφά, γιὰτὶ δὲ μὲ συλλογίζουσιν νὰ κλάψης; κἀλλιο θὰ παραδινόσουν στὴν ἁμαρτία κλαίγοντας! Πές μου ἐσύ, π' ἀρνίεσαι καὶ τὰ δάκρυά σου, γιατί;

ΤΡΙΑΝΤΑΦ. [μὲ δυνατὰ κλάματα]. — Θέ μου! Γιὰ μένανε τὰ λὲς αὐτά! Ἐμένανε κυττάζεις ἔτσι; Αὐτὴ. Ἡ γεραστρογγίγλα, ἡ μάννα τῆς χτικιάρας, αὐτὴ θὰ σοῦβαλε τὰ λόγια, μέρα χρονιαρά! Καταλαβαίνω, αὐτὴ. Ποῦ μὲ κυττάζει σὰν ἀστρίτης. Π' ἂν τὰ μάτια της μπορούσαν νὰ δαγκώσουν, θὰ μ' ἔχε φαγωμένη! Π' ἄμα φορέσω καινούργιο ῥοῦχο, ἀπάνω μου, καὶ μὲ κυττάζει μιὰ φορὰ, θὰ μ' οἰστῇ — ἀδύνατο τῶν ἀδυνάτων — ὡς τὸ βράδυ!... Ἀχ, μὴν πιστέψης, Σταῦρο, σ' ὅτι κι' ἂν σοῦπε. Εἶνε ψέμματα! Ψέμματα! Ἀλλον ἄντρα δὲν ἐγνώρισα πὸ σένα [βάζοντας μιὰ δύναμη, ἀπὸ μέσα της] μάρτυρας ὁ Θεὸς ποῦ θὰ με κρίνῃ!...

ΣΤΑΥΡΟΣ, [δείχνοντας τὸ φυλαχτό]. — Νά! Ἐνας μάρτυρας ἐδῶ! Εἶνε σημάδι τοῦ Θεοῦ τὸ φυλαχτό, καὶ εἶν' ἀλήθεια πῶς τὸν εἶχες μάρτυρα στὴν ἀστυασία σου! [Ὁρμαίει ἀπάνω της. Τὴ ὀρίζει στὸ πάτωμα. Κάνει νὰν τὴν χτυπήσῃ, μὰ τὸ χέρι του δὲν πέφτει ἀπάνω της]. Γυναίκα, δὶγνωμη καὶ ψευτέρα! Ὅλα τὰ ποτάμια τοῦ ντουναῖ δὲ σὲ ξεπλέ-

νουν!... Πές πῶς εἶνε ψέμματα κι' αὐτό! Πές πῶς δὲν τῶδωσες, μὲ τὰ ἴδια σου τὰ χέρια ἀπάνω στὸ χιλιολερωμένο τὸ κρεββάτι σου, ἀπάνω σ' ἀγκαλιάσματα, ἄνομα κι' ἀδιάντροπα, στὸν τίμιον ὠμορφονεῖο, ποῦ βγήκε νὰ φωνάξῃ σ' οὐλὸν τὸν κόσμον τὶς κρυφές τὶς χάρες τοῦ κορμοῦ σου! Πές πῶς εἶνε ψέμματα! Τί κάθεσαι; Ὁ Θεὸς σ' ἀρνήθηκε νὰ γίνῃ μάρτυρας, δὲν πέρνεις κανέναν ψευτομάρτυρ' ἀπ' τοὺς πονητικούς ἀγίους;...

ΤΡΙΑΝΤΑΦ., [μέσα σὲ κλάματα καὶ κραυγές]. — Σκότωσέ με! Σκόσε με! Ξερρίζωσέ μου τὴν καρδιά καὶ ῥίξε τὴν στὰ σκυλλιά τοῦ δρόμου! Ὅλα! ὅλα εἶν' ἀλήθεια!... ναί! Ἀνοῖξε τὸ παράθυρο καὶ φώναξέ το δυνατὰ, γιὰ νὰν τ' ἀκούσῃ ὅλος ὁ κόσμος: Τὴν ἐσκότωσα! Τὴν ἐσκότωσα γιατί ἐπαραδόθῃ σ' ἕναν ἄτιμο! [Τονισμένο αὐτό]. Σ' ἕναν ἄτιμο! σ' ἕναν τιποτένιο!... Τὴν ἐσκότωσα γιατί εἴτανε μιὰ πρόστιχη τοῦ δρόμου!... Σκότωσέ με, Σταῦρο! Σκότωσέ με! [Κλάματα].

ΣΤΑΥΡΟΣ, [ἐπὶ κρημνιστῶν]. — Πᾶψε!... Μὴ μιλᾷς γιὰ σκοτωμούς! Ἀκόμα χτὲς ἐσκότωσα τὴν ἄλλη! Γιὰ σένα τὴν ἐσκότωσα! Κ' εἶνε τὸ κρῖμα της βαρὺ, σὰν τὴν πέτρα ποῦ τραβάει τὸν πνιγμένον στὸ βυθό! [Φωνὴ ῥαγισμένη]. Ἀπὸ τὴν πρώτην ὥρα ποῦ σὲ πῆρα ὅλο μπροστά μου βρίσκεται, μπροστά μου! Νύφη, ἀκόμα, ὅταν σ' ἐπήγαينه στὴν ἐκκλησιά! Καθὼς ἐμπαίναμε, μέσα στὴν μεγάλη γυάλινη θύρα τῆς ἐκκλησίας ἐκύταξα — ὅπως κυτᾶμε στὸν καθρέφτη — κ' εἶδα τὰ κορμιά μας, ποῦ διαβαίναμε. Σ' εἶδα σ' ἄσπρα καὶ στὸ μακρὺ τὸ πέπλο, μέσα στὸ γυαλί. Ἦσουν σύ! Ὅμως ἐμένα πάγωσε τὸ αἶμα μου! Ξαφνιαστήκα κ' ἔτρεμα, σὰν τὸ Γιούδα, γιατί — σὲ μιὰ στιγμή — ἐθάρρεψα, πῶς εἶχε σηκωθῇ ἡ πεθαμένη καὶ μ' εἶχε πάρῃ ἀπόκοντα νὰν τὴ στεφανώθῃ, ὅπως τῆς εἶχα τάξει!...

[Μικρὴ παύση]

[Ἀκούγονται τὰ κλάματα τῆς Τριανταφυλλιάς]

Ἐστερα, στὸ μυστήριον, ἐκεῖ ποῦ ὁ παππᾶς μᾶς ἔλλαξε τὰ στέφανα πῆρε τὸ μάτι μου στὰ δάκτυλά του ἀπάνω λίγον μπουνχό. Τὰ γόνάτα μου κόπηκαν. Ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμή στὴν ἄλλη πρόσμενα νὰ πέσῃ τῆς ἐκκλησίας ὁ θόλος νὰ μᾶς πλακώσῃ καὶ τοὺς δύο. Ὁ νοῦς σου δὲν τὸ βάνει τὸ γιατί! [Χαμηλὴ φωνή]. Γιατί ἐκεῖνος ὁ μπουνχὸς θαρροῦσα πῶς εἶνε ἀπὸ τὸ ἴδιο χῶμα ποῦ ῥιζοῖ καὶ σκέπασε στὸ λάκκο, λίγην ὥρ' ἀρχιτέρα, ὁ ἴδιος ὁ παππᾶς, ἐκεῖνη! Τὴν Ἀγνοῦλα! Ναί... μ' ἐκατάλαβες κ' ἐσύ καὶ μ' ἀρωτοῦσες. Καὶ σοῦπα: εἶν' ἀπ' τὴ χαρά μου! Ναί... Δύο νυφάδες ἔσερα τὴν ἴδια μέρα — ὁ φονιάς ἐγώ! — τὴ μιὰ στὴν ἐκκλησιά, τὴν ἄλληνε στὸ λάκκο!... [Πέφτει σὲ μιὰ καρέκλα].

ΤΡΙΑΝΤΑΦ., [πάντα μὲ κλάματα]. — Σκότωσέ με! Σταῦρο, σκότωσέ με!...

ΣΤΑΥΡΟΣ — Νά σὲ σκοτώσω! Μὴ μιλᾷς γιὰ

σκοτωμούς, σοῦ λέω! Γιὰ σκοτωμούς κανέναν μὴ μιλάει στὸ φονιά! Δὲν τὸ ξεπλήρωσα τὸ κρῖμα της, ἀκόμα! Ἀπ' τὴν ἡμέρα ποῦ σὲ πῆρα, ὅλο μπροστά μου! Τρία χρόνια δάκερα τὸ ξέρω γὼ μονάχος!... Ἐσὺ δὲν ξέρεις τίποτα. Γιατὶ δὲ σοῦ μιλάω ἄλλο, ἐχτὸς γιὰ τὸ κορμὶ σου, γιὰ τὰ μάτια σου, γιὰ τὰ μαλλιά σου, γιὰ ὅτι ἔχεις. Ὅταν πιάνω νὰ σοῦ μιλήσω γιὰ μένα, γιὰ μέσα δῶ, χάνω τὰ λόγια μου! Κι' ὅλο γελάω! Ὅλο γελαστός δὲν εἶμαι; Κ' εἰμ' ἕνας σκλάβος! Ἀλλοιώτικος! Ἄλλος δὲν τὸ ξέρει ἀπὸ μένα! Οὔτε σύ! Ἐσὺ δὲν ξέρεις πῶς δὲ σὲ χάριμα! Πῶς εἶν' ἀπὸ τὸ κρῖμα της ποῦ δὲ σὲ χάριμα, δὲν τῶβαλε, ποτές, ὁ νοῦς σου! Ξημερώνει ὁ Θεὸς τὴν ἡμέρα, πᾶω στὴ δουλειά. Στὰ δέντρα τὰ σπουργίτια μοῦ φαίνεται πῶς μὲ περιπαίζουν με τὶς φωνές τους, πῶς μοῦ λένε πῶς εἶσαι ὠμορφότερη ἀπ' ὅτι μοῦ χρειάζεται... κι' ὁ νοῦς μου ἐδῶ! Καὶ λέω: πότε νὰ βραδυάσῃ! Βραδυάσει. Ἐρχομαι στὸ σπῆτι. Ὁ ἀγέρας σφυράει στὸ παράθυρο καὶ λέω: ἄνθρωπος εἶνε, ἄνθρωπος ποῦ σφυράει! Κι' ὅταν βρεθῶ μακρυνὰ σου, θέλω, ζητάω νὰ σὲ θυμηθῶ... νὰ θυμηθῶ πῶς εἶσαι — ἀκου βάσανο! — καὶ δὲν μπορῶ!... Κ' εἶν' ὅλα ἀπὸ τὸ κρῖμα της...

[Μικρὴ παύση]

[Ἀκούγονται κλάματα τῆς Τριανταφυλλιάς. Ἀξαφνὰ ὁ Σταῦρος τὴν πλησιάζει].

Πές μου! Θέλω νὰ μάθω! Ἀπὸ πότε! [μὲ σιγαλὴ φωνή]. Εἶνε καιρός;

ΤΡΙΑΝΤΑΦ., [μὲ σιγανὸ κλάμα]. Πᾶνε τρεῖς μῆνες!

ΣΤΑΥΡΟΣ, [σιγανὰ]. — Ποῦ τὸν ἐγνώρισε; Μίλα μου! πῶς;

ΤΡΙΑΝΤΑΦ., [ἀνάμεσα σὲ κλάματα]. — Κυριακή!... Εἴτανε Κυριακή, ποῦ νᾶθελα τσακίσει τὸ ποδάρι μου, παρὰ ποῦ δρασκελοῦσα τὸ κατῶφλι. Τὸ δειλινὸ ἦρ' ἡ Παγώνα, τοῦ Στάμου ἡ γυναίκα. Πᾶμε στὸ μῶλο; Πᾶμε! Κατεβήκαμε. Ἦθελ' ἀκόμα πολὺ νὰ πέσῃ ὁ ἥλιος. Ἀπάνω στὶς μωλόπετρες καίτι κοκκίνιζε. Ἦταν' ἐκεῖνος. Ἡ Παγώνα τὸν ἐγνώρισε... Φόραγ' ἕνα καινούργιο κόκκινο ποικάμισο. Καθὼς ζυγώναμε τὸν εἶδα ἔτσι μοῦ χτύπησε στὰ μάτια καὶ τὸν εἶδα. Ἦθελ' νὰ κυττάξω ἄλλοι! Καθότανε καὶ ψάρενε μ' ἕνα καλαμίδι. Καίτι παιδιὰ, στὰ βράγια, λίγο πειδὸ πέρα, τοῦ πιάνανε κοχύλια γιὰ δόλωμα. Κύττα, μοῦλεγ' ἡ Παγώνα, δὲν εἶνε σὰ χρυσὸ τὸ καλαμίδι, κατὰ πῶς πέφτει ἀπάνω του ὁ ἥλιος; Ἀπὸ τὸ καλαμίδι τοῦ πήγε στὰ μαλλιά του. Χρυσά, μοῦ λέει, δὲν εἶνε;... Τί νὰν τῆς ἔλεγα, Θεοῦλη μου! Ζυγώσαμε. Ὁ σιχαμένος, μοῦ ξαναλέει ἐκεῖνη, κύττα τί ὠμορφος! Ὅπως σουρώνει τὸ κόκκινο ποικάμισο τὸν ἥλιο στὸ κορμὶ του, τώρα ποῦ φισάει ἀγέρας, δὲν εἶνε σὰν τριανταφυλλένιο; Ἦθελ' νὰ κυττάξω ἄλλοι, μὰ ἦταν' ἀναφτὸ τὸ χρῶμα καὶ μοῦ τραβοῦσε τὰ μάτια ἐκεῖ... Μίλησε τῆς Παγώνας. Τὴ γνωρίζει...

ΣΤΑΥΡΟΣ — Έσένα δὲ σὲ γνώριζε; Μίλα μου ὅλη τὴν ἀλήθεια! Πρὶν νὰ σὲ πάρω δὲν τὸν ἤξερες;

ΤΡΙΑΝΤΑΦ. — Ὁχι! Στῆς μάννας μου τὰ κόκαλα, πρώτη φορὰ τὸν εἶδα 'κεῖ, ἢ κι' ἂν τὸν εἶχα 'δῇ ποτέ, δὲν εἶχα προσέξει...

ΣΤΑΥΡΟΣ — Καὶ τί τῆς εἶπε τῆς Παγώνας;... Μίλα!...

ΤΡΙΑΝΤΑΦ. — Παγώνα, λέει, τώρα θὰ σοῦ δείξω πὼς πάει ἡ καρδιά τοῦ κοριτοῦ μου, ὅταν μὲ συλλογίζεται! 'Ετσι τῆς εἶπε καὶ τράβηξε τὸ καλαμίδι. 'Απὸ τ' ἀγκίστρι κρεμόταν κι' ἐσπαρτάριζε μικρὸ ψαράκι. Νά! «'Ετσι πάει τοῦ κοριτοῦ ἡ καρδιά, ὅταν μὲ συλλογίζεται!...».

Τίποτις ἄλλο! 'Εγὼ ντρεπούμουνα. 'Ηθελα νὰ κυττάξω ἄλλοῦ...

ΣΤΑΥΡΟΣ — Καὶ δὲν μποροῦσες! 'Ὅλος ὁ κόσμος στένειψε καὶ χώρεσε σ' ἓνα πονκάμισο γιὰ σένα! Καλά! 'Απὸ 'κεῖ καὶ πέρα τὸ νοῦ σου πῶς τὸν ἔχασες;

ΤΡΙΑΝΤΑΦ., [μὲ ἀγωνία]. — Δὲν τὸ καταλαβαίνω πῶς! Νά! 'Ετσι!...

ΣΤΑΥΡΟΣ — 'Ετσι! 'Ὅλα γίνοντ' ἔτσι!... [Φεύγει σκεπτικός. Κοντοστέκεται στὴν πόρτα].

ΤΡΙΑΝΤΑΦ., [μὲ κραυγές]. — Σταῦρο! ποῦ πᾶς! Πές μου ποῦ πᾶς!...

ΣΤΑΥΡΟΣ, [φεύγοντας]. — Πάω νὰ τὸ βάψω κόκκινο, γιὰ νὰ σ' ἀρέσω!...

ΑΥΛΑΙΑ

[Συνέχεια]

ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΛΑΣ

Η ΓΥΝΗ

'Αφιερῶνται εἰς τὴν Δόα 'Αγγελικὴν Α. Βλάχου

Πόσον ὠραία εἶν' ἡ γυνή, τὴν ὅψιν ὅταν κλίνη
μὲ φωτεινὸ χαμόγελο, σὰν ἄγγελος προστάτης,
στὸ βρέφος τὸ ξανθόμαλλο, ποῦ ἀνίδεο σιγοπίνει
τὴν πρώτη στάλα τῆς ζωῆς στὴ ρόδινη ἀγκαλιά της.

Ὁραία, ὅταν στὸ σπῖτι της μὲ εἰρήνη βασιλεύη
καὶ στὸν ἀθῶο παιδόκοσμο, ποῦ τὴν κυττᾷ στὰ μάτια,
μὲ γνῶσι ἀνοίγει τῆς ζωῆς τὰ πρῶτα μονοπάτια,
ποῦ ἡ πλάνη μ' ἄσμα μαγικὸ κρυφὰ παραμονεύει.

Πόσον ὠραία εἶν' ἡ γυνή καὶ πόσον θαυμαστὴ
μὲς στῆς θρησκείας τ' ἄχραντο μυστήριον, σὰν Πυθία,
σὰν 'Εστιάς, ποῦ στὴν ἀγνότητα πιστὴ,
φυλάγει, τρέφει ἀκοίμητη τὴν ἱερὰ λυχνία.

'Η ὅταν μὲ προαίσθημα ψυχῆς προφητικῆς,
μὲς στὰ φεγγαροφώτιστα νυχτογυρνᾷ ρομάνια,
καί, μυστικὸς προάγγελος μιᾶς τέχνης θεϊκῆς,
συνάζει τὰ πολύτιμα, θαυματοργὰ βοτάνια.

'Αλλ' ὅταν τὸν ὀρίζοντα τοῦ οἴκου της ἀπλώνη
ἕως στὸ ἀτελεύτητο βασίλειον τῶν πόνων,
κι' ἀνάμεσα στῶν στεναγμῶν τὸ χάος θεμελιώνη
τὸν φωτεινόν, παρήγορόν της θρόνον·

'Όταν γλυκεῖα, πονετικὴ τὴν ἄγρια δαμάξη Μοῖρα
κ' ἡ συμφορὰ χαμογελᾷ στὸ σπλαχνικὸ της βλέμμα,
τότ' εὐωδιάζουν γύρω της Εὐαγγελίου μύρα
καὶ κάλλους εὐαγγελικοῦ τὴν ἐστολίζει στέμμα.

Γυνή! δὲν ἐγεννήθηκες τὸν νοῦν σου νὰ σκοτίζης
μὲ τὸν ἀνεξερεύνητο τῆς γνώσεως οὐρανόν.

Σὺ βασιλεύεις σ' ἓνα κόσμον ἀληθινόν,
ποῦ μὲ τὸν ἥλιο τῆς καρδιάς σου τὸν φωτίζεις.

'Η ὑψηλὴ δὲν εἶν' ἐκεῖ τῆς 'Επιστήμης πλάνη!
ἀλλ' εἶν' 'Αγάπη κ' 'Ελεος, τ' ἀγγελικὰ τὰ ταίρια.

'Εκεῖ τὸ δακρυστάλακτο σοῦ πλέκουνε στεφάνι
τοῦ πόνου καὶ τῆς συμφορᾶς τὰ εὐγνώμονα τὰ χέρια.

'Εκεῖ μυριάδες σὲ ὑμνοῦν μ' ἓνα παγκόσμιον ἄσμα.
Σοῦλαχε ὁ εὐγενέστερος ἐπὶ τοῦ κόσμου κλῆρος.
Μὲς στὴν καρδιά σου ἐστάλαξε καὶ πάλλει τοῦ Σωτῆρος
ὁ μέγας πόνος κ' ἡ στοργὴ γιὰ τὸ φτωχὸ τοῦ πλάσμα.

Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

ΕΘΝΙΚΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ

Ἡ σπάθη τοῦ Μάρκου Μπότσαρη. — Ἡ σφαῖρα ἥτις τὸν ἐφόρευεν. — Ἡ θέσις ὅπου ἐφονεύθη. — Ἡ ἐκθεσις τῆς μάχης.

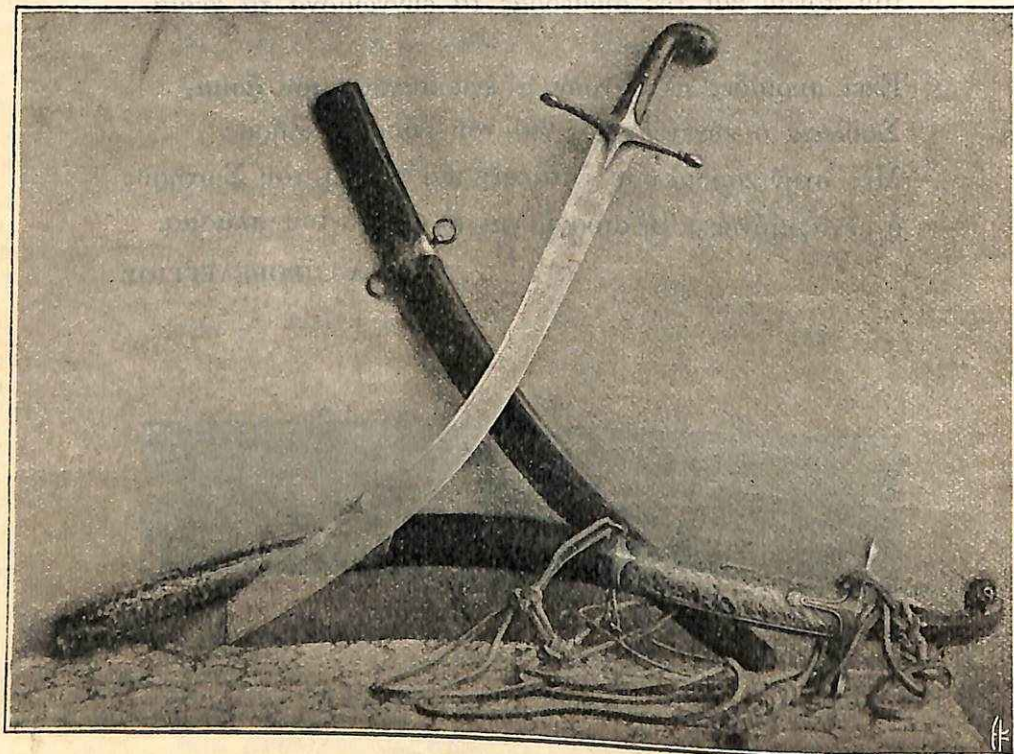
Εἰς προηγούμενον φύλλον τῶν «Παναθηναίων» ἔδημοσιεύσαμεν ἀξίας λόγου ἀνεκδότους ἐπιστολάς τοῦ Μητροπολίτου Ἀρτης Ἰγνατίου ἀπευθυνομένας τὴν μίαν μὲν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν κοινότητα τοῦ Ἀγκῶνος, τὴν δὲ ἑτέραν πρὸς τὸ μικρὸν τέκνον τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, μετὰ τὸν ἡρωϊκὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του γραφεῖσαν. Οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία, ὅτι τὸ Πανελλήνιον ἀνέγνωσε μετὰ ἱερᾶς συγκινήσεως τοὺς λόγους ἐκείνους, οὓς ὑπεγόρευσε ἡ ψυχὴ τοῦ ἱεράρχου, ἐνέπνευσε δὲ μία εὐγενὴς καὶ φωτεινὴ μορφή, ἡ μορφή τοῦ Σουλιώτου καὶ Ἑλληνοῦ πολεμάρχου Μάρκου Μπότσαρη.

Εἴμεθα εὐτυχεῖς δυνάμενοι σήμερον νὰ θέσωμεν ὑπ' ὄψιν τοῦ Πανελληνίου καὶ νέα γνήσια κειμήλια ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἐποποιίαν τοῦ Ἀγῶνος ἐκείνου, οὗτινος ἕξοχος πρωταγωνιστὴς ἐγένετο ὁ ἡρωϊκὸς Μάρκος. Τὰ κειμήλια ταῦτα καὶ τὰ μνημεῖα εἶναι τὸ τουρκομάχον ξίφος τοῦ ἥρωος. Ὁ ἀναγνώστης εἰς παρατιθεμένην ὡς εἰκόνα θεωρεῖ συγκεκμημένους δύο ξίφη καμπύλα ἐξ ἐκείνων, ἅτινα εἰς τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους τῆς ἀναστηθείσης Ἑλλάδος ἐθέρισαν τοὺς

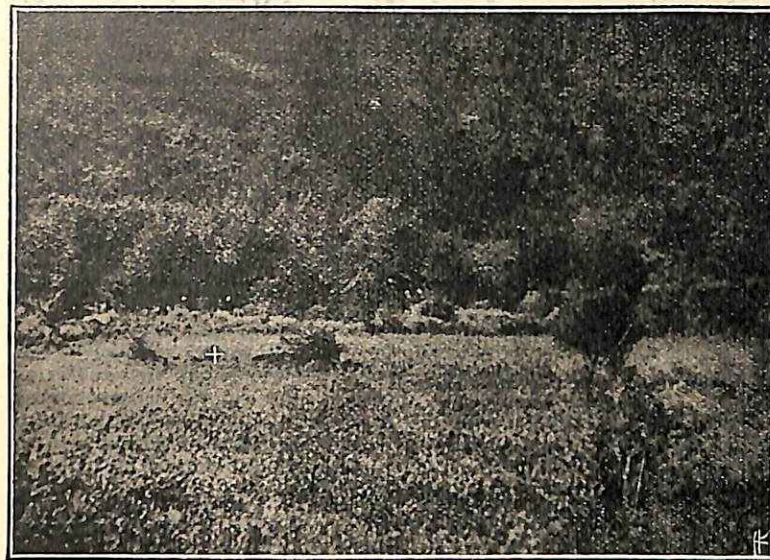
τυράννους καὶ ἱδρυσάν καὶ ἐστερέωσαν τὴν ἐλευθερίαν τῆς χώρας ταύτης. Τὸ ἐν τῶν ξιφῶν τούτων, τὸ περιτέχνως ἀργυροποιήκον, τὸ ἐντὸς τοῦ κολεοῦ κατακείμενον χαμαὶ, εἶναι τὸ ξίφος τῆς δημοτελοῦς ἐπιδείξεως καὶ παρατάξεως τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, ὅπερ ἔφερεν ὁ ἥρωας κατὰ τὰς ἐπισημοτάτας τοῦ χρόνου ἡμέρας, καὶ τὰς θρησκευτικὰς ἢ ἄλλας ἐπισημοὺς τελετὰς τῆς ἰδίας πατρίδος καὶ κοινότητος. Θεωρήσατε ὁμῶς μετὰ προσοχῆς, μετὰ εὐλαβείας καὶ ἱερᾶς συγκινήσεως τὸ ἄλλο ξίφος, τὸ γυμνόν, τὸ χιαστὶ αἰρόμενον ὑπὲρ τὸ ἀδελφὸν ξίφος τὸ ἐντὸς τῆς θήκης. Θεωρήσατε τὸ μετὰ προσοχῆς, καὶ ἐὰν φέρητε τυχὸν τὸν πῖλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σας, ἀποκαλύψετε εὐλαβῶς, διότι τὸ ξίφος, τὴν λεπίδα τοῦ ὁποῖου βλέπετε, εἶναι ἡ ἐνεργὸς Τουρκομάχος σπάθη τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, ἡ σπάθη αὕτη ἡ Τουρκομάχος, τὴν ὁποίαν ἔφερεν ὁ ἥρωας κατὰ τὴν φονικὴν ἐπίθεσιν τῆς νυκτὸς κατὰ τοῦ στρατάρχου Μουσταφᾶ πασᾶ τῆς Σκόδρας, κατὰ τὴν ἐπικὴν ἀληθῶς ἐφοδὸν ταύτην καὶ ἐπίθεσιν, καθ' ἣν ἐφονεύθη ὁ ἥρωας, ἀνάπλεων αἵματος κραδαίνων ἐπὶ αὐτὴν, καὶ κραυγάζων πρὸς τοὺς Σουλιώτας: «ζωντανὸν θέλω νὰ συλλάβωμεν τὸν παῖδά σου».

Παρήλθον ἔκτοτε χρόνοι πολλοί. Νέος κόσμος ἐπικολούθησε τὸν παλαιόν, νέαι ἔξεις, νέαι συνήθειαι καὶ ἀνάγκαι. Ἀλλ' εἶναι ἀσβεστος καὶ ἀφθαρτος θὰ παραμείνῃ ἑσσεὶ ἡ μνήμη τῆς τραγωδίας αὐτῆς τοῦ 1821, καὶ ἡ εἰκὼν τῶν ἡρώων τῆς, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων,

1) Ἰδὲ «Παναθηναῖα» 31 Μαρτίου 1909, τεύχος 204.

Τὸ σπαθὶ τοῦ Μάρκου Μπότσαρη. Τὸ ἓνα τὸ χαμαὶ, ἀργυροποιήκον, εἶναι τὸ τῶν παρατάξεων. Τὸ ἄλλο, τὸ γυμνόν, εἶναι ἐκεῖνο ποὺ κρατοῦσε ὅταν ἔπεσεν εἰς τὴν μάχην παρὰ τὸ Καρπενήσι. Εὗρισκονται εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ κ. Ἀθανασίου Βότσαρη, ταγματάρχου τοῦ Πυροβολικοῦ, ἐγγόνου τοῦ ἥρωος.

Ἡ θέσις ὅπου ἐγένετο ἡ μάχη παρὰ τὸ Καρπενήσι. Τὸ λευκὸν σημεῖον πρὸς τὰ κάτω καὶ εἰς τὸ μέσον εἶναι τὸ μέρος ὅπου ἔπεσεν ὁ ἥρωας.

ἀδελφὴ μὲ τὰς ἄλλας μορφὰς τῶν συναγωνιστῶν, ἐξέχει καὶ προέχει ἡ εὐγενὴς μορφή τοῦ Μάρκου, στεφανωμένη μὲ δάφνην Ἑλληνικὴν, καὶ μὲ τὸ φωτεινὸν ἀκτινωτὸν τοῦ ἐθνομάρτυρος, τὸ τίμιον ἐξ ἴσου, ἂν μὴ καὶ τιμώτερον τοῦ σέλαος, ὅπερ ἔσπεψε τοὺς μάρτυρας τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Ἀμφότεραι αἱ σπάθαι αὗται, τὰ ἐθνικὰ ταῦτα καὶ πολῦτιμα κειμήλια, εὗρισκονται σήμερον εἰς χεῖρας τοῦ ταγματάρχου τοῦ πυροβολικοῦ Ἀθανασίου Μπότσαρη, ἐγγόνου τοῦ Μάρκου, υἱοῦ δὲ τοῦ Δημητρίου Μπότσαρη, τοῦ μόνου τοῦ Μάρκου υἱοῦ, οὗτινος ἡ εἰκὼν ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ μνημονευθὲν φύλλον τῶν «Παναθηναίων». Ἡ φιλοφροσύνη τοῦ ἀνδρὸς καθιστᾷ προσιτὴν τὴν θέαν τῶν κειμηλίων τούτων τοῦ ἐνδόξου πάππου του, ἅτινα εἰς τὸ παρασκευαζόμενον μουσεῖον τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος κέκληνται νὰ καταλάβωσι τὴν ἀρμόζουσαν ἐπιφανὴ θέσιν.

Ὁ ἀναγνώστης θὰ θεωρήσῃ ἐν τῇ παρατιθεμένῃ εἰκόνι καὶ σύνδενδρόν τινα τοπογραφίαν, σημεῖον λευκὸν ἔχουσαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἡ εἰκὼν παριστᾷ τὴν παρὰ τὸ Καρπενήσιον θέσιν «Κεφαλόβρυσον», ἐνθα ἔπεσεν ὁ Μάρκος, τὸ δὲ λευκὸν σημεῖον αὐτὴν τὴν θέσιν ἀκριβῶς, ἐνθα ἀνέδωκεν ὁ αἰμόφυρτος ἥρωας τὴν μεγάλην ψυχὴν του. Ὁ δήμαρχος Καρπενησίου φιλοτίμως μερμνήσας ὡς δήμαρχος, καὶ εὐγνωμόνως σκεφθεὶς ὡς Ἑλλήν πολίτης ἐλεύθερος, ἐφωτογράφησε τὴν θέσιν ταύτην, ἀπέστειλε δὲ τὸ φωτογράφημα πρὸς τὸν συναγματοῦρχον Δ. Βότσαρη, υἱὸν τοῦ Μάρκου, διὰ τοῦ ἐξῆς ἰδιογράφου σημειώματος προσαρτηθέντος κάτωθεν τῆς εἰκόνης, ἐπέχοντος δὲ τόπον ἐπισήμου δηλώσεως. Τὸ σημείωμα ἔχει ὡς ἑξῆς: «Τῷ τοῦ αἰμνήστου ἥρωος Μάρκου Μπότσαρη ἀξίῳ υἱῷ Δημητρίῳ Μπότσαρη, συναγματοῦρχῳ, τὸ ἀπεικόνισμα τοῦδε τῆς θέσεως Κεφαλόβρυσον Καρπενήσι, ἐν ᾧ τὸ πολῦτιμον τοῦ ἥρωος ἔρρευσεν αἷμα. Μνήμης αἰδίου ἐνεκα προσφέρει ἐξ ὀνόματος τοῦ Δήμου ὁ δήμαρχος Καρπενησιωτῶν Γεώργιος Σ. Τσιτσάρας».

Ἀλλὰ ποταὶ εἶναι αἱ λεπτομέρειαι τῆς νυκτερινῆς ἐκείνης καὶ παρατόλμου ἐφοδῶν, καθ' ἣν ἐφονεύθη ὁ Μάρκος; Τὰς λεπτομερείας αὐτάς, εἶναι τῶν ὁποίων νομίζομεν ὅτι εἶναι ἄγνωστοι, παρέχει ἡ δημοσιευομένη ἐκθεσις μετὰ φωτογραφημάτων τοῦ γραφικοῦ

χαρακτήρος τῆς ἐκθέσεως, περὶ τῆς νυκτερινῆς ταύτης συμπλοκῆς, καθ' ἣν ὁ Μάρκος κατετρόπωσε τὸν παῖδα τῆς Σκόδρας. Τὸ πρωτότυπον τῆς ἐκθέσεως ταύτης εὗρισκετο εἰς τὸ ἰδιαίτερον γραφεῖον τῆς συζύγου τοῦ συναγματοῦρχου Δημητ. Βότσαρη Χαρικλείας Βότσαρη, τῆς πρὸ τινος ἀποθανούσης, καὶ ὅπερ ἡ μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρὸς ἐρευνα τῆς οἰκογενείας ἤγαγεν εἰς φῶς, εἰς μεῖζον δὲ καὶ ἀπλετόν ἄγει σήμερον. Εὐλόγως ἡ ἐγνωσμένη μετριοφροσύνη τῆς οἰκογενείας δὲν ἀντέστη εἰς τὴν παράκλησιν τοῦ νὰ τύχῃ πλήρους δημοσιεύσεως ἡ ἐκθεσις αὕτη, θερμοὶ δ' ἐπὶ τούτῳ ὀφείλονται χάριτες εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας τῆς Χαρικλείας παρασχούσας μεθ' ὑποχρεωτικῆς εὐγενείας τὸ πρωτότυπον τῆς ἐκθέσεως καὶ τὴν ἀδειαν τῆς δημοσιεύσεώς της.

Ἡ συγκίνησις τοῦ ἀναγνώστου θὰ κορυφωθῇ ἀπὸ τῆς θέας στοργικοῦ τινὸς μέλανος σώματος, παρατιθεμένου ἐν ἀπεικονίσματι ἐπίσης ἐνταῦθα. Καὶ ἡ συγκίνησις αὕτη θὰ ἐκχειλίσῃ καὶ θὰ ἐκτραγῇ

εἰς τὴν ἔγκυρον καὶ αὐθεντικὴν πληροφορίαν, ὅτι τὸ στοργικὸν αὐτὸ σῶμα εἶναι φωτογράφημα τῆς σφαίρας τοῦ Τούρκου, τῆς φονευσάσης τὸν Μάρκον Μπότσαρη. Κάτοχος τοῦ κειμηλίου τούτου, ὅπερ, ἀπ' ἐχθρικῆς προελεύσεως καὶ θανατηφόρον εἰς τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ, εἶναι ὁμῶς πολῦτιμον καὶ πολυσέβαστον διὰ τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν, εἶναι ἡ ἐν Χαλκίδι κυρία Τυπάλδου, σύζυγος τοῦ ἀποθανόντος ἐγκρίτου νομομαθοῦς, ἀνωτάτου δικαστικοῦ λειτουργοῦ τοῦ Κράτους καὶ δικαστικοῦ συμβούλου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν. Ἡ κυρία Τυπάλδου, ἥτις ζῇ εὐτυχῶς, καὶ ὑπὲρ τῆς ζωῆς τῆς ὁποίας εὐχόμεθα πάντες, εἶναι θυγάτηρ τοῦ Κώστα Μπότσαρη, ἀδελφοῦ τοῦ Μάρκου, αὐτοῦ τούτου, ὅστις διεδέχθη ἀμέσως τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοπέδου τῶν Σουλιωτῶν μετὰ τὸν ὀλεθρὸν θάνατον τοῦ Μάρκου. Τὴν ἀνάληψιν τῆς ἀρχηγίας ταύτης μνημονεῖ καὶ ἡ ὡς δημοσιευομένη ἐκθεσις. Ἡ κυρία Τυπάλδου οὐδέποτε ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ καὶ δι' οἰανδήποτε ἀφορμὴν ἀποχωρίζεται τῆς σφαίρας ταύτης, ἥτις κατ' εὐσεβὴ ἔξιν ἀναρτᾶται πολυάκις ὡς «φυλακτὸ» ἢ ὡς ἀλεξίστοκος τίθεται εἰς τὸ προσκεφάλαιον τοῦ ἀσθενοῦς. Παρακληθεῖσα νὰ πείρῃ αὐτὴν ἐνταῦθα, ὅπως φωτογραφηθῇ, ἠρνήθη ὁρῶς καὶ κατηγορηματικῶς. Ἡδόκησεν ὁμῶς νὰ πείρῃ

Ἡ σφαῖρα ἡ ὁποία ἐφόρευσε τὸν Μάρκον Μπότσαρη, εὗρισκόμενη εἰς τὴν κατοχὴν τῆς κ. Τυπάλδου θυγατρὸς τοῦ στρατηγοῦ Κώστα Μπότσαρη.

πιστόν και αὐθεντικὸν φωτογράφημα τῆς σφαίρας, εἶναι δὲ τὸ φωτογράφημα αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ δημοσιεύεται ἐνταῦθα.

Ὅπως διὰ τοὺς ἐπικοὺς ἥρωας, οὕτω και περὶ τὸ ὄνομα τοῦ Μάρκου Μπότσαρη συνεπλέχθησαν θρύλοι και ἀφηγήσεις και φῆμαι περὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, τὴν ἀρετὴν, και περὶ τὴν κατοχὴν τῶν ὅπλων του στρεφόμενοι. Ὅπως οἱ φανατικοὶ τῶν Χριστιανῶν ἀναζητοῦσι πανταχοῦ τὰ ἱερὰ λείψανα τῶν μαρτύρων, οὕτω και οἱ φανατικοὶ φιλοπάτριδες ἀναζητοῦσι πανταχοῦ τὰ ἀντικείμενα και τὰ ὅπλα τῶν Τουρκομάχων. Οἱ Μωαμεθανοὶ Ἀλβανοὶ ἐπελάσαντες ἐπὶ τὴν μαρτυρικὴν πόλιν τοῦ Μεσολογγίου μετὰ τὴν ἐξαισίαν ἐξόδου τῆς ἡρωϊκωτάτης τῶν πόλεων, ὥρμησαν ἐπὶ τὸν τάφον τοῦ Μάρκου Μπότσαρη ζητοῦντες νὰ ἀρπάσωσι τὰ ὅπλα του, μετὰ τὰ ὁποῖα ἐνόμιζον ὅτι εἶχεν ὁ ἥρωας ταφῇ και ἄτινα ἐνόμιζον ὅτι θὰ καθίστων ἄτρωτον και ἀνδρειότερον τὸν κάτοχον.

Ἀλλ' ὁ Μάρκος εἶχεν ἐνταφιασθῇ ἄοπλος, ἀφ' οὗ ἔνοπλος κατετρόπως τοὺς Τούρκους, και θὰ ἐνίκη και τὸν θάνατον, ἐὰν ἀνθρώπος ἡδύνατο νὰ παλαίσῃ και νὰ νικήσῃ τὸν θάνατον. Τότε φανατικὸς τις ἀπέ-

σπασεν ἓνα τῶν ὁδόντων τοῦ Μάρκου ὡς κτῆμα πολυτιμον, τὸ ἀναμφισβήτητον δὲ τοῦτο γεγονός ἐπιμαρτυρεῖται δι' ἐγγράφου βεβαιώσεως τοῦ ἐν Πάτραις τότε προξένου τῆς Μεγάλης Βρετανίας Γκρίν, αὐτόπλου τῆς σκηνῆς. Οἱ μεγάλοι ἄνδρες καθαγιαζοῦσι και τὰ ἀντικείμενα αὐτῶν. Καὶ ὁ μεταγενέστερος κόσμος, πλήρης σεβασμοῦ και φανατισμοῦ θεμιτοῦ και εὐγενούς, ἀναζητεῖ πανταχοῦ, και ὅταν ἐπιτύχῃ, φυλάσσει εὐλαβῶς τὰ ἀντικείμενα, ἅτινα ἐχρησιμοποίησάν ποτε οἱ μεγάλοι νεκροί.

Τοῦτ' αὐτὸ συνέβη και μετ' οὗτο μετεχειρίσθη ἐν τῇ ζωῇ του ὁ Μάρκος. Οἱ μεταγενέστεροι ἀνεζήτησαν αὐτό, και ὅταν τὸ ἀνεύρον, τὸ διεφύλαξαν μετὰ σεβας εἰς αἰώνιαν μνήμην εὐλαβῇ.

Εἰμεθα εὐτυχεῖς, διότι ἡδυνήθημεν νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναίων» τὰς εἰκόνας τῶν ἀντικειμένων τούτων, νὰ ἐγγυηθῶμεν τὴν αὐθεντίαν αὐτῶν, και νὰ παραπέμψωμεν εἰς τὴν φιλοφροσύνην τῶν εὐγενῶν κατόχων, οὓς και ὀνομάσαμεν και οἵτινες εἶναι πιθανόν ὅτι θὰ ἀναθέσωσιν ἡμέραν τινὰ τὰ κειμήλια ταῦτα εἰς τὸ ἐθνολογικὸν μουσεῖον εἰς λατρείαν και θέαν τοῦ Πανελληνίου.

Ἀθήναι Μάιος 1909.

Σ. Π.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΥ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΝ, ΣΤΑΛΕΙΣΑΙ ΕΙΣ ΣΑΛΑΜΙΝΑ ΤΗ 19 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1823

[Ἐκθεσις τῆς μάχης καθ' ἣν ἐφονεύθη ὁ Μάρκος Μπότσαρης]

Αἱ εἰδήσεις τὰς ὁποίας χθὲς σᾶς ἐδώσαμεν ἤλθον και σήμερον δεσποτικῶς βεβαιοῦσαι, ὅτι ὁ ἀειμνήστος Μάρκος Μπότσαρης ἀπέθανε τῷ ὄντι εἰς τὸ στάδιον τῆς νίκης, πολεμῶν ἐνδόξως ὑπὲρ τῆς φιλιότητος πατρίδος Ἑλλάδος. Ἐγίνε δὲ ἡ μάχη, καθ' ἣν ἐφονεύθη ὁ ἥρωας, και τὸ σχέδιον αὐτῆς κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

Τὴν 8 τοῦ ὑπερμεσουῆτος Αὐγούστου ἐγένετο συνέλευσις εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ ἀειμνήστου, ἐν ᾗ συμπαρευρέθη ἄσθενῶν και ὁ στρατηγὸς Γεώργιος Καραϊσκάκης, Ἀρχηγὸς τῶν Ἀγράφων, και ἄλλοι Ἀρχηγοὶ τῶν περὶ μερῶν. Ἐν αὐτῇ τῇ συνελεύσει ἐγνωμοδότησεν ὁ ἀειμνήστος, και ἡ γνώμη αὐτοῦ ἐνεκρίθη παμψηφεί· ἐλάλησε δὲ ὡς ἀκολούθως:

«Ἀδελφοί: Οἱ ἐχθροὶ μας εἶναι και πολυάριθμοι, και καλῶς παρεσκευασμένοι, και κάλλιστα τοποθετημένοι εἰς τὰς εὐρυχώρους πεδιάδας τῶν λιβαδίων τοῦ Καρπενησίου, εἶναι Σκοδράνοι και Ἀλβανοί, οἵτινες σιγνοπολεμοῦντες μαζύ μας, δὲν ἀγνοοῦσιν ὅλα τὰ στρατηγικά μας· συστάδην νὰ τοὺς πολεμήσωμεν εἶναι ἀδύνατον και πολλὰ ἐπικινδύνον εἰς ἡμᾶς· ἀληθινὰ και αὐτοὶ εἶναι βάρβαροι Τούρκοι, και ἡμεῖς Ἕλληνες, ἀπόγονοι δηλ. ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ποτὲ δὲν ἐπόλεμυσαν πρὸς τοὺς βαρβάρους πολλοὶ πρὸς δλίγους. — Ἐνθυμηθῆτε τὸν Μαραθῶνα, ἐνθυμηθῆτε τὰς Θερμοπύλας, ἐνθυμηθῆτε τὸν μέ-

γαν Ἀλέξανδρον εἰς τὸν Γρανικὸν ποταμόν, εἰς τὴν Ἰσὸν, εἰς τὰ Ἀρβηλα· ἡ γνώμη μου λοιπὸν εἶναι νὰ πολεμήσωμεν τοὺς ἐχθρούς μας τούτην τὴν φορὰν δι' ἐνὸς τολμηροῦ και ἀνηκούστου στρατηγήματος, ἡγουν νὰ ἐπιτέσωμεν διὰ νυκτὸς εἰς αὐτοὺς ἀντοιμούς ὄντας και ἀμερίμους και μὴ προσδοκῶντας τοιοῦτόν τι κίνημα παρ' ἡμῶν και οὕτως δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ μας, και τόσον εἶμαι εὐελπίς εἰς τοῦτο, ὥστε ἐγὼ ἀναδέχομαι τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου τούτου».

Προκριθείσης δὲ τῆς γνώμης τοῦ μακαρίτου, ἐγένετο ἡ διάταξις τοῦ στρατεύματος, ὡς ἀκολούθως: ἔτι ἡμέρας οὔσης ἐδιορίσθησαν διάφοροι ἀρχηγοὶ νὰ προκαταλάβωσι τὰ στενωπὰ ὅθεν ἐδύναντο νὰ διαφύγωσιν οἱ Τούρκοι ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης και τούτων γενομένων ἐξελέξατο ὁ ἥρωας Μάρκος ἐκτὸς τῶν περίπου 800 ἡρώων Σουλιωτῶν, ἄλλους περίπου 1200.

Ἐκ τῶν διαφόρων σωμάτων, ἐξ ὧν τοὺς μὲν ἄφηνεν εἰς τὸ στρατόπεδον νὰ φυλάττωσι τὴν ἀποσκευὴν και τὰ τουφέκια τῶν στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι ἐμελλον ξιφίρεις νὰ ἐπιτέσωσιν εἰς τοὺς ἐχθρούς, κατὰ τὸ ἀνήκουστον τοῦτο τόλμημα, τοὺς δὲ ἐτοποθέτησεν ὅθεν ἐδύναντο νὰ ὀρμήσῃ μέρος τῶν ἐχθρῶν κατὰ τοῦ στρατοπέδου, και ἄλλους ἐδιόρισε νὰ σταθῶσι μεταξὺ τῆς ἀγέλης τῶν νεομένων ζώων και τῶν ἀνθρώπων,

ἡνδρὶς δὲ τῶν ἐν τῇ μάχῃ
μαχῇ, αὐροσύνῃ δὲ ὁ πῦρ τοῦ λαοῦ
ὁ ἴσος μὲν ἦν ὁ πῦρ τοῦ λαοῦ, ὁ δὲ αὐτοῦ ἐνδοξοῦς καὶ
δραμῇ· ἡνδρὶς δὲ τῶν ἐν τῇ μάχῃ, αὐροσύνῃ δὲ ὁ πῦρ τοῦ λαοῦ
ποῦ αὐροσύνῃ δὲ ὁ πῦρ τοῦ λαοῦ, αὐροσύνῃ δὲ ὁ πῦρ τοῦ λαοῦ
αὐροσύνῃ δὲ ὁ πῦρ τοῦ λαοῦ, αὐροσύνῃ δὲ ὁ πῦρ τοῦ λαοῦ
αὐροσύνῃ δὲ ὁ πῦρ τοῦ λαοῦ, αὐροσύνῃ δὲ ὁ πῦρ τοῦ λαοῦ
αὐροσύνῃ δὲ ὁ πῦρ τοῦ λαοῦ, αὐροσύνῃ δὲ ὁ πῦρ τοῦ λαοῦ

Ὁ γραφικὸς χαρακτὴρ τῆς ἐκθέσεως.

και τέλος τοὺς ἄλλους περίπου χίλους ἐδιόρισε νὰ συνακολουθήσωσιν αὐτόν, και μ' ὅλον ὅπου εἶχε και πρότερον ἀκριβῇ πληροφορίαν τῆς θέσεως τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου, διὰ νὰ εἶναι ὁμῶς βεβαιότερος, μήπως ἡ κατὰ συμβεβηκὸς ἡ κατὰ προδοσίαν τοῦ σκοποῦ τῶν ἡμετέρων, συμβῇ καμμία μεταβολὴ ἢ ἀλλαγὴ, περὶ τὴν α' ὥραν τῆς νυκτὸς ἔστειλε μερικοὺς Σουλιώτας εἰδήμονας τῶν τοιούτων, οἱ ὁποῖοι κατεσκόπευσαν ἐκ νέου ὅλην τὴν θέσιν τῶν ἐχθρῶν, και στραφέντες ἐπληροφόρησαν τὰ αὐτὰ, τὰ ὁποῖα και πρότερον ἤξευρον. Οὕτω λοιπὸν ὄντων τῶν πραγμάτων, μετὰ μίαν σύντομον προσευχήν, και ὅρκον, ἡ νὰ ἀποθάνωσιν ὅλοι ὑπὲρ πατρίδος, ἡ νὰ νικήσωσιν, ὥρμησαν ἡρέμα περὶ μέσσην νύκτα, καθ' ἣ ἦτον διατεταγμένοι ἕκαστος.

Σύνθημα δὲ τῆς ἐνάρξεως τῆς μάχης προσδιωρίσθη ὁ ἦχος τῆς σάλπιγγος, τὴν ὁποίαν ἔφερεν ὁ ἴδιος μὴν ἐμπιστευθεὶς εἰς κανένα, εἰς ἀποφυγὴν ἐνδεχομένης καταδρομῆς· ἤχησε τέλος πάντων ἡ σάλπιγξ, ἐν ᾗ πλέον οἱ ἡμέτεροι ἦσαν προχωρημένοι εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου και ἀρχισεν οὕτως ὁ πόλεμος μετὰ τῇ ξίφει σφαττομένων τῶν ἐχθρῶν και κατατεμνομένων ἀγγελῶν· και ἐν τοσοῦτῳ οἱ ἐπ' αὐτὸ τοῦτο διωρισμένοι ἀρχισαν νὰ ληλατῶσι τὰ ζῶα, ἀποσκευάς, ἐφόδια, και ὅσα συγκροτοῦσι τὸ στρατόπεδον· ὥστε ἀποκατέστη τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν γυμνωθέν, μία ἀγέλη Τούρκων και ὄχι στρατόπεδον. Ἐφονεύθησαν δὲ ὑπὲρ τοὺς 800 και ὁ ἀριθμὸς τῶν πληγωθέντων ἀγνωστος. Μεταξὺ τῶν φονευθέντων εἶναι ὀνομαστοὶ ὁ Πλιάσας Ἰσμαὴλ πασσάς, και ἄλλοι πολλοὶ χιλιάρχοι και ὑποχιλιάρχοι. Μεταξὺ δὲ τῶν πληγωμένων εἶναι ἐκ τῶν σημαντικῶν ὁ Τζιλαλεντίμπεης, θεῖος και κεχαγιάς τοῦ Σκόνδρα πασσά· ὁ τρόμος τῶν βαρβάρων ἦτον ἀπερίγραπτος, αἱ φωναὶ και αἱ κραυγαὶ ἀντηχοῦσαν εἰς τὰ περὶ ὅρη, ἡ ἀταξία ἀκατάληπτος και μόνῃ εἰς

τοὺς γνωρίζοντας τοὺς Τούρκους καταληπτῇ. Φαντασθῆτε ὅτι ἡ μάχη ἔγινε διὰ νυκτὸς ἐτοιμῶν πρὸς ἀντοιμούς, και Ἕλλήνων πρὸς βαρβάρους και οὕτως ἡμπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε τὴν κατάστασιν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου. Ἡ θραῦσις τῶν ἐχθρῶν ἤθελε γίνῃ ἄμετρος, ἐὰν κατὰ σατανικὴν φαντασίαν δὲν ἤθελον προκαταλάβῃ νὰ κατασκευάσωσι προλαβόντως τράφους, εἰς τοὺς ὁποίους καταφυγόντες διεσώθησαν. Συνέβη δὲ ὁ ἀπεναντίος θάνατος τοῦ Μακαρίτου περὶ τὰ τέλη τῆς μάχης κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Θέλων ὁ μακαρίτης νὰ ζωγήσῃ τὸν πασσάν· «μωρέ! ζωντανὸν πιάσετε τὸν πασσάν», παρευρεθέντες δὲ ἐκεῖ Ἀλβανοί, ἐγνώρισαν τὴν φωνὴν του και πυροβολήσαντες ἀμέσως τὸν ἐπέτυχον κατὰ κεφαλῆς και οὕτως ἐφονεύθη ὁ νέος Λεωνίδας, ὁ μετὰ τοῦ Α. Μαιρογορδάτου τὸν ἀπερασμένον χειμῶνα διασώσας τὸ Μεσολόγγιον, και οὕτως τὴν Πελοπόννησον και ὅλην τὴν Ἑλλάδα· τὸ δὲ στρατεύμα παρευρῆς ἀνηγόρευσε ἀρχηγόν του τὸν Κωνσταντῖνον Μπότσαρη, ἀδελφὸν τοῦ ὑπὲρ πατρίδος ἀποθανόντος Μάρκου, και ἔλαβε τέλος και ἡ ἀνήκουστος αὐτῇ μάχῃ τῶν νῦν Ἑλλήνων, ἡτις δύναται νὰ ἐξομοιωθῇ ἡ μ' ἐκείνην τοῦ Μαραθῶνος, ἡ μ' ἐκείνην τῶν Θερμοπυλῶν.

Ὁ νέος στρατηγὸς γράφει ὅτι ἐτοιμάζεται εἰς νέαν συμπλοκήν· και ταῦτα μὲν τὰ δεσποτικά, ἐκ δὲ φήμης μανθάνομεν ὅτι μετὰ τὴν μάχην ἐλιποτάκτησαν 4 χιλ. Ἀλβανοί, οἱ δὲ ἄλλοι περικυκλώσαντες τοὺς μείναντας πασσάδες ζητοῦσι τοὺς μισθοὺς των.

Ἡ πατὴρ ἐυγνωμονοῦσα, τιμᾷ και τὴν σήμερον τὸν ἥρωα Μάρκον και ἐν καιρῷ θέλει ἀνεγείρῃ εἰς τὸν τόπον τῆς μάχης στήλην εἰς αἰώνιαν μνήμην αὐτοῦ τοῦ πιστοῦ της τέκνου.

Ἡ διοίκησις ἐδιόρισε νὰ γίνῃ μνημόσυνον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, και εἰς λόγος ἐπιτάφιος εἰς τὸν ἀποθανόντα.

Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΓΚΟΓΓΟΛ

(Επὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του)

Ο Γκογγόλ ἦτο Μικρο-Ρώσος, τέκνον Κοζάκων. Παρεχομένη εἰς ῥώσσους ἀναγνώστας ἡ ἀπλή αὐτῇ πληροφορία δὲν ἔχει ἀνάγκην σχολίων· διαφωτίζει ὅτι πλέον ἰδιάζον ἔχει ὁ ἄνθρωπος, διαγράφει ἐκ τῶν προτέρων τὸ προέχον γνώρισμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐξάρωμεν εἰς τὸν χαρακτήρα του καὶ εἰς τὸ ἔργον του· μίαν σατυρικὴν εὐθυμίαν, ἡ ὁποία κρύπτεται ὅχι ὀλίγην μελαγχολίαν. Διὰ τὴν ἐννοήσῃ κανεὶς τὸν συγγραφέα αὐτὸν πρὲπει νὰ γνωρίσῃ τὴν γῆν, ἡ ὁποία τὸν παρήγαγεν ὡς φυσικὸν καρπὸν τῆς. Ἡ γῆ αὕτη, — ἡ Οὐκρανία, ἡ μεθόριος — εἶνε ἄλλος διαφιλονικούμενος ἀπὸ τὰς ἐπιδράσεις τοῦ ἀκροτάτου Βορρᾶ καὶ τῆς ἀκροτάτης Μεσημβρίας. Ἐπὶ τινὰς μῆνας ὁ μέγας μάγος Ἡλῖος διαλύει τὴν μελαγχολίαν μαζί με τὰς χιόνας, κατεργάζεται πνεύματα φλογερότερα καὶ δξύτερα, ἀνέλκει ἀπὸ τὴν ψυχὴν ὅλην τὴν ἐν αὐτῇ εὐθυμίαν, ἀπὸ τὴν θερμότητα, ἡ ὁποία ἀναθρῶσκει εἰς τὰ χεῖλη εἰς γέλωτας θορυβώδεις.

Ἡ Μικρὰ Ρωσσία διέτελεσεν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ Τούρκου καὶ διέτηρε πολλὰ ἀνατολικά χαρακτηριστικά. Ἐπειτα ἡ Πολωνία τὴν παρέσυρεν εἰς τὴν ταραχώδη τροχίαν τῆς. Τέλος οἱ συμμαχικοὶ σύνδεσμοι τῶν Κοζάκων προσέδωσαν εἰς αὐτὴν ψυχὴν δημοκρατικὴν· ἀπὸ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν χρονολογοῦνται αἱ προσφιλέστεραι εἰς τὸν Μικρο-Ρώσσον παραδόσεις, τὸ φιλελεύθερον καὶ τὸ φιλότολμον, τὸ ὁποῖον ἐνυπάρχει κατὰ βάθος εἰς τὸν χαρακτήρα του. Εἶνε γνωστὸν τί ἦσαν οἱ Κοζάκοι Ζαπορόγοι· ἦσαν ἐν τάγμα χριστιανικοῦ ἱπποτισμοῦ, στρατολογούμενον ἀπὸ ληστὰς καὶ φυγάδας γαιοδούλους, τὸ ὁποῖον διέτελει εἰς διηνεκὴ πόλεμον κατὰ πάντων, ἄνευ ἄλλων νόμων πλὴν τῶν τῆς σπάης. Εἰς τὰς οἰκογενεῖας αἱ ὁποῖαι κατὰγονται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ αὐτὴν τὴν πηγὴν, — καὶ ἀπὸ αὐτὰς ἦτο ἡ οἰκογένεια τοῦ Γκογγόλ, — ἐπανευρίσκει κανεὶς τὰς κληρονομικὰς ἐξεγέρσεις, τὰ νομαδικὰ ἔμφυτα, τὴν κλίσιν πρὸς τὰς περιπετείας καὶ πρὸς τὸ θαυμάσιον καὶ υπερφυσικόν.

Ἐπρεπε νὰ σημειώσωμεν τὰ πολὺπλοκα στοιχεῖα τοῦ ἡμιμεσημβρινοῦ αὐτοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον εἶνε εὐθυμότερον, δξύτερον καὶ ἐλευθερώτερον ἀπὸ τὸ τοῦ Μεγαλο-Ρώσσου· ὁ συγγραφεὺς περὶ οὗ ὁ λόγος θὰ τὸ κάμῃ νὰ θριαμβεύσῃ ἐν τῇ φιλολογίᾳ τῆς ἐποχῆς, θὰ τὸ ἀντιπροσωπεύσῃ μετὰ τὸσον περισσοτέραν ἀκρίβειαν, ὅσον ἰσχυρότερα ἔχεται ἡ καρδιά του τῆς γενετείρας. Εἰσδύει εἰς ταύτην δι' ὅλων τῶν ὀρίων· τὸ πρῶτον ἡμῖς τοῦ ἔργου τοῦ Γκογγόλ δὲν εἶνε παρὰ ὁ θρύλος τῆς ζωῆς τῆς Οὐκρανίας.

Ὁ Νικόλαος Βασιλιέβιτς ἐγεννήθη τῷ 1809 εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀρχαίας Κοζακικῆς χώρας. Ὁ πρῶτος τοῦ παιδαγωγὸς ὑπῆρξεν ὁ πάππος του, ὁ ὁποῖος εἶχε κάποιον μικρὸν ἀξίωμα μεταξὺ τῶν Ζαπορόγων. Ὁ παῖς ἐβανκαλίσθη ἀπὸ τὰς ἀφηγήσεις τοῦ πάππου, τοῦ ἐπιζώντος αὐτοῦ τῶν ἡρώικων ἐποχῶν, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀνεξάντλητος ἐπὶ τῶν μεγάλων πολέμων τῆς Πολωνίας. Ἡ νεαρὰ φαντασία ἐπληρώθη ἀπὸ τὰς ἱστορίας αὐτάς, τραγωδίας στρατιωτικὰς καὶ μυθεύματα ἀγροτικά· ὅτι ὁ πάππος ἀφηγεῖτο, ὁ παῖς τὸ ἐμάνθανεν ὑπὸ ἄλλην μορφήν ἀκροώμενος τοὺς κοβζάρους, τοὺς λαϊκοὺς αὐτοὺς ῥαψωδούς, οἱ ὁποῖοι εἶνε οἱ ἀοιδοὶ τῆς οὐκρανίου ἐποποιίας. Τὰ πάντα εἰς τὸ περιέχον ἐκεῖνο ὠμίλουν εἰς αὐτὸν περὶ μιᾶς ἐποχῆς μυθικῆς εἰς τὴν παρακμὴν τῆς, περὶ ποιήσεως ἀρχεγόνου ἀκόμη ζωῆς εἰς τὰ ἥθη. Ὅταν ὁ καλλιτέχνης θὰ συγκεντρώσῃ δι' ἡμᾶς τὴν ποίησιν αὐτὴν, ἡ ὁποία αἰωρεῖται εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ ἀναπνεομένην ἀτμόσφαιραν, θὰ μαντεύσωμεν ὅτι διήλθεν αὕτη διὰ δύο πρισματῶν· διὰ τοῦ πρίσματος τοῦ γήρατος, τὸ ὁποῖον ἐνθυμεῖται νοσταλγικῶς ὅσα ἀφηγεῖται διὰ τοῦ πρίσματος τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἡ ὁποία φαντάζεται μετὰ θάμβος ὅσα ἀκούει.

Αὕτη, φαίνεται, ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἐκπαίδευσις, ἡ καὶ ὠφελιμότερα, τοῦ νέου Γκογγόλ. Εἰς τὸ γυμνάσιον τῆς Νιεζίν βραδύτερον ὑπῆρξεν ἐλεεινὸς μαθητής. Ἀλλ' ἂν ἡ γυμνασιακὴ ἐκπαίδευσις ἀρῇκεν εἰς αὐτὸν ἐλλείψεις, ἐφρόντισεν ὁ ἴδιος κατόπιν περὶ τῆς ἀναπληρώσεώς των· ὅλοι οἱ σύγχρονοί του μαρτυροῦσι περὶ τῶν εὐρυτάτων ἀναγνώσεών του, περὶ τῆς βαθείας παρ' αὐτοῦ γνώσεως τῶν φιλολογικῶν τῆς Ἑσπερίας. Τῷ 1829 ἀπῆλθεν εἰς Πετροῦπολιν πρὸς εὐρεσιν θέσεως δημοσίας εἰκοσαετῆς, ἐλαφρὸς τὸ βαλλάντιον, πλούσιος εἰς χιμαῖρας, εἰσῆλθεν εἰς τὴν πρωτεύουσάν ὡς οἱ πρόγονοί του οἱ Ζαπορόγοι εἰς τὰς δουραλώτους πόλεις, πεπεισμένος ὅτι ἤρκει νὰ ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα μετὰ τόλμην διὰ νὰ συλλάβῃ κάθε εὐτυχίαν. Δὲν ἐβράδυνε νὰ διδαχθῇ ὅτι ἡ μεγαλόπολις ἦτο ἔρημος περισσότερον ἀδυσώπητος ἀπὸ τὴν γενέθλιον στέπαν. Μετὰ πολλὰ διαβήματα ἐπέτυχε μετρίαν τινὰ θέσιν εἰς ἐν ἀπὸ τὰ Ὑπουργεῖα. Δὲν παρέμεινε εἰς αὐτὴν ἢ ἐν μόνον ἔτος, ἀλλὰ τὸ ἔτος αὐτὸ ἤσκησε κρυσσωτάτην ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ πνεύματός του. Ἐνθ' ἀνέγραφε τὸν πεζὸν λόγον τοῦ προϋσταμένου του, ἡ ἀθλιότης τῆς ῥωσικῆς γραφειοκρατίας διήρχετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἀπαυδήσας μετ' οὐ πολὺ ἐπεδόθη εἰς ἄλλα

ἐπαγγέλματα· ἐνόμιζεν ὅτι ἐκέκτετο μέγα ὑποκριτικὸν τάλαντον· ἐκρίθη ὅμως ὅτι δὲν εἶχεν ἀρκετὰ ἰσχυρὰν φωνήν· ἐγένετο τότε παιδαγωγὸς· ἄνευ ὅμως μεγάλης ἐπιτυχίας· καθηγητῆς τῆς ἱστορίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἀλλὰ μετ' ἀπολύτου ἀποτυχίας. Ἐπειτα ἀπὸ τόσα νανάγια δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ φθάσῃ εἰς τὴν φιλολογίαν. Δεῖλὰ τινα δοκίμια, ἀνωνύμως δημοσιευόμενα εἰς ἐφημερίδας, παρέσχον εἰς τὸν νεανίαν μερικὰς γνωριμίας. Ὁ Ποῦσκιν ὁ ὁποῖος τὸν ἐδέχθη ἐγκαρδιώτατα καὶ τοῦ ὁποῖου παρέμεινε πάντοτε ὁ περισσότερον εὐνοούμενος συγγραφεὺς ἀπὸ ὅλους ἐκείνους εἰς τὴν εὐδοκίμῃσιν τῶν ὁποίων συνέβαλε μετὰ τὴν ἐγκαρδιότητά του αὐτὴν, τὸν προέτρεψε κατ' ἀρχὰς νὰ πραγματευθῇ σκηνὰς εἰλημμένας ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν ἱστορίαν καὶ τὰ λαϊκὰ ἥθη. Ὁ Γκογγόλ ἠκολούθησε τὴν συμβουλήν· καὶ ἐνθυμούμενος ὅλα ὅσα ἤκουσεν εἰς τὰ παιδικὰ του χρόνια ἔγραψε τὰ «*Νυκτερία τοῦ Χωριοῦ*».

Τὰ «*Νυκτερία εἰς ἐν χωριὸν πλησίον εἰς τὴν Δικάνκα*», εἶνε ὅλη ἡ παιδικὴ ἡλικία τοῦ νεαροῦ συγγραφέως, ὅλη ἡ ἀνάμνησις καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν γῆν τῆς Οὐκρανίας, ἐκχυνομένη ἀπὸ τὴν καρδίαν του εἰς ἐν βιβλίον. Δύο στοιχεῖα ἀρκετὰ ἀντιφατικὰ συνεννοῦνται εἰς τὰς διηγήσεις αὐτάς· ἡ εὐθυμία καὶ τὸ φανταστικὸν καὶ ὑπερφυσικόν. Ἡ ἐκ τοῦ βιβλίου ἐντύπωσις ὑπῆρξε μεγίστη· εἶχεν ἐπὶ πλέον τοῦτο τὴν ἀρετὴν ὅτι ἀπεκάλυπτεν ἐσχάτην τῆς Ρωσσίας ἄγνωστον. Ὁ Γκογγόλ ἀνεγνωρίσθη πάραυτα ὡς μέγας συγγραφεὺς. Ὁ Ποῦσκιν, τοῦ ὁποῖου ἡ αἰθρία ψυχὴ ἠγάπα πρὸ πάντων τὴν εὐθυμίαν, ἐξεθείασε τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον τὸν ἐφαιδρυνε. Τῷ 1834 ὁ συγγραφεὺς παρέσχε μίαν συνέχειαν τῶν «*Νυκτεριῶν*» ὑπὸ τὸν τίτλον· «*Ἀφηγήσεις τοῦ Μιργόροδ*». Καὶ ἐξώφλησεν οὕτω πλέον μετὰ τὸν ῥομαντισμόν. Τὸ κυριώτερον ἔργον τῆς συλλογῆς αὐτῆς, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τὸν κατέστησε διάσημον, εἶνε ὁ «*Ταράς Μπούλμπα*». Ὁ «*Ταράς*» εἶνε ποίημα ἐπικὸν εἰς πεζόν, τὸ ποίημα τῆς παλαιᾶς Κοζακικῆς ζωῆς.

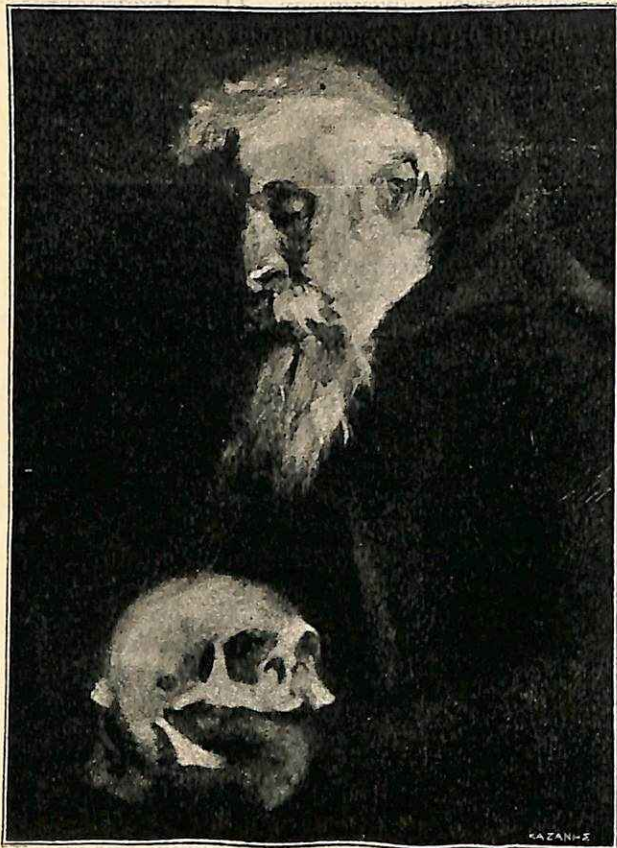
Τελειώνομεν οὕτω μετὰ τὴν ἀμφίβολον περίοδον, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Γκογγόλ ἀνεζητεῖ τρόπον τινὰ ἑαυτόν. Τῷ 1835, ὁ Νικόλαος Βασιλιέβιτς παρητήθη τοῦ καθηγητικοῦ ἀξιώματος. Ἰδοὺ ἐγὼ καὶ πάλιν ἐλεύθερος Κοζάκος, γράφει κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν. Εἶνε ἡ ἐποχὴ τῆς μεγαλειότητος τοῦ φιλολογικῆς ἐνεργητικότητος. Συγγράφει ταυτοχρόνως διηγήματα, κωμωδίας, δοκίμια ἐμπνεύσεως ποικιλοτάτης. Δημοσιεύει τὸν «*Πέπλος*», δίδει εἰς τὸ θέατρον τὸν «*Revisor*». Ὁ Πέπλος εἶνε ἡ ἀνάμνησις καὶ ἡ ἐκδίκσις τῶν καταναγκαστικῶν ἔργων ἐνός ἔτους, τὸ ὁποῖον διήλθεν ὁ Γκογγόλ εἰς τὰ δημόσια γραφεῖα, τὸ πρῶτον κτύπημα τὸ καταφερόμενον κατὰ τοῦ

διοικητικοῦ μινωταύρου. Ὁ «*Ἀναθεωρητής*» ἦτο τὸ δεύτερον, διότι ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ πραγματικῶς δὲν ὑπάρχει ἢ ἐν μόνον πρόσωπον, ἀφηρημένη ἐννοία διαρκῶς παρούσα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας ἐπὶ τοῦ προσκηνίου· ἡ διοικητικὴ ὑπηρεσία τῆς Ρωσσίας, τῆς ὁποίας ἀποκαλύπτεται τὸ ἐπονείδιστον ἔλκος, ἡ δωροληψία καὶ ἡ αὐθαιρεσία. Τὸ ἐκπληκτικώτερον εἰς τὴν κωμωδίαν αὐτὴν εἶνε ὅτι ἐπαίχθη, ἀφοῦ σήμερον ἀμφιβάλλει κανεὶς ἂν ἡ ῥωσικὴ λογοκρισία θὰ ἐπέτρεπε τοιαύτας ἐπιθέσεις. Εὐτυχῶς, ὁ τολμηρὸς σατυρικὸς ἔσχε τὸν ἴδιον αὐτοκράτορα ὡς λογοκριτὴν. Ὁ Τσάρος ἀνέγνωσε τὸ χειρόγραφον κομισθὲν εἰς αὐτὸν ὑπὸ κάποιος φίλης· ἐγέλασε πολὺ καὶ διέταξε τοὺς ἡθοποιούς του νὰ παῖξουν τὴν παρωδίαν τῶν ὑπαλλήλων του. Τὴν ἐσπέραν τῆς παραστάσεως προσελθὼν ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θεωρείου τὸ σύνθημα τῶν χειροκροτημάτων.

Τὸ ἔτος 1836 ὑπῆρξε κρίσιμον διὰ τὸν Γκογγόλ. Ἐν πλήρει ἐπιτυχίᾳ, ἡ ζωὴ του δηλητηριάζεται· αἱ πνευματικαὶ λύπαι δξύνουσαι νόσημα σωματικὸν ἀρχίζουν νὰ λυμαινῶνται τὴν ψυχὴν αὐτὴν· ἀπὸ τὰ δύο στοιχεῖα τὰ ὁποῖα διέτθουν ἐν αὐτῇ τὴν ἰσορροπίαν, τὴν εὐθυμίαν καὶ τὴν μελαγχολίαν, τὸ πρῶτον ἐξασθενεῖ, τὸ δεύτερον ὑπερισχύει. Τὸ κοινὸν τῆς Πετροπόλεως εἶχε χειροκροτήσει τὸν «*Ἀναθεωρητὴν*» δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ χειροκροτήσῃ ὅτι ἐχειροκρότησεν ὁ Αὐτοκράτωρ. Ἀλλ' ὁ συνασπισμὸς τῶν ἐξεγερθεῶν μνησικακῶν ἀπὸ ἐν τοιοῦτον ἔργον δὲν ἠδύνατο νὰ φεισθῇ τοῦ συγγραφέως. Ὑπέστη οὗτος μικροδιωγμούς, ἐπιθέσεις· τὸ βαρύθυμον βλέμμα τὸ ὁποῖον περιέφερεν ἤδη ἐπὶ τῶν ὄντων ἐνεῖδεν εἰς τὰς ἀθλιότητας αὐτὰς συστηματικὴν καταφοράν.

«Ὅλοι εἶνε ἐναντίον μου, γράφει πρὸς φίλον του ὑπάλληλον, ἔμποροι, φιλόλογοι, ὅλοι καταστράσαντες τὸ ἔργον μου... Τὸ ἀπεροπιάσθη πλεον αὐτὸ τὸ ἔργον. Σὰς ὀρκίζομαι ὅτι κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑποπτεύσῃ τί ὑποφέρω. Ἀπῆλθον ἀπὸ τὴν ψυχὴν καὶ σώματι.»

Ὑφίστατο τὰς πρώτας προσβολὰς τῆς νευρικῆς παθήσεως, ἡ ὁποία ἐπιπεπλεγμένη μετὰ ὑποχονδρίαν ἐμελλε νὰ ὑποσκάψῃ τὸν οργανισμόν του. Βασανιζόμενος ἀπὸ τὸ ὀρμέφυτον τῆς μεταναστεύσεως ἀπεφάσισε ν' ἀναχωρήσῃ ἢ, καθὼς ἔλεγε, «*νὰ φύγῃ*». Ἡ φυγὴ ὑπῆρξε σοβαρὰ· δὲν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του ἢ κατὰ μακρινὰ διαλείμματα, καὶ τέλος διὰ νὰ σύρῃ ἐν αὐτῇ τὰ τελευταῖά του ἔτη. Ἰσχυρίζετο, ὡς ἔπραξε βραδύτερον ὁ Τουργγενέφ, ὅτι δὲν ἐβλεπε καλῶς τὸν τόπον, ὁ ὁποῖος ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῶν μελετῶν του, ἢ ὅταν ἀπεμακρύνετο ἀπ' αὐτοῦ. Ὁ περιηγητὴς διέτρεξε διαφόρους χώρας τῆς Εὐρώπης, ἔπειτα ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Ρώμην. Ὁ πρόσφυξ ἀπεκόμιζεν ἐκ Ρωσσίας τὴν

ΣΠΟΥΔΗ, Κ. ΒΙΚΑΤΟΥ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΖΑΠΠΕΙΟΥ
Φωτ. Σανθοπούλου

ιδέαν του υπερτάτου βιβλίου, του ουσιώδους, εις τὸ ὁποῖον «θὰ τὰ ἔλεγεν ὅλα».

Τὸ ἔπος τῶν «Νεκρῶν Ψυχῶν» ἐπρόκειτο νὰ ἔχη τρία μέρη. Τὸ πρῶτον μέρος ἐδημοσιεύθη τῷ 1842· τὸ δεύτερον ἡμιτελές καὶ ἀκατέργαστον, καὲν ἀπὸ τὸν συγγραφέα εἰς στιγμήν ἀπελπισίας, ἐτυπώθη μετὰ θάνατον αὐτοῦ ἀπὸ ἀντίγραφον, τὸ ὁποῖον ἐσώθη ἀπὸ τὸ πῦρ. Ὅσον διὰ τὸ τρίτον, ὁ ποιητὴς τὸ ὄνειροπολεῖ ἴσως κάτω ἀπὸ τὴν λιθίνην πλάκα, ἡ ὁποία φέρει τὸ ὄνομά του εἰς ἓν νεκροταφεῖον τῆς Μόσχας.

Δὲν ἠμπορῶ νὰ σκεφθῶ ν' ἀναφέρω ἐνταῦθα τοὺς ἀναριθμήτους τύπους, τοὺς ὁποίους ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῷ ἐδημιούργησεν ὁ Γκογγόλ· πλήθος προσαναβαῖνον ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, καὶ τοῦ ὁποίου ἐκάστη μορφή χαράσσεται εἰς τὴν μνήμην μας διὰ χαρακτηριστικῶν καὶ κινήσεων πρωτοτύπων. Κάτι τὸ γελοιογραφικὸν ἐξαγγέλλει ἐντονώτερον τὸ περίγραμμά· ἐν τούτοις εἶνε τοῦτο πραγματικὸν καὶ ζωντανόν. Ἡ Ῥωσσία ἀνίσταται ἐκ τοῦ βιβλίου τούτου ὡς ὁ λαὸς εἰς ἓνα πῖνακα τοῦ Καλλό. Ἀλλ' ὁ περιεργό-

τερος ὅλων τῶν τύπων, ὁ κοπιωδέστερον λελογισμένος, εἶνε ὁ ἥρωας τοῦ ποιήματος. Ὁ Τσιτσικόφ δὲν εἶνε χυδαῖος κλέπτης· εἶνε Ζιλ Μπλάς σοβαρὸς καὶ ἄνευ πνεύματος. Ὁ ἀνθρωπάκος αὐτὸς ἐγεννήθη ὑπὸ κακὸν ἀστέρα, «Ἡ ζωὴ τὸν ἐκύνταξεν, ἀπὸ τὴν ἀρχήν, δι' ἐνὸς παραθύρου χιονοφορωμένου». Ὑπάλληλος ἀποπεμφθεὶς ἀπὸ κάποιον γραφεῖον, ἐκμεταλλεύεται τὸ εὐρημά του, τοῦ ὁποίου δὲν φαίνεται αἰσθανόμενος τὴν ἀνηθικότητα· κατὰ βάθος δὲν ἀδικεῖ κανένα, σκοπεύει πράγματι ν' ἀποθάνῃ τίμιος ἄνθρωπος· ἀκροβῆς καὶ ἀνεπίληπτος εἰς ὅλα, εἶνε ἄνευ τινὸς σημασίας καὶ ἄνευ ἐνεργητικότητος ὅταν τὸν ἀποσπᾷ κανεὶς ἀπὸ τὴν ἐπιχείρησίν του τῶν νεκρῶν ψυχῶν. Ἡ σωματικὴ περιγραφή τοῦ ἥρωος εἶνε ἀπλῶς ἀρνητικὴ· τίποτε παρ' αὐτῷ τὸ ὁποῖον νὰ μὴ εἶνε σύνθηδες καὶ ἀόριστον. «Ἐνας κύριος, οὔτε ὠραίος, οὔτε ἄσχημος, ὅχι παραπολὺ παχύς, οὔτε παραπολὺ ἱσχνός· δὲν ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ εἰπῇ ὅτι ἦτο γέρον, ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον καὶ νέος...». Καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ ἀνάλογα. Ὁ Γκογγόλ ἀγωνίζεται νὰ εὐρύνῃ τὸν τόπον διὰ νὰ περιλάβῃ εἰς αὐτὸν σειρὰν πολυαριθμότεραν ἀτόμων καὶ μαντεύομεν μετ' οὐ πολὺ τὴν πρόθεσιν τοῦ συγγραφέως. Ὁ Τσιτσικόφ δέον νὰ ἔχη ὅσα τὸ δυνατόν ὀλιγωτέραν προσωπικότητα, διότι ὁ συγγραφεὺς δὲν θέλει νὰ μᾶς παρουσιάσῃ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον· ἀλλὰ εἰκόνα περιληπτικὴν, τὸν Ῥώσον τὸν ἀνεύθυνον διὰ τὴν κατὰπτωσίν του.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ ἤθελα νὰ ὑποδείξω ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτῷ, εἶνε ὅτι εἶνε τοῦτο ἡ δεξιότης τῆς συγχρόνου φιλολογίας, ἡ κυρία πηγὴ ἐν τῇ ὁποίᾳ ἔχουσιν ἤδη ἀποκρυσταλλωθῇ ὅλαι αἱ ἐπίνοιαι τοῦ μέλλοντος. Ταμεῖον χαρακτήρων καὶ ταμεῖον ιδεῶν.

Τὰ μεγάλα ρεύματα τὰ ὁποῖα μέλλουν νὰ γονιμοποιήσουν τὸ ῥωσσικὸν πνεῦμα πηγάζουν ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ μεγάλου μύστου.

Δὲν θ' ἀσχοληθῶ ἢ μὲ τὸ κυριώτερον ἐκ τῶν ρευμάτων αὐτῶν, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προσδίδει εἰς τὴν σλαβικὴν φιλολογίαν τὴν ἰδιαιτέραν τῆς μορφῆς καὶ τὴν ὑψίστην αὐτῆς ἠθικὴν ἀξίαν. Εὐρίσκομεν, εἰς πλείστα ὅσα μέρη τῶν «Νεκρῶν Ψυχῶν», παλλόμενα ὑπὸ τοὺς σαρκασμοὺς τοῦ σατυρικοῦ, τὸ αἰσθημα ἐκεῖνο τῆς εὐαγγελικῆς ἀδελφότητος, τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἀδυνάτους καὶ τοῦ ἐλέου πρὸς τοὺς πάσχοντας τὸ ὁποῖον θὰ ἐμπυκνώσῃ δλόκληρον τὸ ἔργον ἐνὸς Δοστοϊέφσκου — Ὅταν τὸ πρῶτον μέρος τῶν «Νεκρῶν Ψυχῶν» ἐδημοσιεύθη τῷ 1842, κραυγὴ καταπλήξεως ἐπηκολούθησε παρὰ τοῖς μέν, ἀγανακτήσεως παρὰ τοῖς λοιποῖς. Τοιαύτη λοιπὸν ἦτο ἡ πατρίς. Ἄντρον ἀλιτηρίων, ἡλιθίων καὶ ἀθλίων, χωρὶς καμίαν παρήγορον ἐξαίρεσιν! Μία

περιλάλητος ῥῆσις τοῦ Ποῦσκιν εἶχεν ἤδη προειδοποιήσῃ τὸν συγγραφέα. «Ἐδιάβαζα εἰς αὐτὸν τὰ πρῶτα κεφάλαια τοῦ βιβλίου μου. Ἦτοιμάζετο νὰ γελάσῃ, καθὼς πάντοτε ὅταν ἤκουε κάτι ἰδικόν μου. Ἀλλὰ τὸν εἶδα νὰ γίνεταί σύννους· τὸ πρόσωπόν του ἐσκυθρῶπασε βαθμυδόν. Ὅταν ἐτελείωσα, ἀνέκραξε καταβεβλημένος. — Θεέ μου! τί θλιβερά πού εἶνε ἡ Ῥωσσία μας!»

Ὁ καθεὶς ἐπανέλαβε τὸ ἐπιφώνημα τοῦ ποιητοῦ. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστας ἠρνήθησαν ν' ἀναγνωρίσουν τὸν ἑαυτὸν των εἰς τὰς μελανὰς τῶν προσωπογραφίας κατηγορήσαν τὸν συγγραφέα ὅτι τοὺς εἶδε διὰ μέσου τοῦ χόλου του, τὸν ἐχαρακτήρισαν ὡς συκοφάντην καὶ ὡς ἀποστάτην. Ἀντέτασσαν εἰς αὐτόν, δεδικαιολογημένως, ὅτι παρὰ τὰ ἥθη τῆς δουλείας καὶ τῆς διοικητικῆς διαφθορᾶς δὲν ἔλειπον αἱ χρησταὶ καρδίαι καὶ οἱ τίμιοι ἄνθρωποι εἰς τὸ κράτος τοῦ Νικολάου. Ὁ δυστυχὴς Γκογγόλ ἐνόησεν ὅτι εἶχε κτυπήσῃ παραπολὺ δυνατὰ. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς δὲν παύει δημοσιεύων ἀνοικτὰς ἐπιστολάς, ἐξηγήσεις, προλόγους· ἐξορκίζει τοὺς ἀναγνώστας τοῦ ν' ἀναμείνουν διὰ νὰ τὸν κρίνουν τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ποιήματός του, τὴν ἀντίθεσιν τοῦ φωτὸς πρὸς τὸν ζόφον τῆς ἀρχῆς.

Ὁ Γκογγόλ ἐπανῆλθεν ἐκ Ῥώμης περὶ τὰ 1846. Ὁ καταβιβρώσκων αὐτὸν πυρετὸς καθί-

στα πᾶσαν ἐργασίαν ἀδύνατον. Τότε ἔκαυσεν ὅλα τὰ βιβλία του. Ἡ θριαμβευτικὴ πίστις τὸν ἀπερρόφησε μετ' οὐ πολὺ ὅλον. Ἐπεθύμει νὰ μεταβῇ ὡς προσκυνητὴς εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ διὰ νὰ ἐξεύρῃ τὰ πρὸς τοῦτο χρηματικὰ μέσα ἐδημοσίευσεν τὰς «Ἐπιστολάς πρὸς τοὺς Φίλους μου». Ὅταν ἐπανῆλθεν εἰς Μόσχαν, ἐφιλοξενεῖτο εἰς οἰκίας φίλων. Ἀπὸ τοῦ 1844 εἶχε παραχωρήσει τὰ ἐκ τῶν ἔργων του κέρδη ὑπὲρ τῶν πτωχῶν σπουδαστῶν. Οἱ φιλοξενούντες αὐτὸν τὸν ἐβλεπον προσερχόμενον μ' ἓνα μικρὸν σάκκον γεμῆτον ἀπὸ ἄρθρα ἐφημερίδων, ἀπὸ ἐπικρίσεις καὶ λιβέλλους κατ' αὐτοῦ· τὸ φορτίον αὐτὸ τῆς δόξης καὶ τῆς πικρίας ἦτο ἡ μόνη του περιουσία. Ἐν ἡλικίᾳ τριάκοντα τριῶν ἐτῶν, μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν «Νεκρῶν Ψυχῶν» αἱ παραγωγικαὶ δυνάμεις ἦσαν ἤδη κατεστραμμέναι παρὰ τῷ Νικολάῳ Βασιλεῖβιτς. Εἰς ἡλικίαν τεσσαράκοντα τριῶν, ἐσβέσθη οὗτος ἐντελὼς τὴν 21 Φεβρουαρίου 1852.

Τὸ γεγονός δὲν ἔκαμε καμίαν αἰσθησιν. Ἡ αὐτοκρατορικὴ εὐνοία εἶχε λησμονήσει τὸν φιλόλογον αὐτόν· ἀπὸ τοῦ 1848, ὅλοι οἱ φιλόλογοι ἦσαν ὑποπτοί.

Ἐκαίσθη ὁ διοικητὴς τῆς Μόσχας, ὁ ὁποῖος ἠκολούθησε τὸ φέρετρον περιβεβλημένους ὅλα αὐτοῦ τὰ διάσημα. Ὁ Τουργγενέφ ἐξωρίσθη εἰς τὰς γαίας του, τιμωρούμενος οὕτω διὰ μίαν ἐπιστολήν του, ἐν ἣ ὁ ἀποβιώσας ἀπεκαλεῖτο μέγας ἀνὴρ.

[Μετάφρ. Χ. Θ. Δ.]

E. MELCHIOR DE VOGÜÉ
Μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας

ΑΠΟ ΤΑ ΔΟΚΙΜΙΑ ΤΟΥ ΕΜΕΡΣΟΝ — ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΙΣ *

1841

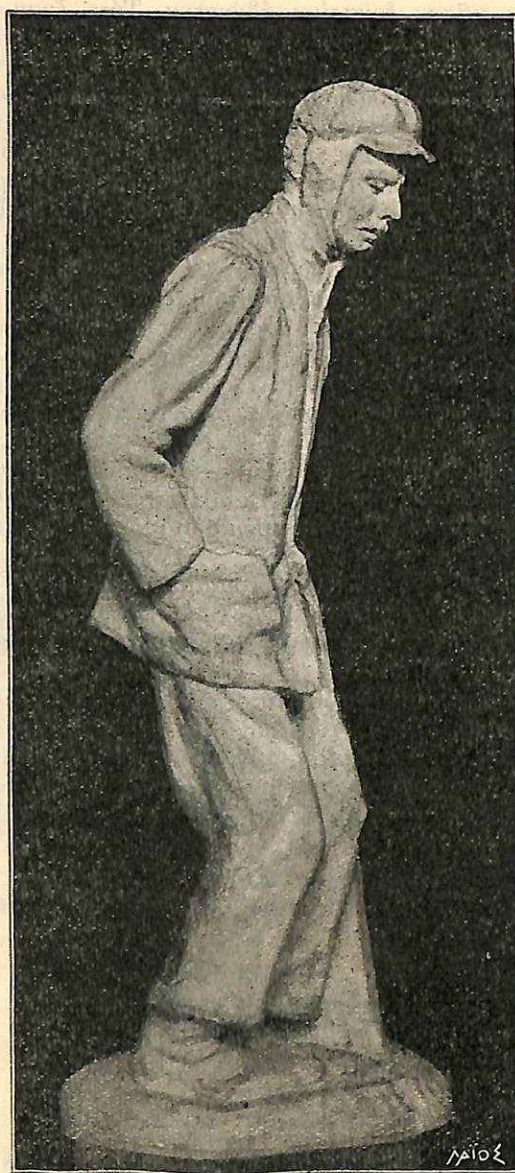
Ὅλα τὰ πράγματα εἶνε διπλᾶ, ἐν ἀνθ' ἐνός. — Ὁ σὺ μισεῖς, ἐτέρω μὴ ποιήσης. — Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, αἷμα ἀντὶ αἵματος, ἀγάπην ἀντὶ ἀγάπης. — Δόσε διὰ νὰ λάβῃς. — Ὅποιος ποτίζει τὸν διψῶντα, θὰ ποτισθῇ καὶ ὁ ἴδιος. — Τί ζητεῖς; ἠρώτησεν ὁ Θεός. Πλήρωσε καὶ πάρε. — Ὅποιος δὲν κινδυνεύει τίποτε, δὲν κερδίζει. — Θὰ πληρωθῇς ἀκριβῶς ἐκεῖνο πού ἐργάσθῃς, τίποτε περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον. — Ὅποιος δὲν ἐργάζεται, δὲν πέπει καὶ νὰ τρώγῃ. — Λάκκον ὥρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτόν καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον ὃν ἐργάσατο. — Αἱ βλασφημίαι πέφτουν στὸ κεφάλαι ἐκείνου πού τὰς ξεστομίζει. — Ἐὰν περάσῃς τὸν λαιμὸν ἐνός δούλου ἀπὸ τὴν ἄλυσιν, τὸ

* Τέλος. Ἰδε «Παναθήναια» 30 Ἀπριλίου.

ἄλλο ἄκρον τῆς θὰ τυλιχθῇ γύρω ἀπὸ τὸν ἰδικόν σου. — Ἡ κακὴ συμβουλὴ ἀτιμάζει τὸν σύμβουλον. — Ὁ διάβολος εἶνε γάϊδαρος.

Ἔτσι εἶνε γραμμένον, ἐπειδὴ ἔτσι εἶνε εἰς τὴν ζωὴν. Ἡ δρᾶσίς μας καθυποτάσσεται καὶ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸν νόμον τῆς φύσεως χωρὶς τὴν ἐπέμβασιν τῆς θελήσεώς μας. Ἡμεῖς τείνομεν πρὸς ἓνα μικροπρεπὲς σκοπὸν ὅλως διόλου παράμερα ἀπὸ τὴν γενικὴν ὠφέλειαν, ἀλλὰ ἡ δρᾶσίς μας τίθεται ὑφ' ἐνός ἀκατανίκητου μαγνητισμοῦ εἰς μίαν γραμμὴν μετὰ τοὺς πόλους τοῦ κόσμου.

Ἐνας ἄνθρωπος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐκστομίσῃ ἓνα λόγον χωρὶς ὁ ἴδιος νὰ κρίνῃ τὸν ἑαυτόν του. Εἴτε θέλει εἴτε δὲν θέλει, μετὰ ἑκάστη λέξιν χαράττει τὴν εἰκόνα του διὰ τὰ μάτια τῶν ὁμοίων του. Κάθε γνώμη ὀπισθεργεῖ ἐπάνω

Ο ΑΣΤΕΓΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΑΝΤΗ ΒΚΘ. ΖΑΠΠΕΙΟΥ
Φωτ. Ξανθοπούλου

είς εκείνον πού την εκφράζει. Είναι κουβάρι πού τὸ ῥίπτεις πρὸς ἓνα σκοπὸν, ἀλλὰ τὸ ἄλλο ἄκρον μένει εἰς τὸ θυλάκιόν σου. Ἡ καλλίτερα εἶνε τὸ καμάκι πού ῥίπτουν διὰ νὰ συλλάβουν τὰς φάλαινας καὶ εἰς ῥιπὴν ὀφθαλμοῦ ἐκτυλίσσεται εἰς τὸ πλοῖον τὸ σχοινὶ καὶ ἐὰν τύχη νὰ μὴν ἐρρίφθῃ τὸ καμάκι καλὰ, ἡμπορεῖ καὶ ὁ ψαρᾶς νὰ πάθῃ καὶ τὸ πλοῖον νὰ καταποντισθῇ.

Δὲν ἡμπορεῖς ν' ἀδικήσῃς χωρὶς ν' ἀδικηθῇς. «Κανείς ἄνθρωπος, ἔλεγεν ὁ Μποῦρκε, δὲν ὑπῆρξε ποτὲ ὑπερήφανος δι' ἓν προσωπικόν του πλεονέκτημα, χωρὶς αὐτὸ ν' ἀποβῇ ὀλέθριον

δι' ἐκεῖνον». Ἐκεῖνος πού μὲ ἀλαζονείαν ἀπομονώνεται εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν, δὲν βλέπει ὅτι στερεῖ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀκόμῃ καὶ ἐκείνην τὴν χαρὰν πού θὰ τοῦ παρείχεν ἡ ἀπόπειρα διὰ νὰ τὴν ἀποκτήσῃ. Ἐκεῖνος πού εἰς τὴν θρησκείαν εἶνε μισαλλόδοξος δὲν βλέπει ὅτι ἐκεῖ πού προσπαθεῖ νὰ κλείσῃ εἰς τοὺς ἄλλους τὰς πύλας τ' οὐρανοῦ, τὰς κλείει ὁ ἴδιος εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Ἐὰν μεταχειρισθῇ τοὺς ἄνθρώπους ὡς ἀγροίκους χωρικούς καὶ κούτσουρα, θὰ πάθῃ καὶ σὺ τὰ ἴδια. Ἐὰν περιφρονήσῃς τὴν καρδίαν των, θὰ χάσῃς καὶ τὴν ἰδικήν σου. Αἱ αἰσθήσεις τείνουν νὰ μεταβάλλουν εἰς πράγματα ὅλα τὰ πρόσωπα, — τὰς γυναῖκας, τὰ παιδιὰ, τοὺς πτωχοὺς...

Ὅλαι αἱ παραβιάσεις τῆς ἀγάπης καὶ τῆς δικαιοσύνης εἰς τὰς κοινωνικὰς μας σχέσεις τιμωροῦνται γρήγορα. Τιμωροῦνται μὲ φόβον. Ἐφ' ὅσον διατελῶ εἰς ἀπλὰς σχέσεις μὲ τὸν ὁμοῖόν μου, δὲν αἰσθάνομαι καμίας στενοχωρίας ὅταν τὸν συναντῶ. Συναντῶμεθα σὰν τὰ νερά ἢ σὰν δύο ρεύματα ἀέρος πού ἀνακατώνονται καὶ συγχωνεύονται ὁλότελα. Μόλις ὅμως γίνῃ μία παρεκτροπὴ ἀπὸ τὴν ἀπλότητα καὶ παρουσιασθῇ κάτι πού εἶνε ἡμιτελὲς καὶ εἶνε δι' ἐμὲ μὲν καλόν, δι' ἐκεῖνον ὅμως ὄχι καλόν, ὁ ὁμοῖός μου εὐθὺς θὰ αἰσθανθῇ τὸ ἄδικον, θ' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ ἐμέ, καθὼς καὶ ἐγὼ θὰ προσπαθῶ νὰ τὸν ἀποφύγω καὶ τὰ μάτια του δὲν θὰ ζητοῦν πλέον τὰ δικὰ μου· πόλεμος ἐκηρύχθη ἀναμεταξύ μας· ἔχθρα εἶνε μέσα του καὶ φόβος εἶνε μέσα μου.

Ὅλαι αἱ παλαιαὶ καταχρήσεις εἰς τὴν κοινωνίαν, αἱ γενικαὶ καὶ αἱ ἰδιαίτεροι, ὅλαι αἱ ἀδικοὶ ἐπισωρεύσεις ἐξουσίας καὶ πλούτου τιμωροῦνται μὲ τὸν ἴδιον τρόπον. Ὁ φόβος εἶνε ὁ νοσημονέστατος διδάσκαλος καὶ ὁ πλέον διαπρύσιος κηρύξ ὅλων τῶν ἐπαναστάσεων. Ἐνα τι μόνον διδάσκει, ὅτι ἐκεῖ πού ἐμφανίζεται εἶνε σαπίλα. Εἶνε κόρακας πού κυνηγᾷ τὰ ψοφίμα, καὶ ὅσον νὰ μὴ βλέπῃς τί περιτριγυρίζει, θὰ ὑπάρχῃ κάπου ἐκεῖ κοντὰ ὁ θάνατος. Ἡ ἰδιοκτησία μας εἶνε γεμάτη φόβον, οἱ νόμοι μας εἶνε γεμάτοι φόβον, ἡ μορφωμένη κοινωνία μας εἶνε καὶ αὕτη γεμάτη φόβον. Ἀπὸ αἰώνων ὁ φόβος ἐπεκρέματο ἀπειλητικὸς εἰς τὰς κυβερνήσεις καὶ εἰς τὰς ἰδιοκτησίας μὲ ἀνθρώπους κραυγὰς καὶ μὲ ἀπαισίαν ὄψιν, ὡς ὅρνεον αἰμοδιψές. Τὸ φοβερόν αὐτὸ ὄρνεον ὑποδεικνύει ὅτι ὑπάρχουν πληγαί, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ ἐξετασθοῦν.

Τῆς ἰδίας φύσεως εἶνε καὶ ἡ προσδοκία ἐκείνη μᾶς μεταβολῆς πού μᾶς καταλαμβάνει εὐθὺς ἅμα κατανήσωμεν εἰς τὸ τέρμα τῆς ἐνεργείας μας. Ὁ φόβος τῆς ἀνεφέλου μεσημβρίας, ὁ σμάραγδος τοῦ Πολυκράτους, ἡ δειλία τῆς εὐτυχίας, τὸ ἔνστικτον πού ὑποκινεῖ κάθε μεγαλό-

φρονα ψυχὴν νὰ ἐπιβάλλῃ μόνη εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς ἔργα εὐγενεὺς ἀσκήσεως καὶ ἀρετῆς, αὐτὰ εἶνε τὸ τρεμουλιασμά τῆς πλάστιγγος τῆς δικαιοσύνης διὰ τῆς καρδίας καὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Οἱ ἄνθρωποι πού ἔχουν πείραν τοῦ κόσμου ἡξεύρουν πολὺ καλὰ, ὅτι εἶνε προτιμότερον ἢ πληρωμὴ νὰ γίνεται καθ' ὅδον μέχρι λεπτοῦ καὶ ὅτι πολλάκις μία μικρὰ γλισχρότης πληρώνεται ἀκριβὰ. Ὅποιος δανεῖζει, βυθίζεται ὁ ἴδιος εἰς χρεὴ. Ὑπῆρξε ποτε ἄνθρωπος πού νὰ ἐκέρδισε κάτι, ἐὰν ἔλαβεν ἑκατὸν ὑποστηρίξεις καὶ δὲν ἀπέδωκε καμίας; Μὲ τὰ δάνεια, μὲ τὴν ὀκνηρίαν ἢ μὲ τὸν δόλον ἐκέρδισέ ποτε τὸ ἐμπόρευμα, τὰ ἄλογα ἢ τὸ χρῆμα τοῦ γείτονός του; Ἀπὸ ἐκεῖνο πού γίνεται, παράγεται ἡ ἀμεσος ἀναγνώρισις τῆς εὐεργεσίας ἀπὸ τὸ ἐν μέρος καὶ τῆς ὀφειλῆς ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, δηλαδὴ τῆς ὑπεροχῆς καὶ τῆς ὑποταγῆς. Ἡ δοσοληψία μένει εἰς τὴν μνήμην του καὶ εἰς τὴν μνήμην τοῦ γείτονός του καὶ κάθε νέα δοσοληψία μεταβάλλει τὴν ἀμοιβαίαν των σχέσιν ἀναλόγως πρὸς τὴν φύσιν τῆς. Καὶ κάποτε ἡμπορεῖ γρήγορα νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι θὰ ἦτο καλλίτερον νὰ θραύσῃ τὰ κόκαλά του, παρὰ ν' ἀναβῇ εἰς τὸ ὄχημα τοῦ γείτονός του καὶ ὅτι «τὸ ὑψηλότερον ἀντίτιμον πού μπορεῖ νὰ πληρώσῃ διὰ κάτι, εἶνε νὰ παρακαλέσῃ δι' αὐτό».

Ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος θὰ ἐπεκτείνῃ τὰ διδάγματα ταῦτα εἰς ὅλα τὰ ἐδάφη τῆς ζωῆς καὶ θὰ ἡξεύρῃ ὅτι εἶνε ἔργον φρονήσεως νὰ ἐξετάσῃ κάθε ἀξίωσιν καὶ νὰ πληρώσῃ κάθε δικαίαν ἀπαίτησιν εἰς τὸν καιρὸν σου, εἰς τὰ προσόντα σου, εἰς τὴν καρδίαν σου. Πλήρωνε πάντοτε, διότι ἀργὰ ἢ γρήγορα χρεωστεῖς νὰ πληρώσῃς ὁλόκληρον τὸ χρεὸς σου. Ἴσως ἐπὶ τινι καιρὸν νὰ ἐπέμβουν πρόσωπα καὶ συμβάντα μεταξὺ σοῦ καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ τοῦτο εἶνε μόνον μία ἀναβολή. Ἐπὶ τέλους χρεωστεῖς νὰ πληρώσῃς ὅλον τὸ χρεὸς σου. Ἐὰν εἶσαι φρόνιμος, θὰ φοβῇσαι μίαν εὐπραγίαν, ἡ ὁποία σ' ἐπιβαρύνει περισσότερον. Ἀγαθοεργία εἶνε ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς φύσεως. Ἀλλὰ διὰ κάθε ἀγαθοεργίαν τὴν ὁποῖαν λαμβάνεις, ὑπάρχει καὶ ἀνάλογος φόρος. Ἐκεῖνος εἶνε μέγας, ὁ ὁποῖος κάμνει τὰς περισσοτέρας ἀγαθοεργίας. Ἐκεῖνος εἶνε μικρὸς — καὶ αὐτὸ εἶνε τὸ μόνον μικρόν εἰς τὸν κόσμον — πού δέχεται ὑπηρεσίας καὶ δὲν ἀποδίδει καμίας. Τοιαύτη εἶνε ἡ διάταξις εἰς τὴν φύσιν ὥστε νὰ μὴ μποροῦμε νὰ κάμωμεν εὐεργεσίας εἰς ἐκεῖνους ἀπὸ τοὺς ὁποῖους τὰς λαμβάνομεν, ἢ τὸ πολὺ, σπανίως μόνον ἡμποροῦμεν νὰ τὰ κάμωμεν. Τὴν εὐεργεσίαν ὁμοῦς τὴν ὁποῖαν λαμβάνομεν, χρεωστοῦμεν νὰ τὴν ἀποδώσωμεν πρὸς κάποιον, γραμμὴν πρὸς γραμμὴν, πρᾶξιν πρὸς πρᾶξιν, λεπτόν πρὸς λεπτόν. Προφυλάξου νὰ μὴ μείνῃ πάρα πολὺ ἀγαθὸν εἰς τὴν παλάμην σου.

Γρήγορα θὰ φθαρῇ καὶ θὰ γίνῃ βορὰ τῶν σκολήκων. Πλήρωσέ το γρήγορα, ὅπως ἡμπορέσῃς εἰς κάποιον ἄλλον.

Οἱ ἴδιοι ἀμείλικτοι νόμοι ἐποπτεύουν καὶ τὴν ἐργασίαν. Ὁ φρόνιμος λέγει ὅτι εὐδηνότερη εἶνε ἡ πλέον ἀκριβὴ ἐργασία. Ὅ,τι ἀγοράζομεν εἰς μίαν σκοῦπαν, εἰς μίαν ψάθαν, εἰς μίαν ἄμαξαν ἢ μαχαίρι, εἶνε ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ὕγιους ὁρθοῦ λόγου εἰς ἐν ἀντικείμενον τῆς γενικῆς χρείας. Τὸ καλλίτερον εἶνε νὰ πληρώσῃς εἰς τὸ κτήμά σου ἓνα ἐπιτήδειον κηπουρόν ἢ ν' ἀγοράζῃς ὁρθὸν λόγον ἐφηρμοσμένον εἰς τὴν κηπουρικὴν, εἰς τὸν ναυτικόν σου ν' ἀγοράζῃς ὁρθὸν λόγον ἐφηρμοσμένον εἰς τὴν ναυτιλίαν, εἰς τὴν οἰκίαν σου ὁρθὸν λόγον ἐφηρμοσμένον εἰς τὸ δάψιμον, εἰς τὴν μαγειρικὴν, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν ὑπάλληλόν σου ὁρθὸν λόγον ἐφηρμοσμένον εἰς τὰς ὑποθέσεις καὶ εἰς τὴν λογιστικὴν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πολλαπλασιάζεις τὴν περικοπὴν σου, ἐξαπλώνεις ἐπάνω εἰς ὅλην σου τὴν ἰδιοκτησίαν. Ἐπειδὴ τὰ πράγματα εἶνε δυαδικά, ἀδύνατον νὰ χωρέσῃ ἀπάτη εἴτε εἰς τὴν ἐργασίαν εἴτε εἰς τὴν ζωὴν. Ὁ κλέπτης κλέπτει τὸν ἑαυτὸν του. Διότι τὸ πραγματικὸν ἀντίτιμον τῆς ἐργασίας εἶνε γνώσις καὶ ἀρετή, τῶν ὁποίων σύμβολα εἶνε εὐπορία καὶ πίστωσης. Τὰ σύμβολα ταῦτα, ὅπως καὶ τὸ χαρτονόμισμα, ἡμποροῦν νὰ παραποιηθοῦν ἢ νὰ κλαποῦν. Εἰς τοὺς τελικοὺς τούτους σκοποὺς τῆς ἐργασίας δὲν ἡμποροῦμεν ν' ἀνταποκριθῶμεν ἀλλέως παρὰ μὲ πραγματικὰς προσπαθείας τοῦ πνεύματος καὶ μ' εὐπείθειαν εἰς ἀγνὰς ἀφορμὰς. Ὁ ἀγύρτης, ὁ παραβάτης τοῦ λόγου του, ὁ χαρτοπαίκτης ἀδυνατοῦν ν' ἀναμετρήσῃ τὴν γνώσιν τῆς ὕλης καὶ ἡθικῆς φύσεως πού εἰς τὸν ἐργάτην ἀποφέρουν οἱ εἰλικρινεῖς κόποι του καὶ αἱ φροντίδες. Ὁ νόμος τῆς φύσεως εἶνε: Κάμε μίαν ἐργασίαν καὶ θ' ἀποκτήσῃς τὴν ἐξουσίαν ἐπ' αὐτῆς, ἐκεῖνοι ὅμως πού δὲν κάμνουν τὴν ἐργασίαν, δὲν ἀποκοῦν καὶ τὴν ἐξουσίαν.

Ἡ ἀνθρωπίνη ἐργασία ὑφ' ὅλας τῆς τὰς μορφάς, ἀπὸ τὸ πελέκημα ἑνὸς πασσάλου μέχρι τῆς ἀνεγέρσεως μιᾶς πόλεως ἢ τῆς συνθέσεως ἑνὸς ἔπους, εἶνε μία τεραστία ἀπεικόνισις τῆς τελείας ἀντισταθμίσεως τοῦ σύμπαντος. Ἡ πλήρης ἰσορροπία μεταξὺ δοῦναι καὶ λαβεῖν, ἡ ἐννοία ὅτι κάθε πρᾶγμα ἔχει τὸ ἀντίτιμόν του — καὶ ἐὰν δὲν πληρωθῇ αὐτὸ τὸ ἀντίτιμον, ἀποκτάται ὄχι κάθε πρᾶγμα, ἀλλὰ κάτι ἄλλο, καὶ ὅτι εἶνε ἀδύνατον ὁποιοῦνδήποτε πρᾶγμα ν' ἀποκτηθῇ χωρὶς τὸ ἀντίτιμόν του — εἶνε ἐξ ἴσου ἔξοχος εἰς τὰς στήλας ἑνὸς ἐμπορικοῦ μητροφῶν, ὡς καὶ εἰς τοὺς προὑπολογισμοὺς τῶν κρατῶν, εἰς τοὺς νόμους τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ σκότους, εἰς ὅλην τὴν ἐνεργειαν καὶ ἀντενεργειαν τῆς φύσεως. Δὲν ἡμπορῶ ν' ἀμφιβάλω, ὅτι οἱ ὑψηλοὶ νόμοι πού κάθε ἄνθρωπος βλέπει νὰ ἐνεργοῦν εἰς τὰ ζητήματα

πὸν ξεύρει, ἡ αὐστηρὰ ἠθικὴ πὸν σπινθηροβολεῖ εἰς τὴν κοπίδα τῆς γλυφίδος του, πὸν δίδει τὸ μέτρον εἰς τὴν βολίδα καὶ εἰς τὸν πῆχυν του, ἡ ὁποία ἐκδηλώνεται ἐξ ἴσου φανερά εἰς τὸ ἄθροισμα ἑνὸς λογαριασμοῦ καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν ἑνὸς κράτους, τοῦ κάμνουν ἐλκυστικὸν τὸ ἐπάγγελμά του καὶ ἐξευγενίζουν ἀκόμη καὶ αὐτὴν τὴν ἐργασίαν του.

Ἡ συμμαχία μεταξὺ ἀρετῆς καὶ φύσεως ὑποχρεώνει ὅλα τὰ πράγματα νὰ λάβουν μίαν ἐχθρικήν στάσιν ἀπέναντι τῆς κακίας. Οἱ μεγάλοι νόμοι τοῦ κόσμου καὶ ἡ ὕλη καταδιώκουν καὶ στιγματίζουν τὸν προδοτὴν. Αὐτὸς βλέπει ὅτι τὰ πράγματα στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς εὐεργεσίας, ἀλλὰ ὅτι εἰς ὅλον τὸν κόσμον δὲν ὑπάρχει φωλεά, ἡ ὁποία νὰ κρύψῃ τὸν φαῦλον. Κάμε ἓνα ἐγκλημα καὶ ἡ γῆ μετεβλήθη ἀμέσως εἰς κρύσταλλον. Κάμε ἓνα ἐγκλημα καὶ θὰ γίνῃ σὰν νὰ ἔπεσεν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν ἓνα φόρεμα ἀπὸ χιόνι, σὰν ἐκεῖνο πὸν εἰς τὰ δάση προδίδει τὰ ἴχνη τῆς πέριδος, τῆς ἀλεπούς, τοῦ σκιούρου ἢ τοῦ μυξοῦ. Τὸν λόγον πὸν ἐπρόφερεις δὲν ἡμπορεῖς νὰ πάρῃς πίσω, δὲν ἡμπορεῖς νὰ σβύσῃς τὸ ἴχνος τοῦ ποδιοῦ, τὴν σκάλαν δὲν ἡμπορεῖς ν' ἀνασύρῃς, οὕτως ὥστε δὲν μένει καμία εἴσοδος καὶ καμία διέξοδος. Πάντοτε θὰ βγάλῃ φωνὴν ἡ ἁποιο καταδικαστικὸν περιστάτικόν. Οἱ νόμοι καὶ αἱ ὕλαι τῆς φύσεως — νερό, χιόνι, ἀνεμος, βαρύτης — ἀποβαίνουν τιμωρία διὰ τὸν κλέπτην.

Ἀφ' ἐτέρου πάλιν ὁ νόμος μὲ τὴν ἰδίαν αὐστηρότητα ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὰς δικαίας πράξεις. Ἀγάπα καὶ θ' ἀγαπήθης. Πᾶσα ἀγάπη εἶνε ὠρισμένη μὲ μαθηματικὴν ἀκρίβειαν ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ τὰ δύο μέρη μιᾶς ἀλγεβρικής ἰσότητος. Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἔχει μέσα του ἀπόλυτον ἀγαθόν, τὸ ὁποῖον σὰν τὴν φωτιὰν ὅλα τὰ πράγματα τὰ μεταμορφώνει εἰς τὴν ἰδικὴν του φύσιν, εἰς τρόπον ὥστε δὲν ἡμπορεῖς νὰ τὸν βλάψῃς· ἀλλὰ καθὼς τὰ βασιλικά στρατεύματα, σταλέντα ἐναντίον τοῦ Ναπολέοντος, κατέθεσαν τὰς σημαίας των εἰς τὴν προσέγγισίν του καὶ ἀπὸ ἐχθροὺς ἔγιναν φίλοι, ἔτσι καὶ δυστυχήματα παντὸς εἴδους, ὡς ἀσθένεια, προσβολή, ἔνδεια, ἀποδεικνύονται ὡς εὐεργέται.

Οἱ ἀγαθοὶ προάγονται καὶ μὲ τὴν ἀδυναμίαν ἀκόμη ἢ μὲ τὰ σωματικὰ ἐλαττώματα. Ὅπως κανεὶς ἄνθρωπος δὲν εἶχε ποτὲ συναίσθησιν ἐνὸς προσωπικοῦ προτερήματος, χωρὶς νὰ ὑπάρξῃ τοῦτο ἐπιβλαβὲς εἰς αὐτόν, ἔτσι καὶ κανένας δὲν εἶχεν ἐλάττωμα, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ τὸν ὠφέλισε πούθενά. Τὸ ἐλάφι τοῦ μύθου ἐθαύμαζε τὰ κέρατά του καὶ κατηγοροῦσε τὰ πόδια του, ὅταν ὅμως ἔφθασεν ὁ κυνηγός, τὸ ἔσωσαν τὰ πόδια του καὶ ἀργότερα, ὅταν συνελήφθη εἰς τὸ πυκνὸν δάσος, τὰ κέρατα ἐπέφεραν τὴν καταστροφὴν του. Κάθε ἄνθρωπος εἰς τὴν ζωὴν του διέρχε-

ται περιστάσεις πὸν νὰ χρεωστῇ εὐγνωμοσύνην διὰ τὰς ἐλλείψεις του. Ὅπως κανεὶς δὲν ἐννοεῖ κατὰ βάθος μίαν ἀλήθειαν πρὶν νὰ τὴν ἔχῃ καταπολεμήσῃ, ἔτσι καὶ κανεὶς δὲν ἔχει βαθεῖαν γνῶσιν τῶν ἐμποδίων ἢ τῶν προσόντων τῶν ἀνθρώπων, ἕως ὅτου πάθῃ ὑπὸ τὰ μὲν καὶ ἰδῇ πῶς τὰ ἄλλα ἐδριάμβευσαν κατὰ τῶν ἰδίων του ἐλλείψεων ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἐδάφους. Ἐχει κανὲν φυσικὸν ἐλάττωμα, τὸ ὁποῖον τὸν καθιστᾷ ἀνίκανον νὰ ζῇ εἰς τὴν κοινωνίαν; Αὐτὸ θὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ διαγῇ μόνος καὶ ν' ἀποκτήσῃ ἕξεις τῆς αὐτοβοηθείας καὶ ἔτσι σὰν τὸ πληγωμένο στρεῖδι νὰ διορθώγῃ μόνος τὸ κέλφός του μὲ μαργαριτάρια.

Ἡ ἰσχὺς μας φυτρώνει ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν μας. Ἡ ἀγανάκτησις πὸν ἐξοπλίζεται μὲ μυστηριώδεις δυνάμεις δὲν ἀφυπνίζεται, ἐὰν δὲν κεντηθῶμεν καὶ δὲν πληγωθῶμεν καὶ δὲν αἰσθανθῶμεν τὸν πόνον τῆς ἐπιθέσεως. Ὁ μεγάλος ἄνθρωπος εἶνε ἐτοιμος πάντοτε νὰ εἶνε μικρός. Ὅταν ἔχῃ ὡς προσκεφάλαιον τὸ πλεονέκτημα καὶ τὴν εὐνοϊκὴν κατάστασιν, ἐφ' ἧς νὰ ἐπαναπαύεται ἀμέριμνος, διατρέχει τὸν κίνδυνον ν' ἀποκοιμηθῇ. Ἀλλ' ὅταν παραγκωνισθῇ, βασανισθῇ καὶ νικηθῇ, ὑπάρχει τότε ἐλπίς δι' αὐτόν νὰ μάθῃ κατὰ ἀνακτὰ τὸ λογικὸν καὶ τὴν γενναίω ψυχίαν του· γίνεται κύριος γεγονότων· κατανοεῖ τὴν ἀμάθειάν του· εἶνε θεραπευμένος ἀπὸ τὴν μανίαν τῆς οἰήσεως καὶ ἔχει ἀποκτήσῃ ἀταραξίαν καὶ πραγματικὴν δύναμιν. Ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος τάσσεται πρὸς τὸ μέρος τῶν ἀντιπάλων του. Εἶνε περισσότερο τὸ συμφέρον του παρὰ τὸ ἰδικόν των νὰ εὕρῃ τὸ τρωτόν του μέρος. Ἡ πληγὴ ἱατρεύεται καὶ ἐκπύεται ἀπ' ἐπάνω του ὡς μία νεκρὰ ἐπιδερμὶς· καὶ ἐκεῖ πὸν θαρροῦν ὅτι θριαμβεύουν, ἰδοὺ — αὐτὸς ἀπέρχεται ἄτρωτος.

Ὁ ψόγος εἶνε ὑγιέστερος ἀπὸ τὸν ἔπαινον. Ἐχθρεύομαι νὰ μὲ ὑπερασπίζονται εἰς τὴν ἐφημερίδα. Ἐφ' ὅσον πᾶν ὅ,τι ἐλέχθη λέγεται ἐναντίον μου, αἰσθάνομαι κάποιαν βεβαιότητα ἐπιτυχίας. Ἀλλ' ὅταν ἀρχίσουν λόγια μελίγλυκα ἐπαίνου καὶ ἐγκωμίων, μὲ καταλαμβάνει αἰσθηματὸν σὰν ἓνα πού ἔπεσεν ἀπροσπάτευτος εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν του. Ἐν γένει, κάθε κακὸν εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ὑποκύπτωμεν εἶνε εὐεργέτημα. Ὅπως ὁ κάτοικος τῶν Σανδβίγειων νήσων πιστεύει ὅτι ἡ ῥώμη καὶ ἡ ἀνδρεία τοῦ ἐχθροῦ πὸν ἐφόνευσεν μεταβαίνει εἰς αὐτόν, ἔτσι καὶ ἡμεῖς ὠφελοῦμεθα τὴν δύναμιν τοῦ πειρασμοῦ εἰς τὸν ὁποῖον ἀντεστάθημεν.

Οἱ ἴδιοι φύλακες οἱ ὁποῖοι μᾶς προασπίζονται ἀπὸ τὴν δυστυχίαν, τὴν ἔνδειαν καὶ τὴν ἐχθρότητα, μᾶς προστατεύουν, ἐὰν θέλωμεν, καὶ ἀπὸ τὸν ἐγωισμόν καὶ τὴν ἀπάτην. Τὰ κοντάρια καὶ οἱ μάνδαλοι δὲν εἶνε αἱ καλλίτεροι ἐφευρέσεις μας, οὔτε ἡ πανουργία εἰς τὰς ὑποθέσεις εἶνε σημείον

σοφίας. Οἱ ἄνθρωποι καθ' ὅλην τὴν ζωὴν βασανίζονται μὲ τὴν μωρὰν πρόληψιν ὅτι ἡμποροῦν νὰ ἐξαπατηθοῦν. Ἀλλὰ εἶνε τόσον ἀδύνατον ἓνας ἄνθρωπος ν' ἀπατηθῇ ἀπὸ ἓνα ἄλλον ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ του, ὅσον ἓν πρᾶγμα ἡμπορεῖ συγχρόνως νὰ εἶνε καὶ νὰ μὴν εἶνε. Μία τρίτη σιωπηλὴ μερὶς εὐρίσκεται παρούσα εἰς ὅλας τὰς ἐνεργείας μας. Ἡ φύσις καὶ ἡ ψυχὴ τῶν πραγμάτων ἀναλαμβάνει τὴν ἐγγύησιν ὅτι κάθε συμβόλαιον θὰ τηρηθῇ, ὥστε νὰ μὴ ζημιωθῇ καμία ἐντιμὸς ὑπηρεσία. Ἐὰν ὑπηρετῇς ἀχάριστον κύριον, νὰ τὸν ὑπηρετῇς ἀκόμη περισσότερο. Κάμε τὸν Θεὸν χρεωφειλέτην σου. Κάθε ὑπηρεσία θὰ πληρωθῇ. Ὅσον περισσότερο ἀργοπορεῖ ἡ πληρωμὴ, τόσον τὸ καλλίτερον διὰ σέ, διότι τόκος ἐπὶ τόκου καὶ ἐπιτόκιον ἐπὶ ἐπιτοκίου εἶνε ἡ διατίμησις καὶ ἡ συνήθεια τοῦ θησαυροφυλάκου τούτου.

Ἡ ἱστορία τῶν διωγμῶν εἶνε ἡ ἱστορία τοῦ ἀγῶνος πρὸς ἐξαπάτησιν τῆς φύσεως, εἶνε ἡ ἱστορία τῶν προσπαθειῶν νὰ κάμωμεν τὸ νερό νὰ τρέχῃ πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ, νὰ κατασκευάζωμεν σχοινίον μὲ ἄμιον. Δὲν διαφέρει ἀν οἱ δίδωται εἶνε πολλοὶ ἢ ἓνας μόνον, ἀν εἶνε τύραννος ἢ ὄχλος. Ὁ ὄχλος εἶνε μία κοινωνία τοιούτων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι θεληματικῶς ἀποβάλλουν τὸ λογικόν των καὶ ματαιώνουν τὸ ἔργον της. Ὁ ὄχλος εἶνε ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος θεληματικῶς ὑποβιβάζεται εἰς τὴν τάξιν τοῦ κτήνους. Κατάλληλον ὄραν διὰ τὴν δρᾶσιν τοῦ ἔχει τὴν νύκτα. Αἱ πράξεις του εἶνε παράλογοι σύμφωνα μὲ τὴν καθόλου φύσιν του. Καταδιώκει μίαν ἀρχὴν, θέλει νὰ μαστίσῃ ἐν δίκαιον, νὰ πισώσῃ τὴν δικαιοσύνην καὶ νὰ τὴν μαδήσῃ ἐφορμῶν μὲ τὸ πῦρ καὶ μὲ τὸν σίδηρον εἰς τοὺς οἴκους τῶν δικαίων. Αὐτὸ δμοιάζει μὲ τὰ παιγνίδια τῶν παιδίων, τὰ ὁποῖα τρέχουν μὲ πυροσβεστικὰς ἀντλίας διὰ νὰ σβύσουν τὴν κοκκινάδα τῆς αὐγῆς πὸν χύνεται ἐπάνω εἰς τοὺς ἀστέρας. Ὁ ἄτρωτος νοὺς στρέφει τὸ μῖσος των δπίσω πρὸς ἐκείνους πὸν θέλουν νὰ τὸν προσβάλουν. Ὁ μάρτυς δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀτιμασθῇ. Κάθε πληγὴ μαστίγος εἶνε καὶ μία φωνὴ τῆς δόξης, κάθε φυλακὴ εἶνε μία ἔξοχος διαμονή, κάθε βιβλίον ἢ σπῖτι πὸν καίεται, φωτίζει τὸν κόσμον, κάθε λέξις πὸν κατεπνίγῃ ἢ διεγράφη, ἀντηχεῖ πάλιν ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς γῆς. Διότι ὄραι ὕψους καὶ σωφροσύνης θὰ ἐπανεέλθουν πάλιν εἰς τὴν κοινωνίαν, καθὼς καὶ εἰς τὸ αἶμα, καὶ τότε ἡ ἀλήθεια θ' ἀναλάμψῃ πάλιν καὶ θὰ γίνῃ ὁρατὴ καὶ οἱ μάρτυρες θὰ δικαιωθοῦν.

Ἐτσι ὅλα τὰ πράγματα κηρύττουν τὴν ἀδιαφορίαν τῶν περιστάσεων. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε τὸ πᾶν. Κάθε πρᾶγμα ἔχει δύο πλευράς, μίαν καλὴν καὶ μίαν κακὴν. Κάθε πλεονέκτημα ἔχει τὴν ὀρισμένην ἀξίαν του. Μανθάνω νὰ εἶμαι εὐχαριστημένος. Ἡ διδασκαλία ὅμως τῆς ἀντισταθ-

μίσεως δὲν εἶνε ἡ διδασκαλία τῆς ἀδιαφορίας. Ὅταν ἀκούουν τὰς ἰδέας ταύτας οἱ ἀσκεπτοὶ λέγουν: — Τί ὠφελεῖ νὰ κάμω τὸ ὀρθόν; καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν μίαν ἐκβασίν ἔχουν· ἐὰν κερδίσω τὸ καλόν, χρεωστῶ νὰ τὸ πληρώσω· ἐὰν πάλιν χάσω τι καλόν, θὰ κερδίσω κατὶ ἄλλο· ἄρα κάθε πράξις εἶνε ἀδιάφορος.

Εἰς τὴν ψυχὴν ὑπάρχει μία βαθύτερα πραγματικότης παρὰ ἡ ἀντιστάθμισις, δηλαδή ἡ ἰδία τῆς φύσεως. Ἡ ψυχὴ δὲν εἶνε ἀντιστάθμισις, ἀλλὰ ζωὴ. Ἡ ψυχὴ εἶναι. Ὑπὸ τὴν ὀρηκτικὴν αὐτῆς θάλασσαν τῶν περιστάσεων, εἰς τὰ νερά τῆς ὁποίας μὲ ἀπόλυτον κανονικότητα λαμβάνει χώραν ἡ ἀμωπτις καὶ ἡ παλίρροια, κεῖται ὁ βαθύτατος λόγος τοῦ πραγματικοῦ εἶναι. Τὸ ἀπόλυτον εἶναι ἢ ὁ Θεὸς δὲν εἶνε σχέσις ἢ μέρος, ἀλλὰ τὸ σύνολον. Τὸ εἶναι εἶνε ἡ φοβερὰ κατάφασις πὸν ἀποκλείει τὴν ἄρνησιν, πὸν ἐπαναπαύεται εἰς τὸν ἑαυτόν της καὶ περιλαμβάνει μέσα της ὅλας τὰς σχέσεις, μέρη καὶ χρόνους. Φύσις, ἀλήθεια, ἀρετὴ εἶνε αἱ ὑποκινήσεις της. Ἐκεῖ πὸν ὑποχωρεῖ ἡ λείπει, εἶνε κακία. Τὸ μηδέν, τὸ ψεῦδος ἡμπορεῖ πραγματικῶς νὰ ὑφίσταται ὡς ἡ μεγάλη νύξ ἢ ὡς ἡ σιὰ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προβάλλει ὡς ἀπὸ βάθος τὸ ζωντανὸν σύμπαν, ἀλλὰ δὲν παράγεται ἀπὸ αὐτὸ κανὲν γεγονός· δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ, ἐπειδὴ δὲν εἶνε. Δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ τίποτε καλόν, δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ τίποτε βλαβερόν. Βλαβερὸν εἶνε κατὰ τοῦτο ὅτι τὸ μὴ εἶναι εἶνε χειρότερον ἀπὸ τὸ εἶναι.

Πάντοτε μᾶς καταλαμβάνει τὸ αἰσθηματὸν ὅτι μᾶς ἔχουν ἐξαπατήσῃ τάχατες ὡς πρὸς τὴν ἀνταπόδοσιν πὸν ἀξίζουν αἱ κακαὶ πράξεις, ὅταν βλέπωμεν τὸν ἐνοχὸν νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὴν κακίαν του καὶ εἰς τὴν σκληροτράχηλον ζωὴν του καὶ νὰ μὴ παρουσιάζεται ἀπὸ κανὲν μέρος μία θεία δίκη ἢ δευτέρα παρουσία. Δὲν παρουσιάζεται καμία τραγὴ ἀναίρεσις τοῦ παραλογισμοῦ τοῦ ἐνώπιον ἀνθρώπων καὶ ἀγγέλων. Ἐξαπάτησε λοιπὸν τὸν νόμον; Ἐφ' ὅσον φέρει μέσα του κακίαν καὶ ψεῦδος, ἐπὶ τοσοῦτον νεκρώνεται καὶ πίπτει ἀπὸ τὴν φύσιν. Μὲ ἓνα ὁποιοῦνδήποτε τρόπον ἡ ἀνταπόδοσις θὰ γίνῃ κατάδηλος καὶ εἰς τὸ λογικόν, ἀλλ' ἐὰν μολαταῦτα δὲν τὴν ἐβλέπομεν, ἡ ἀφαίρεσις ἐκείνη ἀπὸ τὴν ζωὴν ἀντισταθμίζει τὸν αἰώνιον λογαριασμόν.

Ἀφ' ἐτέρου πάλιν δὲν ἡμπορεῖ ἐπίσης νὰ λεχθῇ ὅτι τὸ κέρδος τοῦ ἠθικῶς ἀγαθοῦ χρεωστῇ ν' ἀγορασθῇ μὲ κάποιαν ἀπώλειαν. Δὲν ὑπάρχει τιμωρία διὰ τὴν ἀρετὴν, δὲν ὑπάρχει ποινὴ διὰ τὴν σοφίαν· αὐταὶ εἶνε οὐσιαστικαὶ αὐξήσεις τοῦ εἶναι. Εἰς μίαν ἐνάρετον πράξιν ἐγὼ εἶμαι ὑπὸ τὴν κυρίαν ἐννοίαν· εἰς μίαν ἐνάρετον πράξιν ἐγὼ συντελῶ εἰς τὸν κόσμον, προχωρῶ εἰς ἐρήμους, πὸν ἀπεσπάρσθησαν ἀπὸ τὴν νύκτα καὶ τὸ χάος, καὶ βλέπω εἰς τὰ πέρατα τοῦ ὀρίζοντος

νά υποχωρή το σκότος. Δεν μπορεί να υπάρχει υπερβολή εις την αγάπην, υπερβολή εις την γνώσιν, εις το κάλλος, εάν αὐταὶ αἱ ιδιότητες ἐξετάζωνται ὑπὸ τὴν ἀγνοτέραν των σημασίαν. Ἡ ψυχὴ ἀποστρέφεται τοὺς περιορισμοὺς καὶ εἶνε καταφατικὴ εἰς τὴν αἰσιοδοξίαν, οὐδέποτε ὁμως εἰς τὴν ἀπαισιοδοξίαν.

Ἡ ζωὴ της εἶνε πρόοδος καὶ ὄχι στάσις. Τὸ ἐνστικτόν της εἶνε ἐμπιστοσύνη. Ἐξ ἐνστίκτου μεταχειρίζομεθα ὡς πρὸς τὸν ἄνθρωπον τὰς λέξεις «περισσότερον» καὶ «ὀλιγώτερον» διὰ τὴν παρουσίαν τῆς ψυχῆς καὶ ὄχι διὰ τὴν ἀπουσίαν της· ὁ γενναῖος ἄνθρωπος εἶνε μεγαλείτερος ἀπὸ τὸν ἄνδρον, ὁ φιλαλήθης, ὁ ἀγαθός, ὁ σοφός εἶνε περισσότερο ἄνθρωπος καὶ ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸν ἀνόητον καὶ ἀπὸ τὸν φῶλον. Δεν ἀπαιτοῦν ἀπὸ ἡμᾶς κανὲν ἀντίτιμον διὰ τὸ ἀγαθὸν τῆς ἀρετῆς, διότι αὐτὸ εἶνε ἡ ἐπέλευσις αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, ἡ τὸ ἀπόλυτον εἶναι, χωρὶς καμίαν σύγκρισιν. Κάθε ὕλικὸν ἀγαθὸν ἔχει τὸ ἀντίτιμόν του καὶ ἐάν μοῦ ἐδίδετο χωρὶς ἐργασίαν καὶ ἰδρωτὰ, δὲν ἔχει ὅζας μέσα μου καὶ θὰ τὸ παρασύρῃ τὸ πρῶτον φύσημα τοῦ ἀνέμου. Ὅλα ὁμως τὰ ἀγαθὰ τῆς φύσεως ἀνήκουν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ ἡμποροῦμεν νὰ τὰ ἔχωμεν, ἐάν καταβάλωμεν πρὸς τοῦτο τὴν πληρωμὴν μετὰ τὸ νόμιμον νόμισμα τῆς φύσεως, δηλαδὴ μετὰ ἐργασίαν πού ἡμπορεῖ νὰ ἐκτελέσῃ ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ καρδιά. Δεν ἐπιθυμῶ εἰς τὸ ἔξῃς νὰ περιέλθῃ εἰς ἐμὲ ἀγαθὸν ἄνευ ἐργασίας, δηλαδὴ νὰ εὗρω χύτραν γεμάτην φλωριὰ παραχωμένα, ἐπειδὴ γνωρίζω ὅτι μαζί των φέρουν καὶ νέα βάρη. Δεν ἐπιθυμῶ πλέον ἐξωτερικὰ ἀγαθὰ—κτῆματα, τιμὰς, ἐξουσίαν, δούλους. Τὸ κέρδος εἶνε φαινομενικόν, τὸ δὲ ἀντίτιμόν των εἶνε βέβαιον. Δεν ἀπαιτεῖται ὁμως τίποτε νὰ πληρώσω, διὰ νὰ μάθω ὅτι ἡ ἀντιστάθμισις ὑφίσταται καὶ ὅτι δὲν εἶνε εὐχῆς ἄξιον νὰ ἐκιδάμω θησαυρούς. Εἰς τοῦτο χαίρω με ἀτάραχον καὶ αἰωνίαν γαλήνην. Περιορίζω ὅσον δύναμαι τὰ ὅρια πιδανῆς συμφορᾶς καὶ μανθάνω τὴν σοφίαν τοῦ ἁγίου Βερνάρδου.

— Τίποτε ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτόν μου δὲν ἡμπορεῖ νὰ με βλάβῃ· τὴν βλάβην πού ὑφίσταμαι, τὴν φέρω μέσα μου καὶ ποτὲ δὲν ὑποφέρω πραγματικῶς παρὰ μόνον ὅταν πταίω ἐγὼ ὁ ἴδιος.

Εἰς τὴν φύσιν τῆς ψυχῆς ὑπάρχει ἡ ἀντιστάθμισις διὰ τὰς ἀνομοιότητας τῆς καταστάσεως. Ἡ μεγάλη τραγωδία τῆς φύσεως φαίνεται νὰ εἶνε ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ περισσότερον καὶ ὀλιγώτερον. Πῶς ἡμπορεῖ τὸ ὀλιγώτερον νὰ μὴ αἰσθάνεται τὸν πόνον, πῶς νὰ μὴ τρέφῃ ἔχθραν καὶ μῖσος κατὰ τοῦ περισσότερον; Κύνταξε ἐκείνους πού ἔχουν ὀλιγώτερα καὶ θὰ λυπηθῇς καὶ δὲν θὰ ἠξεύρης τί νὰ τοὺς κάμῃς. Φοβεῖσαι σχεδὸν τὸ βλέμμα των, τρέμεις μὴπως

ἀρχίσουν καὶ βλασφημοῦν τὸν Θεόν. Τί νὰ κάμουν; Σοῦ φαίνεται μία μεγάλη ἀδικία. Ἀλλὰ κύτταξε τὰ πράγματα πειὸ κοντὰ καὶ θὰ ἰδῇς πῶς ἐξαφανίζονται αὐταὶ αἱ θεόρατοι ἀνισότητες. Ἡ ἀγάπη τὰς διαλύει, ὅπως ὁ ἥλιος διαλύει τὰ παγωμένα βουνὰ τῆς θαλάσσης. Ἡ καρδιά καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐνώνονται εἰς ἓν καὶ παύει ἡ πικρία αὐτῆ τοῦ ἰδιοῦ του καὶ τοῦ ἰδιοῦ μου. Αὐτὸς εἶνε ἰδικός μου. Εἴμαι ὁ ἀδελφός μου καὶ ὁ ἀδελφός μου εἶνε ἐγώ. Ἐάν ἐπισκιάζωμαι ἀπὸ μεγάλους ὁμοίους μου καὶ αἰσθάνωμαι ὅτι μετὰ ἐπέρησαν, πάλιν ἡμπορῶ ἐν τούτοις ν' ἀγαπῶ, καὶ ἐκεῖνος πού ἀγαπᾷ κάμνει ἰδικόν του τὸ μεγαλεῖον πού ἀγαπᾷ. Ἐτσι ἀνακαλύπτω ὅτι ὁ ἀδελφός μου εἶνε προστάτης μου, ἐργαζόμενος χάριν μου μετὰ τὰς φιλικωτέρας τῶν προθέσεων, καὶ ὁ πλοῦτος τὸν ὁποῖον τὸσον ἐθαύμαζα καὶ προσέβλεπα μετὰ τὸσον φθόνον, εἶνε ἰδικός μου. Εἶνε εἰς τὴν φύσιν τῆς ψυχῆς νὰ οικειοποιῇται ὅλα τὰ πράγματα. Ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Σαίξπηρ εἶνε ἀποσπάσματα τῆς ψυχῆς καὶ δι' ἀγάπης τοὺς κατακτῶ καὶ τοὺς παραλαμβάνω μέσα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἰδικῆς μου συνειδήσεως. Ἡ ἀρετὴ του—δὲν εἶνε ἰδική μου; Τὸ πνεῦμά του,—ἐάν δὲν ἡμπορῇ νὰ γίνῃ ἰδικόν μου, δὲν εἶνε πνεῦμα.

Ἐτσι εἶνε καὶ ἡ φυσικὴ ἱστορία τῆς δυστυχίας. Αἱ μεταβολαὶ πού μετὰ μικρὰ διαλείμματα καταστρέφουν τὴν εὐτυχίαν τῶν ἀνθρώπων, εἶνε προειδοποιήσεις μιᾶς φύσεως, τῆς ὁποίας νόμος εἶνε αὐξήσις. Κάθε ψυχὴ ὠθουμένη ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτὴν ἀνάγκην, ἐγκαταλείπει δολοκλήρον τὸ σύστημά της, τοὺς φίλους, τὴν πατρίδα καὶ τοὺς νόμους καὶ τὴν πίστιν, ὅπως τὸ ὁστροκόδεμον διεκφεύγει ἀπὸ τὸ ὥραϊον ἀλλὰ πετρωδὲς κελυφός του, ἐπειδὴ δὲν ἐπιτρέπει μεγαλειτέραν αὐξήσιν, καὶ ἀρχίζει νὰ κτίζει βαθμηδὸν νέαν οἰκίαν. Ἐν σχέσει πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ καθενὸς αἱ ἐπαναστάσεις αὐταὶ εἶνε συχναί, ἐν ᾧ εἰς ἓν εὐτυχέστερον πνεῦμα εἶνε ἀδιάκοποι, καὶ ὅλοι οἱ δεσμοὶ του μετὰ τὸν κόσμον κρέμονται γύρω του χαλαρὰ χαλαρὰ, τρόπον τινὰ σὰν ἕνας διαφανὴς καὶ ὑγρὸς πέπλος, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου βλέπεται ἡ ζωντανὴ μορφή καὶ ὄχι, ὅπως γίνεται εἰς τοὺς περισσότερους ἀνθρώπους, σὰν ἕνα σκληρόν καὶ ἀνόμιον ὕφασμα, τὸ ὁποῖον παρήχθη βαθμηδὸν μετὰ πολὺν καιρὸν, δὲν φέρει ὀρισμένον χαρακτήρα καὶ ἔχει μέσα του κλεισμένον τὸν ἄνθρωπον. Μόνον τότε εἶνε δυνατὴ μία ἐπέκτασις καὶ ὁ ἄνθρωπος τῆς σήμερον μολὶς ἀναγνωρίζει τὸν ἄνθρωπον τῆς χθές. Καὶ ἔτσι ἔπρεπε νὰ εἶνε ἡ ἱστορία τοῦ ἐξωτερικοῦ βίου τῆς ἀνθρωπότητος, ἔπρεπε νὰ εἶνε μία καθημερινὴ ἀπαλλαγὴ νεκρῶν περιστάσεων, ἀπαράλλακτα ὅπως καθημερινῶς ἀλλάσσει ἐνδύματα. Εἰς ἡμᾶς ὁμως, εἰς τὴν κατάστασιν τῆς παρακμῆς πού εὐρισκόμεθα

καὶ δὲν προοδεύομεν, πού ἀνθιστάμεθα εἰς τὴν θείαν ἐπέκτασιν καὶ δὲν συνεργαζόμεθα, ἡ αὐξήσις αὐτὴ συμβαίνει μετὰ κλονισμούς.

Δὲν ἡμποροῦμεν νὰ χωρισθῶμεν ἀπὸ τοὺς φίλους μας. Δεν ἡμποροῦμεν ν' ἀφήσωμεν τοὺς ἀγγέλους μας νὰ φύγουν. Δεν βλέπομεν ὅτι φεύγουν διὰ νὰ ἔλθουν εἰς τὴν θέσιν των ἀρχάγγελων. Εἴμεθα μεγάλοι λάτρες τοῦ παλαιοῦ. Δεν ἔχομεν πίστιν εἰς τὸν πλοῦτον τῆς ψυχῆς, εἰς τὴν ἰδίαν τῆς αἰωνιότητος καὶ πανταχοῦ παρουσίαν. Δεν πιστεύομεν ὅτι εἰς τὸ σήμερον ὑπάρχει μία δύναμις ὄχι κατωτέρα καὶ ἴσως μάλιστα ἀνωτέρα ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ ὥραϊου χθές. Χρονοτριβοῦμεν μετὰ νωθρότητα ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς παλαιᾶς σκηνῆς, ὅπου ἄλλοτε εἴχαμεν τὸν ἄρτον μας καὶ τὴν στέγην μας καὶ τὰ ἐργαλεῖα μας καὶ δὲν πιστεύομεν ὅτι πάλιν τὸ πνεῦμα ἡμπορεῖ νὰς θρέψῃ, νὰ μᾶς ἐνδύσῃ καὶ νὰ μᾶς ἐνδυναμώσῃ. Κάτι τὸσον γλυκύ, τὸσον προσφιλὲς καὶ τὸσον ἐρατεινὸν δὲν ἡμποροῦμεν νὰ ἐπανεύρωμεν. Ἡμεῖς ὁμως καθήμεθα καὶ κλαίομεν εἰς τὰ χαμένα. Ἡ φωνὴ τοῦ Παντοδυνάμου λέγει: «Σήκω καὶ προχώρει πάντοτε». Δεν ἡμποροῦμεν νὰ μένωμεν ὑπὸ τὰ ἐρείπια. Ἀφ' ἑτέρου πάλιν δὲν θέλομεν νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς τὸ νέον καὶ ἔτσι περιπατοῦμεν πάντοτε μετὰ τὰ βλέμματα ἐστραμμένα πρὸς τὰ ὀπίσω, σὰν τὰ τέρατα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα βλέπουν πισανάποδα.

Καὶ ἐν τούτοις αἱ ἀντισταθμίσεις τῆς δυστυχίας γίνονται ἀντιληπτὰ καὶ εἰς τὸ λογικὸν μετὰ

παρέλευσιν πολλοῦ χρόνου. Ἐνας πυρετός, μία σκληρὰ διάρρησις, ἕνας ἀκρωτηριασμός, μία ἀπώλεια πλούτου, μία ἀπώλεια φίλων φαίνεται κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην μία φορικτὴ καὶ ἀνεπανόρθωτος ἀπώλεια. Τὰ ἔτη ὁμως ἀποκαλύπτουν τὴν βαθεῖαν καὶ ἱαματικὴν δύναμιν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἀπορρέουν ὅλα τὰ γεγονότα. Ὁ θάνατος ἐνὸς ἀγαπητοῦ φίλου, γυναικός, ἀδελφοῦ, ἐραστοῦ, πού δὲν ἐφαίνετο ἄλλο παρὰ στέρησις, δλίγον ἀργότερα προσλαμβάνει τὴν μορφήν ἐνὸς ὁδηγοῦ ἢ ἐφεστίου πνεύματος, διότι συνήθως ἐπιφέρει ἀναστατώσεις εἰς τὸ ρεῦμα τῆς ζωῆς μας, ἐπισφραγίζει μίαν ἐποχὴν τῆς παιδικῆς μας ἡλικίας ἢ τῆς νεότητος, διακόπτει μίαν συνειδησιμένην μας ἀσχολίαν, ἢ διαλύει μίαν οἰκογένειαν ἢ τερματίζει ἓν εἶδος τῆς ζωῆς μας καὶ γίνεται ἀφορμὴ σχηματισμοῦ νέας οἰκογενειακῆς ἐστίας, ἡ ὁποία εἶνε εὐνοϊκωτέρα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ χαρακτήρος. Ἐπιτρέπει ἢ ἐπιβάλλει τὴν σύναψιν νέων σχέσεων καὶ τὴν ἀνάπτυξιν νέων ὁρων, οἱ ὁποῖοι ἀποδεικνύονται μεγίστης σπουδαιότητος διὰ τὰ μέλλοντα ἔτη καὶ ἔτσι γίνεται ὥστε ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα, πού θὰ ἔμεναν σὰν τροπικὰ ἄνθη τοῦ κήπου χωρὶς ἀρκετὸν τόπον διὰ τὰς ῥίζας των καὶ μετὰ πολὺν ἥλιον διὰ τὴν κεφαλὴν των, μετὰ τὴν πτώσιν τῶν τοίχων καὶ τὴν παραμέλησιν τοῦ κηπουροῦ νὰ μεταβάλλωνται εἰς δένδρα τοῦ δάσους πού δωρίζουν εἰς τοὺς ἀνθρώπους σκιὰν ἀμφιλαφὴ καὶ καρποὺς εὐχύμους.

Μεταφραστὴς Θ. Χ. ΦΛΩΡΑΣ

ΛΕΥΚΕΣ

ΝΥΧΤΕΣ*

ΤΕΤΑΡΤΗ ΝΥΧΤΑ

⊖ Εέ μου, πῶς τελείωσαν ὅλα! Πῶς ὅλα τελείωσαν!

Ἦρθα στὰς ἐννέα· τὴν εὐρηκα ἐκεῖ. Τὴν εἶδα ἀπὸ μακρὰ ἀκκουμπισμένην στὸ πεζοῦλι τοῦ ποταμοῦ· δὲν με κατάλαβε πῶς ἐρχόμουν.

—Νάστεγνα! εἶπα· νικῶντας τὴ συγκίνησί μου.

Ἐγύρισε ξαφνικά.

— Λοιπὸν, λοιπὸν; Κάνετε γλήγορα.

Τὴν ἐκύτταξα μετὰ ἀπορία.

— Λοιπὸν, τὸ δώσατε τὸ γράμμα; εἶπα κρατώντας τὸ πεζοῦλι.

— Δεν ὑπάρχει γράμμα, κατῶρθωσα ἐπὶ τέλους νὰ εἰπῶ. Μὰ πῶς; δὲν ἦρθε ἀκόμα;

Ἐγείνε χλωμὴ καὶ μ' ἐκύτταξε πολὺ, πολὺ. Τῆς εἶχα κόψει καὶ τὴν ὑστερὴν ἐλπίδα.

* Τέλος. «Παναθήναις» 30 Ἀπριλίου.

— Ἀς τὸν συχωρέσῃ ὁ Θεός, εἶπε μετὰ πνιγμένη φωνή, ὁ Θεὸς ἄς τὸν συχωρέσῃ!

Χαμήλωσε τὰ μάτια, ἔπειτα ἠδέλησε νὰ με κυττάξῃ καὶ δὲν ἡμύρεσε· προσπάθησε ἀκόμα γιὰ λίγο νὰ νικήσῃ τὴ συγκίνησί της, μὰ ἔξαφνα ἔστρεψε τὸ πρόσωπό της, ἀκούμπισε στὸ πεζοῦλι καὶ ἔξεσπασε σὲ λυγμούς.

— Ἐλάτε, ἡσυχάστε, τῆς ἔλεγα, ἡσυχάστε...

Μὰ δὲν εἶχα δύναμι νὰ ἐξακολουθήσω. Καὶ ἔπειτα τί νὰ τῆς πῶ;

— Μὴν προσπαθῆτε νὰ με παρηγορήσετε, ἔλεγε κλαίοντας, μὴ μοῦ μιλήτε γι' αὐτόν, μὴ λέτε πῶς θάρσῃ, πῶς δὲν μ' ἐγκατέλειπε. Γιατί; Τί εἶχα γράφει λοιπὸν πού δὲν ἔπρεπε, σ' αὐτὸ τὸ κακομοιριασμένο γράμμα;...

Τὸ κλᾶμα ἔπνιγε τὴ φωνή της.

— ὦ, τί σκληρό! Καὶ οὔτε μία λέξι, οὔτε μία λέξι! Ἀς ἔγραφε τοῦλάχιστον πῶς δὲν με ἀγαπᾷ πειά, ἄς μ' ἔδωχε... μὰ νὰ μὴ γράφῃ

μιὰ λέξι, τρεῖς μέρες ὁλόκληρες τώρα! Εἶναι τόσο εὐκόλο νὰ πληγώσῃ κανεὶς ἓνα φτωχὸ ἀνυπεράσπιστο κορίτσι, ποὺ δὲν ἔχει ἄλλο φταίξιμο ἀπὸ τὴν ἀγάπην του! Ὡ Θεέ μου, Θεέ μου! Καὶ νὰ συλλογιζώμαι πὼς ἐπῆγα στὸ σπῖτι του, πὼς ἐταπεινώθηκα στὰ μάτια του, πὼς ἔκλαινα, πὼς τὸν παρακάλεσα, πὼς πῆγα νὰ ζητήσω τὴν ἀγάπην του, καὶ ἔπειτα ἀπ' αὐτὰ ὅλα... Ὁχι, δὲν εἶναι ἀλήθεια, δὲν εἶναι δυνατόν. (Τὰ μάτια της τὰ μαύρα ἔβγαζαν σπῖθες.) Δὲν εἶναι δυνατόν, γελασθήκαμε καὶ οἱ δύο, καὶ σεῖς κ' ἐγὼ δὲν θὰ ἔλαβε τὸ γράμμα μου δὲν θὰ ξέρῃ ἀκόμα τίποτε! Πὼς θὰ μπορούσε νὰ μὴν ἔρθῃ; Σκεφθῆτε, πῆτε μου καὶ σεῖς: εἶναι δυνατόν νὰ φερθῇ τόσο βάρβαρα; Οὔτε μία λέξι! Καὶ στὸν πιὸ τιποτένιον ἀνθρώπο δείχνει κανεὶς περισσότερὴν συμπάθεια. Νὰ τοῦ εἶπαν ἄρα γε τίποτε ἐναντίον μου; Τί νομίζετε;

— Νὰ σὰς πῶ, Νάστεγκα, αὐριο θὰ πάω ἀπὸ μέρους σας νὰ τὸν ἰδῶ.

— Καὶ ὕστερα;

— Θὰ τοῦ τὰ εἰπῶ ὅλα.

— Καὶ ὕστερα; καὶ ὕστερα;

— Θὰ τοῦ γράψετε. Μὴν πῆτε ὅχι, Νάστεγκα, μὴν πῆτε ὅχι. Θὰ τὸν ἀναγκάσω νὰ σκεφθῇ καλὰ. Θὰ τὰ μάθῃ ὅλα, καὶ ἂν...

— Ὁχι, φίλε μου, ὅχι, δὲν θὰ γράψω. Οὔτε λέξι πειά. Δὲν τὸν γνωρίζω πειά, δὲν τὸν ἀγαπῶ πειά. Θὰ τὸν ξεχάσω...

Δὲν ἐτελείωσε τὴ φράσιν της.

— Ἦσυχάστε! Καθίστε ἐδῶ.

Τῆς ἔδειξα μιὰ θέσι στὸν πάγκο.

— Μὰ εἶμαι ἡσυχῇ... Δὲν κλαίω πειά... Θὰ νομίζετε ἴσως πὼς σκοπεύω νὰ σκοτωθῶ... νὰ πέσω στὸ ποτάμι...

Ἡ καρδιά μου πλημμυροῦσε ἡθελᾶ νὰ μιλήσω, μὰ δὲν μπορούσα. Ἐκείνη ἔπιασε τὸ χέρι μου:

— Ἐσεῖς δὲν θὰ τὸ ἐκάνατε αὐτό; δὲν θὰ ἐγκαταλείπατε ἐκείνην ποὺ εἶχεν ἔλθει σὲ σὰς θὰ τὴν λυπούσατε; θὰ ἐσυλλογιζόσασθε πὼς εἶναι μόνη, πὼς δὲν μπορούσε νὰ μὴ σὰς ἀγαπήσῃ, πὼς δὲν εἶναι ἐπὶ τέλους ἔνοχος, πὼς τίποτα δὲν ἔκαμε!... Θεέ μου, θεέ μου!

— Νάστεγκα, εἶπα, Νάστεγκα! μοῦ σκίζετε τὴν καρδιά. Νάστεγκα! Δὲν μπορῶ πειά. Πρέπει νὰ σὰς πῶ... ὅ,τι βράζει μέσα μου.

Σηκώθηκε. Ἐκείνη ἐκράτησε τὸ χέρι μου καὶ μ' ἐκύτταξε.

— Τί ἔχετε;

— Νάστεγκα, εἶπα ἀποφασιστικά, δὲν εἶναι τίποτε μιὰ ἀνοησία ἀπίστευτο συχωρήσατέ με...

— Μὰ τί; τί; εἶπε κυττάζοντάς με ἐταστικά μ' ἓνα παράξενο ἐρώτημα μέσα στὴ ματιά της. Τί ἔχετε;

— ... Σὰς ἀγαπῶ, Νάστεγκα, αὐτὸ εἶναι. Καὶ τώρα σὰς τὰ εἶπα ὅλα. Τώρα πῆτε μου ἂν μπο-

ρῆτε ὅπως μοῦ μιλοῦσατε πρὶν, ἂν μπορῆτε ν' ἀκοῦτε ὅ,τι θέλω νὰ σὰς πῶ...

— Μὰ τί λοιπὸν; Μὰ τί θὰ μοῦ πῆτε; Τὸ ξέρω ἀπὸ καιρὸ τώρα Μὰ νόμιζα πὼς μ' ἀγαποῦσατε ἔτσι, χωρὶς...

— Ναί, στὴν ἀρχὴ ἦταν μιὰ ἀπλὴ ἀγάπη, καὶ τώρα... εἶμαι ὅπως ἐσεῖς ὅταν ἐπῆγατε νὰ τὸν βοῆτε μὲ τὸ μικρὸ δέμα σας, καὶ εἶμαι πειὸ ἀξιολύπητος ἀπὸ σὰς, Νάστεγκα, γιατί ἐκεῖνος δὲν ἀγαποῦσε ἀκόμα ἄλλῃ...

— Τί λέτε; Δὲν κατάλαβα καλὰ. Μὰ πὼς, ἔτσι ξαφνικά;... Μὰ τί ἀνοησία εἶπα!...

Ἡ Νάστεγκα ἦτον σὰν ἀλλοιώτικη ἀναφαν τὰ μάγουλά της, καὶ χαμήλωσε τὰ μάτια.

— Τί πρέπει νὰ κάμω, Νάστεγκα; Γιατί νὰ σὰς ἀγαπήσω; Δὲν πρέπει νὰ σὰς πειράξῃ ἡ ἀγάπη μου. Ἦμουν φίλος σας, καὶ τώρα πάλι θὰ εἶμαι φίλος σας. Τίποτε δὲν ἔλλαξε... Νὰ ποὺ κλαίω κιόλα; εἶμαι γελοῖος. Μά, ἀφήστε με νὰ κλάψω, αὐτὸ δὲν πειράζει κανέναν θὰ περάσουν τὰ δάκρυά μου.

— Μὰ καθίστε λοιπὸν, καθίστε, μοῦ εἶπε.

— Ὁχι, Νάστεγκα, δὲν μπορῶ πειὰ νὰ μείνω ἐδῶ. μιὰ λέξι θὰ σὰς πῶ καὶ θὰ φύγω ποτὲ δὲν θὰ σὰς φανέρωνα τὴν ἀγάπην μου. θὰ τὴν φύλαγα μυστική. φταῖτε ἐσεῖς ποὺ μ' ἐκάνατε νὰ μιλήσω; σὰς εἶδα ποὺ κλαίγατε; δὲν μπόρεσα νὰ κρατηθῶ, καὶ σὰς τὰ εἶπα ὅλα, καί... δὲν ἔχετε πειὰ δικαίωμα νὰ μὲ διώξετε...

— Μὰ ποῖος σὰς εἶπε πὼς θὰ σὰς διώξω;

— Τί! Δὲν μοῦ λέτε νὰ φύγω; Κ' ἐγὼ, ποὺ ἡθελᾶ νὰ σὰς ἀφήσω! Καὶ πρέπει νὰ φύγω προτύτερα ὅμως θὰ σὰς τὰ πῶ ὅλα. Τὴ στιγμὴ ποὺ κλαίγατε, ἔχετε... γιατί ἓνας ἄλλος δὲν ἡθέλησε τὴν ἀγάπην σας, ἔνοιωσα, ἐγὼ, μέσα μου τόσην ἀγάπην γιὰ σὰς, Νάστεγκα, τόσην ἀγάπην. Καὶ δὲν μπόρεσα πειὰ νὰ μὴ μιλήσω...

— Ναί, μιλήσετε, εἶπε ἡ Νάστεγκα, μὲ μιὰ ἀνεξήγητη κίνησι. Μὴ μὲ κυττάτετε ἔτσι; θὰ σὰς ἐξηγήσω... Πῆτε μου πρῶτα ὅ,τι ἔχετε.

— Μὲ λυπᾶστε, Νάστεγκα; ἀπλούστατα μὲ λυπᾶστε, μικρὴ μου φίλη! ἄς εἶναι εἰσθε καλή; μὰ, βλέπετε, ἐνόμιζα (ὦ, ἀφήστε με νὰ σὰς τὸ πῶ...), ἐνόμιζα πὼς (βέβαια δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ἀλήθεια, Νάστεγκα), θαρροῦσα πὼς ἔτσι, δὲν ἤξερω πὼς... δὲν τὸν ἀγαποῦσατε πειά. Λοιπὸν — τὸ νόμιζα αὐτὸ χθὲς καὶ προχθὲς, Νάστεγκα, — λοιπὸν ἡθελᾶ τότε νὰ μὲ ἀγαπήσετε, ἐμένα. Δὲν μοῦ λέγατε πὼς μπορούσατε νὰ μ' ἀγαπήσετε; Λοιπὸν... ἔπειτα... Τί θὰ γινότανε ἂν μὲ ἀγαποῦσατε; Φίλη μου, γιατί φίλη μου εἰσθε, εἶμαι βέβαια ἓνας ἀνθρώπος ἀπλὸς καὶ ἀσήμαντος μὰ δὲν εἶναι αὐτό, δὲν ἤξερω πὼς νὰ σὰς πῶ, Νάστεγκα. Ξέρω μόνο πὼς θὰ σὰς ἀγαποῦσα τόσο, Νάστεγκα, θὰ σὰς ἀγαποῦσα τόσο, ποὺ καὶ ἂν τὸν ἀγαποῦσατε

ἀκόμα, ναί, καὶ ἂν ἀγαποῦσατε ἀκόμα ἐκεῖνον ποὺ μοῦ εἶναι ἀγνωστος, δὲν θὰ σὰς ἦτον βάρος ἡ ἰδική μου ἀγάπη. Καὶ θὰ σὰς χρεωστοῦσα χάρι!... Ἀ, πὼς ἔγινε λοιπὸν ἔτσι;...

— Μὴν κλαῖτε λοιπὸν, εἶπε ἡ Νάστεγκα, ἔλατε, σηκωθῆτε, ἔλατε μαζί μου; σὰς ἀπαγορεύω νὰ κλαῖτε. Παύσετε... Ἀς εἶναι. Ἀφοῦ μὲ ἐγκαταλείπει, μὲ λησμονεῖ, μολονότι τὸν ἀγαπῶ ἀκόμα, (δὲν θέλω νὰ σὰς πῶ ψέμα)... ἂν ἔξαρνα σὰς ἀγαποῦσα, δηλαδὴ ἂν, μονάχα ἂν... Ὡ, φίλε μου, ὅταν συλλογιζώμαι πὼς σὰς ἐπλήγωσα λέγοντάς σας ὅτι ἤμουν εὐχαριστημένη ποὺ δὲν μὲ εἶχατε ἐρωτευθῇ... Τί ἀνόητη! μὰ εἶμαι ἀποφασισμένη...

— Νάστεγκα, φεύγω, γιατί κατὰ βάθος σὰς κάνω νὰ πονῆτε. Ἔχετε τώρα καὶ τὴ δική μου σκέψι, σὰν νὰ μὴν ἀρκοῦσε ἡ λύπη ἡ δική σας. Σὰς ἀφίνω, Νάστεγκα.

— Σταθῆτε λοιπὸν.

— Γιατί;

— Τὸν ἀγαπῶ, μὰ θὰ περάσῃ... Ποῖος ξέρει; ἴσως καὶ σήμερα ἀκόμα νὰ μὴν τὸν συλλογιζώμαι πειά. Θέλω νὰ τὸν μισήσω. Δὲν μ' ἐγέλασε; Ποῖος ξέρει; ἴσως ποτὲ νὰ μὴ μ' ἀγάπησῃ; φίλε μου, σὰς ἀγαπῶ, σὰς ἀγαπῶ, ναί, μὲ τὴν ἴδια ἀγάπην ποὺ μ' ἀγαπάτε καὶ σεῖς. Σὰς ἀγαπῶ περισσότερο ἀπὸ ἐκεῖνον...

Ἡ ταραχὴ της ἦταν τόση ποὺ δὲν ἤμπόρεσε νὰ τελειώσῃ τὴ φράσιν της ἀκούμπησε τὸ κεφάλι της στὸν ὦμο μου καὶ ἔκλαιψε τὴν ἡσυχάσα, τὴν παρηγόρησα ἔσφιγγε τὸ χέρι μου καὶ μοῦ μιλοῦσε μὲ λυγμούς.

— Ἦσυχάστε, θὰ περάσῃ.

Ἦσυχάσε πραγματικῶς, ἐσφούγγισε τὰ δάκρυά της καὶ ἀρχίσαμε νὰ περπατοῦμε ἡθελᾶ νὰ μιλήσω, μὰ μὲ σταμάτησε. Τέλος συνῆλθε τέλεια καὶ ἀρχισε νὰ μιλῇ.

— Νά... εἶπε μὲ ταραγμένη φωνὴ ποὺ ὁ τόνος της μοῦ ἀγγίξε τὴν καρδιά μὴ νομίζετε πὼς εἶμαι ἄστατη, πὼς ἤμπόρεσα τόσο εὐκόλα νὰ λησμονήσω. Ἐναν ὁλόκληρο χρόνον τὸν ἀγαποῦσα, ἡ παραμικρότερη σκέψις μου ἦταν γι' αὐτόν. Μὰ βλέπετε πὼς μ' ἐγκαταλείπει. Λοιπὸν... δὲν τὸν ἀγαπῶ πειά, γιατί δὲν ἤμπορῶ νὰ ἀγαπήσω παρὰ ὅ,τι εἶναι εὐγενικὸ καὶ καλὸ. Ἀς τὸν συχωρέσῃ ὁ Θεός. Ἐπειτα, καλὰ ἔκαμε. Γιατί, ἂν ἦταν πολὺ ἀργά! Τώρα ἐτελείωσε! ἴσως νὰ ἦταν μιὰ ὀπτασία. ἴσως νὰ μὴν τὸν ἀγαποῦσα τόσο πολὺ ἂν ἡ γιαγιά δὲν μὲ εἶχε τόσο αὐστηρὰ κλεισμένη. Θ' ἀγαποῦσα ἴσως ἄλλον. Θέλω νὰ πῶ, μὲ ὅλη τὴν ἀγάπην ποὺ τοῦ ἔχω (ποὺ τοῦ εἶχα δηλαδὴ), ἂν αἰσθάνεσθε πὼς ἡ ἀγάπη σας εἶναι τόσο δυνατὴ ποὺ νὰ διώξῃ ἀπ' τὴν καρδιά μου κάθε ἄλλο αἰσθημα καὶ νὰ γεμίσῃ τὴν ψυχὴ μου, ἂν μὲ πονῆτε, ἂν δὲν θέλετε νὰ μ' ἀφήσετε μόνη, ἂν θέλετε νὰ μ' ἀγαπάτε παντοτινὰ ὅπως τώρα, σὰς ὀρκίζομαι πὼς

ἡ εὐγνωμοσύνη μου, ἡ ἀγάπη μου θὰ εἶναι ἀντάξιά σας... Θέλετε τώρα τὸ χέρι μου;

— Νάστεγκα, ἐφώνησα, καὶ τὸ κλᾶμα μ' ἐπνιγε, Νάστεγκα!

— Καλὰ, ὅλα τὰ εἶπαμε τώρα. Λοιπὸν εἰσθε εὐτυχῆς; Τώρα ἄς ποῦμε τίποτε ἄλλο. Ναί;

— Ἀς ποῦμε τίποτε ἄλλο, Νάστεγκα. Εἶμαι εὐτυχισμένος, εἶμαι... Πέστε μου λοιπὸν τίποτε ἄλλο. Ἐγὼ ἀκούω.

Δὲν ἤξεύραμε τί νὰ ποῦμε. Ἐπειτα, μονομιᾶς, εἶπαμε χίλια πράγματα, ὅπως ἐρχόντανε βαδίζαμε πότε στὸ πεζοδρόμιο, πότε στὴ μέση τοῦ δρόμου, κάποτε σταματοῦσαμε, καὶ πάλι ξαναρχίζαμε, πηγαίνοντας σὰν παιδιὰ.

— Κατοικῶ μόνος μου, Νάστεγκα, πρέπει νὰ ξέρετε πὼς εἶμαι φτωχός· ἔχω χίλια διακόσια ροῦμπλια.

— Νὰ πάρωμε μαζί μας τὴ γιαγιά; ἔχει τὴ σύνταξί της; δὲν θὰ μᾶς εἶναι βάρος; πρέπει νὰ τὴν πάρωμε μαζί μας.

— Μὰ βέβαια ἔπειτα θὰ κρατήσω κ' ἐγὼ τὴ Ματρένα.

— Ἀ, ναί, κ' ἐγὼ τὴ Φέκλα.

— Εἶναι καλὴ ἡ Ματρένα; τὸ μόνο της κακὸ εἶναι πὼς δὲν ἔχει καθόλου φαντασία.

— Δὲν πειράζει αὐτό... Αὐριο νὰ ῥθῇτε σὲ μᾶς νὰ κατοικήσετε μαζί μας;

— Πὼς μαζί σας;

— Βέβαια, θὰ πάρετε τὸ πάτωμα ποὺ μᾶς περισσεύει ἡ γιαγιά θέλει νὰ τὸ νοικιάσῃ σὲ ἓναν νέο. Τῆς εἶπα λοιπὸν· γιατί σ' ἓναν νέο; Καὶ μοῦ ἀπήντησε· Ἀρχισα νὰ γερνῶ. Κατάλαβα τότε τὴ σκέψιν της.

Καὶ οἱ δύο μᾶς ἀρχίσαμε νὰ γελάμε.

— Μὰ ποὺ κατοικεῖτε; λησμονήσα.

— Οἰκία Μπαρμίσκοβ, κοντὰ στὸ γεφύρι.

— Ἀ, ξέρω, ἓνα ὠραῖο σπῖτι. Ἀφήστε το λοιπὸν καὶ ἔλατε ἀμέσως σ' ἐμᾶς.

— Ἀπὸ αὐριο, Νάστεγκα, κατὶ χρεωστῶ ἀπὸ τὸ νοῦ, μὰ δὲν μὲ μέλει, γλήγορα θὰ πάρω τὸ μισθὸ μου.

— Ξέρετε; ἐγὼ θὰ δίνω μαθήματα. Θὰ μαθαίνω κ' ἐγὼ καὶ θὰ δίνω καὶ μαθήματα.

— Σύμφωνα; ἐμένα γρήγορα θὰ μοῦ δώσουν ἓνα ποσόν, γιὰ ἀνταμοιβή.

— Ἀπὸ αὐριο λοιπὸν θὰ εἰσθε νοικάρης μας.

— Ναί, καὶ θὰ πᾶμε νὰ ἰδοῦμε καὶ τὸν Μπαρμίσκοβ ντὶ Σεβίλια; θὰ τὸν δώσουν αὐτὲς τίς μέρες.

— Ὡ, εἶπε ἡ Νάστεγκα, θὰ προτιμοῦσα τίποτε ἄλλο.

— Ὅ,τι θελήσετε.

Ἐτσι μιλῶντας πηγαίναμε ὁλοένα χωρὶς νὰ ξέρωμε ποῦ σταματοῦσαμε, ξανακινούσαμε, καὶ γινόμαστε σοβαροὶ ἔπειτα ἀπὸ κλᾶμα, γιὰ ν' ἀρχίσωμε πάλι τὸ κλᾶμα καὶ τὸ γέλιο. Ἡ Νάστεγκα ἡθελᾶ νὰ πᾶ ὅλη σπῖτι της δὲν τὴν ἐμπόδιζα καὶ

κάθε τόσο βρισκόμαστε καθησμένοι στον πάγκο· κάποτε αναστέναζε· γενόμουν πάλι άτολμος... ώς πού το χέρι της εύρισκε το δικό μου και τότε ξαναρχίζαμε τη φλυαρία μας.

— Είναι ώρα να χωριστούμε, είναι άργά, είπε ή Νάστεγκα· άρκετή ώρα γινήκαμε παιδιά.

— Δεν θα κλείσω μάτι όλη νύχτα, Νάστεγκα. Και ούτω θα πάω στο δωμάτιό μου.

— Ούτε κ' έγώ θα κοιμηθώ. Έλάτε να με συνοδεύσετε. Αυτή τη φορά όμως να πάμε στ' αλήθεια.

— Ναί, ναί.

— Το λόγο σας; Πρέπει τέλος πάντων να πάμε στα σπίτια μας.

— Ναί... Κυττάξετε τον ουρανό, Νάστεγκα. Αύριο θα είναι ωραίος καιρός. Ο ουρανός είναι γαλάζιος! Τί φεγγάρι! Νά, ένα σύννεφο! Μά, πάει, πέρασε!

Η Νάστεγκα δεν έκύτταζε τα σύννεφα. Δεν μιλούσε πειά. Ένοιωσα το χέρι της να τρέμη μέσα στο δικό μου και την ίδια στιγμή ένας νέος πέρασε πλάι μας· έσταμάτησε, μās κύτταξε καλά και έκανε πάλι λίγα βήματα.

— Νάστεγκα, είπα με μισή φωνή, ποιός είναι;

— Είναι εκείνος, αποκρίθηκε ψιθυριστά.

Αισθάνθηκα μιάν ανατριχίλα και μόλις κρατιόμουν στα πόδια μου.

— Νάστεγκα, είπε μιιά φωνή πίσω μας, Νάστεγκα!

Θεέ μου! Τί κραυγή! Πώς ξέφυγε από μένα κ' έτρεξε να τον ανταμώση! Ήμουν σάν χαμένος! Όμως, μόλις τον αγκάλιασε, ήρθε πάλι σ' έμένα, έβαλε τα χέρια της γύρω στο λαιμό μου, μ' έφίλησε με όρμη, έπειτα, χωρίς λέξι να είπη, πήρε τον άλλον από το χέρι κ' έφυγαν οι δυο μαζί.

Δεν τους είδα να φεύγουν.

Τ Ο Π Ρ Ω Ϊ

Ημέρα όχι ωραία. Η βροχή έπεφτε λυπητερά στα γυαλιά των παραθύρων μου. Σκοτάδι στην κάμαρά μου, σκοτάδι έξω. Έγυριζε το κεφάλι μου· είχα πυρετό.

— Ένα γράμμα, καλέ μου κύριε· τώφερε ένα παιδί, μου λέγει ή Ματρένα.

— Από ποιόν; ρώτησα χωρίς να ξέρω τί λέγω.

— Ποῦ να ξέρω έγώ, καλέ μου κύριε; Κύτταξέ το.

Τό άνοιξα.

«Ω, συχωρέστε με. Σας ίκετεύω γονατιστή να με συχωρέσετε. Δεν ήθελα να σας γελάσω και

όμως σας έγέλασα. Συχωρέστε με! Όμως για σας δεν άλλαξα. Σας αγαπούσα και σας αγαπώ ακόμα. Γιατί να μην ήσθε εκείνος;

«Ω, εκείνος να ήτον εσείς!

«Ο θεός βλέπει ό,τι ποθώ για σας. Υποφέρατε πολύ, και ήρθα κ' έγώ να σας κάμω να υποφέρετε περισσότερο. Μα θα λησμονήσετε το κτύπημα και θα μείνη ή ευχαρίστησις που θα μ' αγαπάτε. Σας ευχαριστώ, ναί, σας ευχαριστώ. Η άγάπη σας είναι χαραγμένη στην ψυχή μου σάν όνειρο που θα το θυμόμαστε για πολύν καιρό. Ποτέ δεν θα ξεχάσω τη στιγμή που μου δώσατε τόσο γενναία την άγάπη σας για να πάρετε μιάν άγάπη πληγωμένη. Άν με συχωρέσετε, θα αισθάνωμαι για σας μαζί ευγνωμοσύνη και άγάπη για πάντα. Δεν θα σας εγκαταλείψω· θα ξαναϊδωθούμε. Θα 'ρθήτε στο σπίτι μας. Θα είσθε ο καλύτερός μας φίλος. Θα μ' αγαπάτε όπως και πριν. Παντρεύομαι την έρχομένη εβδομάδα. Θα 'ρθούμε να σας ιδούμε. Θα τον αγαπάτε, δεν είν' έτσι; Συχωρέστε με. Σας ευχαριστώ πάλι. Ν' αγαπάτε πάντα τη Νάστεγκά σας».

Χίλιες φορές το διάβασα το γράμμα αυτό. Τέλος έπεσε χάμω κ' έπιασα με τα δύο χέρια το πρόσωπό μου.

— Καλέ μου κύριε, είπε ή Ματρένα.

— Τί είναι, κυρούλα;

— Έβγαλα όλες τις άράχνες, όλες. Τώρα αν θελήσης να παντρευτής, το σπίτι είναι έτοιμο. Έκύτταξα την Ματρένα. Ήταν γρηιά πού φαινότανε ακόμη νέα. Μα γιατί τώρα ή ματιά της ήταν τόσο σβυσμένη, το πρόσωπό της τόσο ρυτιδωμένο, ή ράχη της τόσο γυρτή, όλη μαζί τόσο γερασμένη; Και γιατί μου φαινότανε πως και το δωμάτιό μου ήταν σάν αυτή γερασμένο; Οί τοίχοι και το πάτωμα ήταν σκοτεινά και παντού ήταν άράχνες, περισσότερες από πριν. Καθετί ήταν σκοτεινό... Ναί, έβλεπα εμπρός μου το μέλλον σκοτεινό, σκοτεινό, σκοτεινό. Θυμούμαι την ήμέρα αυτή, τώρα ύστερα από δεκαπέντε χρόνια· ή ίδια κάμαρα, ή ίδια Ματρένα, όπως ήταν και άλλοτε, χωρίς φαντασία.

Δεν ξαναείδα τη Νάστεγκα. Να σκοτεινιάσω την ευτυχία της, να μαράνω τα άνθια του ύμεναίου που στόλισαν τα μαλλιά της; Ποτέ, ποτέ! Άς είναι ο ουρανός σου γαλήνιος, το χαμόγελό σου ας είναι ανέφελο! Να είσαι ευλογημένη για την ευτυχισμένη στιγμή που έδωσες στον περίλυπο διαβάτη, τον ξένο, τον απόμονο... Θεέ μου! μιιά τέτοια στιγμή ευτυχίας δεν φτάνει για μιιά δλόκληρη ζωή;

[Μετάφρ. Κ. Μ.]

Θ. ΔΟΥΣΤΟΓΕΦΣΚΥ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Το Συνέδριον της Φθίσεως

Ο ΜΑΘΗΤΗΣ — Παρακολουθείτε το Συνέδριον κατά της φθίσεως;

Ο κ. ΑΣΟΦΟΣ — Δεν έχω καμμίαν έμπιστοσύνην εις τα συνέδρια. Ίδιαίτερος εις τα Ιατρικά συνέδρια. Και ιδιαίτατα εις τα συνέδρια κατά της Φθίσεως. Έπήγα όμως εις μιάν συνεδρίαν.

Ο ΜΑΘ. — Δεν βλέπω τόν λόγον διά τόν όποιον... κτλ. όπως έλεγεν ο κ. Κουραμπιές εις την «Επιθεώρησιν» του κ. Μωραϊτίνη.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Ο λόγος τόν όποιον δεν βλέπεis, μαζί με τόν κ. Κουραμπιέν, είναι ότι τα συνέδρια δεν έχουν καμμίαν πρακτικήν σημασίαν. Εις την εποχήν που υπάρχουν περιοδικά, έταιρείαι και βιβλία διά νάνακονώνονται τα εξαγόμενα των έπιστημονικών έρευνών, και ταχυδρομεία, τηλεγραφοί και τηλεφωνα διά να τα κάμνουν κτήμα όλης της ανθρωπότητος εις όλίγας ώρας ή ήμέρας, τα συνέδρια μου ένθυμίζουν μερικά επιβιώσαντα έθιμα, όπως ή άποστολή π. Χ. των άγγελιαφόρων του νέου Σουλτάνου, οι όποιοι θα ταξειδεύσουν αύριον νάναγγείλουν την άνάρρησίν του εις τας ξένας αύλάς, οι όποιοι την γνωρίζουν τόσον καλά, όσον και οι άγγελιαφόροι. Αυτό όμως δεν θα έμποδίση τους άγγελιαφόρους του Σουλτάνου να κάμουν ένα ώραϊον ταξίδι και να παρακαθίσουν εις πλούσια γεύματα, όπως κάμνουν και τα μέλη των συνεδρίων.

Ο ΜΑΘ. — Διαιτί λοιπόν επήγατε εις την συνεδρίαν;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Έπήγα γάριν του θεάματος. Δεν υπάρχει ωραιότερον θέαμα από το θέαμα Ιατρών, συγκεντρωμένων επί το αυτό και συζητούντων τα μυστήρια της έπιστήμης των. Έχουν ένα κύρος τόσον παράδοξον, όμιλούν με τόσον στόμφον και πέρνουν εις τα καθίσματά των τόσον επιβλητικώς στάσεις, ώστε να ένθυμίζουν τους ήθοποιούς της καλής παλαιάς σχολής. Τό δυσάρεστον μόνον είναι, ότι δεν όμιλούν πλέον λατινικά, δεν φορούν μελανόν ένδυμα και κυλίνδρους, και δεν στηρίζουν τας χείρας των εις μπαστούνια μ' ελεφαντίνας λαβάς. Η Ιατρική βλέπεις έξεφυλίσθη εις τόν αιώνα μας. Πάντοτε όμως το θέαμα είναι από τα πλέον ένδιαφέροντα.

Ο ΜΑΘ. — Ωστε δεν άπεκομίσατε καμμίαν άλλην έντύπωσιν από την συνεδρίαν, εις την όποιαν παρενέβητε;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Άπεκόμισα μιάν βαθυτάτην θλίψιν διά τους φθισικούς.

Ο ΜΑΘ. — Αυτό είναι άστεϊον. Εάν οι δυστυχείς αυτοί δεν έχουν να κερδίσουν τίποτε από το συνέδριον, θα κερδίσουν όμως μιάν παρηγορίαν και μιάν έλπίδα.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Καμμίαν παρηγορίαν και καμμίαν έλπίδα. Έξ έναντίας. Η σκληρότης του συνεδρίου προς τους φθισικούς υπήρξεν άπελπιστική. Το συνέδριον έφρόντισε μόνον διά τους υγιείς, οι όποιοι δεν συλλογίζονται την φθίσην, πριν την πάθουν, κ' έδειξεν έναν όμορτον νιτσείσμον προς τους δυστυχισμένους αυτούς. Μόνον που δεν έπρότεινε να ριφθούν εις τόν Καϊάδαν.

Ο ΜΑΘ. — Και όμως οι πάσχοντες έχουν καθήκοντα προς τους υγιείς και όφείλουν να τα διδαχθούν.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Είναι ως να μου λέγης, ότι οι νηστικοί έχουν καθήκον να φροντίζουν διά το γεύμα των χορτασμένων και οι έτοιμοθάνατοι διά το στρώσιμον των νυμφικών κρεβατιών. Πρέπει να είναι ήλίθιος

κανείς διά να έχη παρομοίας άπαιτήσεις. Και όμως υπάρχουν άνθρωποι που τας έχουν. Είδατε ποτέ τας πινακίδας, εις τας όποιας κατέληξαν τα προηγούμενα συνέδρια; Παραγγέλλουν εις τους φθισικούς να μη πτύουν κατά γης, διότι αυτό είναι επικίνδυνον. Επικίνδυνον όμως διά ποιόν; Διά τόν φθισικόν; Όχι βέβαια. Διά τόν υγιή. Και όμως πιστεύουν ότι ο άνθρωπος που βλέπει τόν θάνατον να έρχεται κατεπάνω του, θα φροντίση διά την ζωήν των διαβατών. Άν τόν έγελούσαν τουλάχιστον και του έλεγαν, ότι το να πτύη είναι επικίνδυνον διά τόν ίδιον!

Ο ΜΑΘ. — Δεν είναι έν τούτοις ή μόνη συμβουλή που δίδεται εις τους φθισικούς, ούτε ή μόνη φροντίς που λαμβάνεται δι' αυτούς.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Το γνωρίζω. Υπάρχουν και άλλαι. Θα τους συμβουλευσουν ακόμη να τρώωνται με καλήν και άφθονον τροφήν, να κατοικούν εύαερα οικήματα, να ταξιδεύουν εις τα βουνά και τους όκεανούς και να μην εργάζωνται. Θα τους συμβουλευσουν δηλαδή να προσποιούνται τους πλουσίους. Δεν υπάρχει όμως ανάγκη ενός συνεδρίου διά να πείση τους ανθρώπους να ζούν ως εκατομμυριούχοι. Υπάρχει μόνον ανάγκη εκατομμυρίων. Άλλ' αυτά κανένα συνέδριον δεν τα χαρίζει εις τους φθισικούς.

Ο ΜΑΘ. — Αντιμετωπίζετε το ζήτημα από μιάν μονομερή όψιν και παραβλέπετε την άμυναν, την όποιαν καλείται να διοργανώση το συνέδριον.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Είπα ότι άπεκόμισα μιάν βαθυτάτην θλίψιν διά τους φθισικούς κ' έπροσπάθησα να δικαιολογήσω την έντύπωσίν μου. Τα άλλα δεν μ' ένδιαφέρουν αυτήν την στιγμήν. Το συνέδριον ήμπορεί ακόμη να λάβη ριζικώτερα και ειλικρινέστερα μέτρα. ήμπορεί να επικηρύξη όλους τους φθισικούς και να δώση γενναία ποσά διά κάθε κεφαλήν φθισικού, όπως γίνεται διά τους ληστές. Αυτό όμως δεν θα παρηγορήση βέβαια κανένα φθισικόν. Το συνέδριον που έγινε ένησχολήθη διά τους υγιείς. Περιμένω να γίνη κ' ένα συνέδριον αποκλειστικώς διά τους φθισικούς, έστω και διά να τους παρηγορήση.

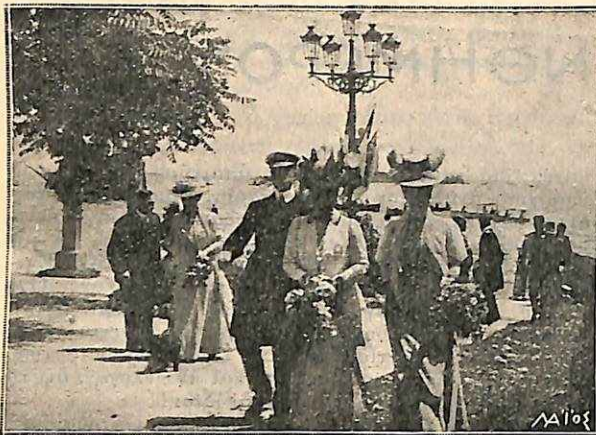
ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

«Το Παληό Βιβλί», Ιωάννου Πολέμη, έκδοσις έφημερίδος «Εστία», Τυπογραφείον «Εστία» Μάϊονερ και Καργαδούρη 1909, 16ον, σελ. 120.

ΦΘΑΝΕΙ να έγραψε κανείς δέκα τετράστιχα και να τα έντύπωσε σε μιιά φυλλαδίτσα, διά να έχη το δικαίωμα, έδώ στην Ελλάδα, να μορφαίη κάθε πού άκούει το όνομα του Δροσίνη, του Προβεγγίου, του Σουρή, του Πολέμη. Υπάρχουν νέοι που γι' αυτούς κ' ο Παλαμιάς ακόμη είνε «άνεπαρκής». Άλλά μου φαίνεται πως αυτό μοιάζει λιγάκι με άναρχία. Ο Πολέμης πάντα Πολέμης είνε. Γλυκός, ταυφερός, έρωτικός ποιητής, μονόχορδος αν θέλετε, αλλά πάντα δόκιμος, μ' εύσυνείδητο στίχο, με σχέδιο προσεκτικό, τεχνικό και καλοκομμένο. Όποιος εδίαβασε την τελευταία του συλλογή, και δεν έχει το σύστημα των νέων που είπαμε παραπάνω, άναγνωρίζει μάλιστα μαζί με τόν ποιητή, ότι είνε όπως το παληό βιβλί, που όσο παληόνη, τόσο

πό γλυκειά και πιο όμορφη και πιο δυνατή ή φωνή του γίνεται...

Ο Βασιλεὺς καὶ αἱ ἀδελφαὶ του αὐτοκράτειρας εἰς Κέρκυραν

Στὴν ἔμπνευσι γενικῶς, δὲν εἰσεύρω ἂν ὁ Πολέμης ἀνεβαίνει. Ἀλλὰ ὅτι στὴ φόρμα τὸ «παλὸ» αὐτὸ «βιολί» τῆς ἀγάπης κάνει τώρα θαύματα, δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀρνηθῇ κανεὶς. Διαβάστε π.χ. αὐτὸ τὸ περιγραφικὸ τετραστίχο:

Στὰ λιγωμένα μάτια τῆς ποῦ ἀναθωροῦν οἱ κόρες
Γιὰ νὰ σηκώσουν ἄβουλες τὰ βλέφαρα βαρεῖα,
Οἱ ἐλπίδες καθρεφτίζονται θολές καὶ παρφορές
Καὶ τρέμει στὴν ἀνάσα τῶν τοῦ κόρφου ἡ ζυγαριὰ.

Δὲν νομίζετε πῶς ὅποιος ἀπὸ τοὺς νέους ποῦ εἴπαμε: τὸ εἶχε στὸ βιβιράκι του καὶ στὸ ἐνεργητικὸ του, θὰ ἐκαμάρωνε καὶ θὰ ἐφούσκονε καὶ... θὰ ἐμόρφαζε ἀκόμη περισσότερο τὸ ὄνομα Πολέμης;

Καμιά φορὰ, τὸ εὐμορφὸ ποιημάκι τοῦ Πολέμη χαλᾷ ἔξαφνα στὸ τέλος — καὶ στὴν ἀρχὴ κάποτε, — μὲ μιὰ πεζὴ λέξι, μὲ μιὰ πεζὴ ἔννοια, εἰκόνα ἢ σκέψι. Εἶνε τὸ ἐλάττωμα τοῦ παλῆου βιολιού, ποῦ τὸ διατηρεῖ ἀπὸ τὰ νεῖατα του. Σαυτὸ, ὅτι νὰ ποῦν οἱ νέοι ποῦ εἴπαμε, ἔχουν δίκιο. Στ' ἄλλα ὅμως πέρα-πέρα ἔχουν ἄδικο: Ὁ Πολέμης ἐξακολουθεῖ νὰ εἶνε Πολέμης. Δηλαδὴ ποιητῆς.

Ἄγις Θέρος: «*Δημοτικὰ Τραγούδια*», μετὰ προλόγου καὶ εἰκονογραφίαν ὑπὸ Π. Ροῦμπου, Ἀθῆναι, Ἐκδοτικὴ Ἑταιρεία ὁ «Φοῖβος», Τυπογραφεῖον Π. Α. Πετράκου, μέγα 16ον σελ. 130.

Οἱ ἀγαποῦν τὰ «Δημοτικὰ Τραγούδια». Ἄλλοι τάγαποῦν ἀληθινὰ, ἄλλοι — καὶ εἶνε οἱ περισσότεροι — τὸ προσποιοῦνται. Ἡ ἔκδοσις ποῦ μᾶς χαρίζεται τὴν ἀληθινὴν ἀγάπην καὶ εἰς τοὺς δευτέρους. Πρώτη φορὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα Δημοτικὰ Τραγούδια τυπώνονται εἰς εὐμορφα, διαλεκτὰ, κομψὰ, καὶ στολίζονται μὲ εἰκονογραφίας ζωηράς, χαρακτηριστικὰς, διὰ τὰς ὁποίας ὁ καλλιτέχνης κ. Π. Ροῦμπος, ἀκριβῆς καὶ ἔμπνευσμένος, ἀξίζει πολλὰ συγχαρητήρια.

Ἀπὸ τὸν θησαυρὸν τῆς λαϊκῆς ποιήσεως, ὁ ἐκδότης ἐδιάλεξε καμμιὰ ἑκατοστὴ τραγούδια, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουν καὶ ἀνέκδοτα. Ἰσχυρίζεται ὅτι εἶνε τὰ ὠραιότερα. Ἄλλος ἡμποροῦσε νὰ ἐκλέξῃ ἄλλα ἑκατὸν, νὰ ἰσχυρισθῇ καὶ αὐτὸς ὅτι εἶνε «τὰ ὠραιότερα», καὶ νὰ ἔχουν δίκιο καὶ οἱ δύο. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἀπὸ τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Θέρου δὲν λείπει κανένα γνωστὸ, μεγάλο, χαρακτηριστικὸ, καὶ ὅτι τὰ ἄλλα, τὰ μικρότερα καὶ τὰ πρὸ ἄγνωστα, εἶνε ἐπίσης ὠραῖα. Τὰ διαιρεῖ σὲ πέντε μέρη: Τῆς Ἀγάπης, τῶν Ἀρμάτων, τοῦ Θανά-

του, Διάφορα, Δίστιχα. Στὴν ἀρχὴ βάζει ὡς πρόλογο μέρος ἀπὸ τῆς σχετικῆς διάλεξι ποῦ ἔκαμε τὸν χειμῶνα εἰς τὸ Ὁδεῖον (Ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ εἰς τὰ δημοτικὰ τραγούδια), καὶ εἰς τὸ τέλος ἔχει λεξιλόγιον καὶ βιβλιογραφίαν.

Μοῦ φαίνεται ὅτι ἡ ἔκδοσις αὕτη δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ κριθῇ ἀπὸ εἰδικὸν καὶ ἀπὸ ἔμπειρον ἐπιστημονικόν. Εἶνε λαϊκὴ ἔκδοσις μὲ σκοπὸν, καθὼς εἴπαμεν, νὰ κάμῃ προστά καὶ ἀγαπητὰ τὰ Δημοτικὰ Τραγούδια εἰς τοὺς πολλούς. Καὶ μοῦ φαίνεται ἀκόμη, ὅτι αὐτὸν τὸν σκοπὸν τὸν ἐκπληροῦν εἰς τὴν ἐντέλειαν. Δὲν λείπει τώρα παρὰ νάγορασθῇ ἀπὸ τὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ νὰ στολίσῃ «κάθε ἑλληνικὴν βιβλιοθήκην», κατὰ τὴν φρασεολογίαν τῆς συστάσεως ποῦ γίνεται στερεότυπος διὰ πολλὰ βιβλία, ἀλλὰ ποῦ λίγα τὴν ἀξίζουν πραγματικῶς. Ἄν δὲν γίνῃ αὐτό, μὰ τὴν ἀλήθειαν, δὲν θὰ πταίῃ ὁ ἐκδότης. Οὔτε, πολὺ ὀλιγώτερον, ὁ ζωγράφος...

Μελέτη νέας λεωφόρου ἐν τῇ πόλει, ἥτοι ἐπέκτασις τῆς οδοῦ Κοραΐ, κτλ. ὑπὸ Ἀθ. Σ. Γεωργιάδου, νομομηχανικοῦ. Τυπογραφεῖον Ν. Ταρουσσοπούλου, μέγα 8ον, σελ. 20, μετὰ σχεδίων.

Ἡ ἰδέα ποῦ ἐκθέτει λεπτομερῶς εἰς αὐτὸ τὸ φυλλάδιον ὁ κ. Γεωργιάδης, εἶνε ὅτι ἡ ὁδὸς Κοραΐ, ποῦ ἀρχίζει ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον, πρέπει νὰ ἐπεκταθῇ ἕως τὸ Μοναστηράκι κατ' εὐθείαν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ προχωρήσῃ λοξὰ καὶ, στενωτέρῃ πλέον, νὰ ἐνωθῇ μὲ τὴν περιφερικὴν λεωφόρον τῆς Ἀκροπόλεως (ποῦ καὶ αὕτη σχεδιάζεται). Ἔτσι ἡ πόλις διαιρεῖται σὴ μέση, ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον ἕως τὴν Ἀκρόπολιν, μὲ μιὰ πλατεῖα καὶ ὠραία λεωφόρον, καὶ ἀποκτᾷ ἐκεῖνο ποῦ ἕως τώρα τῆς ἔλειπε. Στὸ πρῶτο τῆς μέρους θὰ ὀνομάζεται «Λεωφόρος Περιελλέους καὶ Ἀσπασίας», θὰ ἔχῃ πλάτος 40 μέτρων καὶ μήκος 850. Ἡ συνέχεια τῆς θὰ ὀνομάζεται «Λεωφόρος Παρθενῶνος», θὰ ἔχῃ πλάτος 20 μέτρων καὶ μήκος 320. Ἡ δὲ ὀλικὴ διαπάνη τοῦ ἔργου προϋπολογίζεται εἰς δρ. 4,400,000, ἀλλὰ μὲ κέρδος ὑπὲρ τῆς Ἑταιρείας ποῦ θὰ τὴν ἀναλάβῃ ἐπάνω ἀπὸ δύομιση ἑκατομμύρια.

Ἄν δὲν μᾶς πλανᾷ ἡ μνήμη, τὴν ἴδια ἀκριβῶς ἰδέα ἔχει μελετήσει πρὸ ἐτῶν καὶ ὁ ἀρχιτέκτων κ. Βακάς. Ἰσὺς ὁ κ. Γεωργιάδης τὴν ἐμελέτησε πληρέστερα, καὶ ὡς νομομηχανικὸς ἐπὶ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως καὶ τῶν «δημοσίων κτιρίων» δὲν θὰ ἐδυσκολευέτο νὰ τὴν ὑποβάλῃ εἰς τοὺς ἀρμοδίους καὶ νὰ τὴν πραγματοποιήσῃ, πράγμα ποῦ δὲν ἡμπορεῖ νὰ κατορθώσῃ ὁ κ. Βακάς. Πραγματικῶς θὰ εἶνε μέγα εὐτύχημα διὰ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἡ κατασκευὴ τῆς σπουδαίας αὐτῆς ἀρτηρίας. Καὶ ὅπως πειστικώτατα ἐκθέτει τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα τῆς πλεονεκτήματα ὁ κ. Γεωργιάδης, πολλοὶ «ἀρμόδιοι» θὰ ἐπείθοντο, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ διαβάσουν καὶ νὰ ἐννοήσουν τὸ βιβλίον του. Δυστυχῶς ὁ κ. Γεωργιάδης γράφει τόσο βαθεῖα ἑλληνικά, ποῦ διὰ νὰ καταλάβῃς τί σοῦ λέγει, χρειάζεται λεξικόν. Καὶ ποῦ νανοῖζουν λεξικὸν οἱ ἀρμόδιοι! — Πρὸς τί τάχα αὕτη ἡ ἀρχαιομανία;

ΚΑΠΟΙΟΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ο κ. Μ. Καλομοίρης, ὁ συνθέτης τῆς «Στέλλας Βιολάντη», ἔστειλεν ἐκτὸς τῆς παριουσίας, καὶ μίαν διασκευὴν τῆς συνθέσεώς του διὰ τετραχείρο πιάνο. Τὴν διασκευὴν αὕτην ἐξετέλεσαν προχθὲς ἐνώπιον μικροῦ ἄλλ' ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Ἐρμῆς» αἱ δεσποινίδες Ἰουλία Παπαμάρκου καὶ Ἀργυρὰ Σαουνάτσου.

Οἱ ἀκροαταὶ ἔμειναν καταμαγευμένοι μὲ τὸ νέον αὐτὸ ἔργον τοῦ κ. Καλομοίρη. Εἶνε, ὡς εἴπαμεν καὶ ἄλλοτε, εἰσαγωγὴ εἰς κάθε πράξιν τοῦ δράματος τοῦ κ. Ξενοπούλου «Στέλλα Βιολάντη» μὲ ἱντερμέτζο περὶ

τὸ τέλος τῆς τρίτης, τὴν στιγμὴν ποῦ ἐμφανίζεται διὰ νάποθάνη ἡ ἥρωϊς. Ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὴν πρώτην πράξιν ἔχει καὶ μελόδραμα (melodrame), ἥτοι ἀπαγγελίαν στίχων — τοῦ γνωστοῦ ποιήματος τοῦ κ. Παλαμά εἰς τὴν Στέλλαν Βιολάντη, — μὲ ὑπόκρουσιν ὀρχήστρας. Ὅλα τὰ μέρη τῆς συνθέσεως ὑπερήρεσαν, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὴν τρίτην πράξιν. Μουσικὴ σοβαρὰ καὶ μεγαλοπρεπὴς, τόσο τεχνικὴ, ὅσον καὶ ἐμπνευσμένη, μὲ γνήσιον ἑλληνικὸν χροῶμα, ἀληθῶς θαυμασία. Ἡ «Στέλλα Βιολάντη» κραταίωει τὴν δικαίαν φήμην τοῦ κ. Καλομοίρη, ὡς τοῦ κατ' ἐξοχὴν Ἑλλήνος συνθέτου.

Τὸ δράμα τοῦ κ. Ξενοπούλου ἐτοιμάζεται ὁλονὲν εἰς τὴν «Νέαν Σκηνήν», ὅπου θὰ δοθῇ ἐντὸς τοῦ μηνός. Τὴν Στέλλαν Βιολάντη θὰ ὑποκριθῇ ἡ Δις Μαρίκα Κοτοπούλη, τὸν Παναγὴν Βιολάντην ὁ κ. Περίδης καὶ τὸν Ἄγγλον τηλεγραφητὴν Στήβενσον, τὸν φίλον τοῦ Χρηστάκη Ζαμάνου (Μήτσου Μυράτ) ὁ κ. Σαγιώρ. Μεγάλῃ ὀρχήστρᾳ θὰ ἐκτελέσῃ τὴν μουσικὴν τοῦ κ. Καλομοίρη.

Εἰς τὴν Βιέννην ἐτοιμάζεται ὁ ἑορτασμός τῆς ἐκατονταετηρίδος ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου μουσικοῦ Ἰωσήφ Χάυδν, τοῦ πατρὸς τοῦ κοναρτέτου. Σύμπτοις νὰ ἑορτασθῶν ἐφέτος καὶ ἄλλαι δύο ἑκατονταετηρίδες ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Μέντελσον καὶ τοῦ Σωπέν. Καὶ τὰ ὀνόματα καταντοῦν σύμβολα. Μὲ τὸν θάνατον τῆς παλαιᾶς κλασσικῆς μορφῆς γεννᾶται ὁ ρομαντισμός, μὲ τὸν Μέντελσον πολυσύνθετος καὶ ἀπολύτως ἐλεύθερος.

Ὁ Χάυδν παρουσιάζει μοναδικὸν φαινόμενον δημο-οργικότητος. Κανεὶς μουσικὸς δὲν ἔγραψε τόσην πληθύν ἔργων ὅπως αὐτός. Τὸ ἔργον του, ἂν ἐκδοθῇ ὁλόκληρον, εἰμπορεῖ ν' ἀποτελέσῃ ὀγδοῆντα τόμους ἢ δεκαεὶ χιλιάδας σελίδας εἰς φύλλον!

Εἰς τὴν Ὁπερᾶν τῶν Παρισίων παίζεται μὲ μεγάλῃ ἐπιτυχίᾳ τὸ νέον ἔργον τοῦ Μασσενέ «Βάκχος», μὲ ποίησιν τοῦ Κατούλ Μαντές.

ΘΕΑΤΡΟΝ

Δραματοποιήσις τοῦ Μπετόβεν

Ἡ θεατρικὴ βιομηχανία εἰς τὴν Γαλλίαν ἔφθασε πλέον εἰς τὸ κατακόρυφον. Ἐκμεταλλευθεῖσα ὅλας τὰς ἱστορικὰς μορφάς, τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην, δὲν ἔσταμάτησεν ἕως ἐκεῖ. Ἡ μεγάλη τραγικὴ μορφή τοῦ Μπετόβεν, ἡ ὁποία ὁλονὲν βαθυτέρα ἀποτυπώνεται εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ κόσμου, τόσο ὥστε νὰ καταντῇ ἡ λατρεία τῆς μίᾳ θρησκείας, ἐχρησίμευσεν ὡς βάθρον διὰ νὰ ἀνυψωθῇ ἕνας νέος ποιητῆς εἰς τὰ μάτια κοινοῦ διψασμένου διὰ συγκινήσεις ἔστω καὶ ἀμφιβόλου αισθητικῆς. Καὶ ὁ τύπος, μισοθαρνὸς ἢ παχύδεσμος, συνεχίζει τὴν ἡγῶ τῶν χειροκροτημάτων ποῦ ἔπακουλουν κάθε ἀνόητον ὁμοιοκαταληξίαν, τὴν ὁποίαν τοποθετεῖ εἰς τὸ στόμα τοῦ Μεγάλου Ἀπλοῦ ὁ Γάλλος ποιητῆς Ρενέ Fanchois.

Εὐτυχῶς ὑπάρχουν ἀκόμη εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ μερικοὶ ποῦ βλέπουν καὶ ποῦ ξεύρουν νὰ ἀκούουν καὶ νὰ φωνάζουν. Ὁ «Mercure de France» ἐπιτίθεται δορυμνὰ κατὰ τῆς βιομηχανίας αὐτῆς, τὴν ὁποίαν καθόλου δὲν δικαιολογεῖ ἡ ἐπιτυχία. Ὁ «Μπετόβεν» εἶνε μίᾳ ἀνιάρᾳ βιογραφία ἀπὸ σκηνῆς, γραμμένη μὲ ὁμοιοκαταληξίας ἐξεζητημένας. Τὰ πρόσωπα ποῦ παρουσιάζονται εἰς τὴν σκηνὴν εἶνε τόσο ὀλίγον ἀνθρώπινα, ὅπως λ.χ. ἡ Μπετίνα ἢ ἡ Τζουλιέττα, ὥστε ἀπορεῖ κανεὶς πῶς εἰμποροῦν νὰ συγκινήσουν καν. Μόνον ἡ θαυμασία ἐκτέλεσις μερικῶν ἐκ τῶν συνθέσεων τοῦ Μπετόβεν, εἰς σημεῖα διάφορα τοῦ δράματος, ἀσυγχώ-

ρητον καὶ ἀνίερων τέχνασμα διὰ τὴν συναρπαγὴν τοῦ κοινοῦ, ἡμπορεῖ νὰ δικαιολογήσῃ κάπως μίαν τοιαύτην ἐπιτυχίαν ἐνὸς ἀπολύτως ἀποτυχημένου, ὑπὸ καλλιτεχνικὴν ἔποψιν, ἔργου. Θ.

Τὴν παρελθούσαν ἑβδομάδα ἐδόθη εἰς τὸ θέατρον τοῦ Συντάγματος ἀπὸ τὸν θίασον Νίκα τὸ «Σία καὶ ἀράξαμε», ὁπερὲτα εἰς τρεῖς πράξεις τοῦ μουσουργοῦ συνεργάτου μας κ. Θεοφρ. Σακελλαρίδου, μὲ λιμπρέττο τῶν κ. κ. Πολ. Δημητρακοπούλου καὶ Στ. Γρανίτσα. Τὸ θέατρον ἦτο πλήρες, ἐχειροκροτήθησαν δὲ τὰ ἄσματα τοῦ νέου ἔργου, πολλὰ τῶν ὁποίων εἶχον πολλὴν γοργότητα καὶ πρωτοτυπίαν. Ἡ περαιτέρω ὅμως παράστασις τοῦ ἔργου ἀπηγορεύθη παρὰ τοῦ ἐπιτῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργείου ἐπειδὴ ἐκρίθη ὅτι ἔθιγε τοὺς ἀξιωματικούς τοῦ ναυτικοῦ.

Ἐκ Νέας Ὑόρκης, ἀγγέλλεται ὅτι ὁ Ἕλλην δραματικός ποιητῆς κ. Ν. Λεκατσᾶς, διατρίβων ἐκεῖ μετὰ τοῦ υἱοῦ του ἀπὸ μηνῶν καὶ κληθεὶς παρὰ κυριῶν τῆς ἀριστοκρατίας τῆς μεγαλοπόλεως τοῦ Νέου Κόσμου, ἔδωκε δείγματα τῆς τέχνης του ἐν τῷ γνωστοτάτῳ ξενοδοχείῳ Astor. Μετὰ τὴν καλλιτεχνικὴν ἡμερίδα προσεφέρθη τέιον, εἰς τὸ ὅποιον παρεκάθησαν καὶ τινὰ ἐκλεκτὰ μέλη τῆς ἑλληνικῆς παροικίας τῆς Νέας Ὑόρκης.

Αἱ ἐντυπώσεις τῶν Ἀμερικανίδων ἀπὸ τὸν κ. Λεκατσᾶν ὑπῆρξαν ἐνθουσιώδεις.

Τὰ θερινὰ θεάτρα ἤρχισαν τὴν παρελθούσαν ἑβδομάδα. Ὡς πρῶτα ἔργα ἐδόθησαν τὰ ἑξῆς: Ὁ Παν-ελλήνιος θίασος Παντοπούλου ἔδωκε τὰ «Τραγοπηδήματα» κομψοδίαν Γερμανικὴν. Εἰς τὴν Νέαν Σκηνὴν ὁ θίασος Σαγιώρ-Κοτοπούλη ἔδωκε τὴν «Μητέρα» τοῦ Bracco εἰς τοῦ Συντάγματος ὁ θίασος Νίκα τὸ «Σία καὶ ἀράξαμε» εἰς τὸ Βαριετὲ ὁ θίασος Κυβέλης-Φύρστ τὴν κομψοδίαν «ὁ Ἔρως ἀγρυπνεῖ» τῶν Fiers et Caillavet εἰς τὸ Ἀθήναιον ἐγκαθιδρύθη ὁ θίασος τῆς κ. Βασιλείας Στεφάνου, ὅστις ἀρχίζει μὲ τὴν «Ὁρέστειαν», εἰς δὲ τὴν «Ἀλάμπραν» μετονομασθεῖσαν εἰς «Νέον Θέατρον», ὁ θίασος τῆς ὁπερῆτας τοῦ κ. Παπαϊωάννου ἀρχίζει ἐπίσης μετὰ τινος ἡμέρας μὲ κάποιαν ὁπερῆταν. Διὰ τὸ θέατρον τῆς Νεαπόλεως δὲν ἠκούσθη ἀκόμη τίποτε.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἰωαννία

Εἰς τὸ Ἑλληνορωμαϊκὸν Μουσεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπάρχει, μετὰ τῶν ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν, καὶ ἡ ἑξῆς, ἡ ὁποία διέφυγε φαίνεται τὴν προσοχὴν τῆς κυρίας Παρρέν:

Μουσοπόλον, ρητήρα,
δικάσπολον, ἄκρον ἀπα-
λ(α)ν τῷ τῷβος ἡδ' εὐγενῆς Ἰω-
αν(ν)νίαν ἔχω ναύμαχον ἐ(ν) πελ-
(α)γ(α)σιν ἀρήϊον ἐν πεδίοῳ
(τὴν ἀπότῃλε τάφου, πρὶν γέ-
τι) παθεῖν. Ἐκοιμήθη ἡ μα-
(κα)ρία Ἰωαννία θυγάτηρ
(Ἀρ)μανίου ἀπὸ Ἑρμοῦπόλεως
(Με)χεῖρ πέ(μπτῃς) ἰνδ(ικτιώνος) τέσσαρες
(καὶ δε)κά(της) Κς ἀναπαύο(οι) ἐν εἰρήνῃ
τὴν ψυχὴν αὐτῆς.

Ὁ μακαρίτης Μπόττη τὴν ἀνέγραψεν εἰς τὸν κατά-
λογόν του κατ' ἀνάγνωσιν ὀλίγον ἐσπευσμένην, ὅπου

1 Catalogue du Musée Grécoromain d'Alexandrie. Dr. G. Botti 1892 No 2577, 1901, No 353 (Salle No 6).
2 Εἶχεν ἀναγνώσῃ «ναύμαχον ἐν πράξει».

Α. ΛΑΥΡΑΓΚΑΣ
ὁ συνθέτης τῆς «Διδῶς»

ἀντί ἄλλης ἐρομηνείας ἀρκεῖται νὰ παρατηρήσῃ ὅτι καταγγέλει «ἀξιόλογον ματαιοδοξίαν»¹.

Φρονῶ τούναντίον, ὅτι τὸ μνημεῖον αὐτὸ εἶναι πολ-
λαχῶς ἀξιόλογον, διότι, ἂν ὁ συνθέτης τῆς ἐπιγραφῆς
ὑπερετίμησε τὰς ἀρετὰς τῆς Ἰωαννίας, δὲν εἶνε δυνα-
τὸν καὶ νὰ ἐψεῦσθῃ, εἰς βαθμὸν ὥστε ν' ἀναγράψῃ
βιοτικὰς περιπετείας ἐντελῶς φανταστικὰς.

Βεβαίως «σοφὴ, νομομαθὴς καὶ εἰς ἄκρον τρυ-
φερά» δὲν συμβιβάζεται χωρὶς ἀμοιβαίας ὑποχωρή-
σεις, ἀλλὰ «ναύμαχος εἰς τὰ πελάγη» καὶ «παλληκάρη
εἰς τὸν πόλεμον» ἀναφέρονται κατ' ἀνάγκην εἰς πραγ-
ματικά γεγονότα. Πρόκειται περὶ μιᾶς Ὑπατίας καὶ
Ἀρτεμίας, πιθανώτατα ἐν μικρογραφίᾳ, πάντως ὅμως
γυναικὸς ἐξαιρετικῆς καὶ πιθανώτατα κόρης.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλο χαρακτηριστικὸν ἀξιόλογον ἀπὸ
τὴν ἐπιγραφὴν ἐξάγεται ὅτι εἶχεν ἡ Ἰωαννία, καὶ
αὐτὸ μᾶς ἐνθυμίζει τὴν ἀπὸ Ἀθηναίων Εὐδοκίαν:

Τὸ πρῶτον ἡμῖν τῆς ἐπιγραφῆς ἕως τὸ «παθέειν»
τοῦ ζ' στίχου εἶνε γραμμικὸν μετ' ὅρους πομπῶδες καὶ
ἀρχαῖον, ἀρχίζει μάλιστα ἀπὸ ἑνὸς στίχου ἐξάμετρον
δακτυλικόν· καὶ ἐκτὸς τῶν ἀρετῶν τῆς Ἰωαννίας μᾶς
λέγει ὅτι τὸ πολυτελὲς αὐτὸ νεκρικὸν μνημεῖον ἰδρῦθῃ
εἰς τιμὴν τῆς «πρὶν ἀποθάνῃ». Πιθανῶς ἔφερε τὴν
προτομὴν τῆς. Ἐκ τῆς μορφώσεως δὲ καὶ τῆς δράσεώς
τῆς φαίνεται ὅτι ἦτο ἐθνική. Τὸ δεύτερον ἡμῖν, ἂν
καὶ ἡ γραφὴ εἴτε ἀπολύτως ὁμοία καὶ παρουσιάζεται
ὁλόκληρος ἡ ἐπιγραφὴ ὡς ἀντανακλάσασθαι μετὰ τὴν
σμίλιν, ἔχει γνήσιον τὸν τύπον χριστιανικοῦ ἐπιτυμ-
βίου κειμένου.

Ἰσως ὁ ἐκχριστιανισμὸς αὐτὸς τῆς Ἰωαννίας ἐξηγεῖ
πῶς ζῶσα ἀκόμη ἀπεσύρθη τοῦ κοινωνικοῦ θορύβου
καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἔχομεν ἄλλοθεν καμίαν περὶ αὐτῆς
πληροφορίαν.

Εἶνε πιθανὸν ὅτι ἡ μετὰ τὴν ἐξαιρετικὰ χαρίσματα
προικισμένη κόρη τοῦ Ἀμμωνίου ἐξῆλθεν εἰς τὸν
Δ' αἰῶνα.

Γ. ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ

¹ Inscription grecque d'une vanité remarquable

Αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς Ὀλυμπίας

Ὁ διαπρεπὴς ἀρχαιολόγος κ. Dörpfeld εἶχε τὴν
εὐγενὴ καλωσύνην νὰ μᾶς ἀνακοινώσῃ τὰ ἐξῆς
σημαντικώτατα ἀληθῶς ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἐν Ὀλυμ-
πιά ἐσχάτως γενομένας ἀνασκαφάς:

«Βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ κ. Πρίντς, ἐνήργησα ἀνασκα-
φὰς ἐν Ὀλυμπίᾳ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐξακριβώσεως
τῆς ἐκτάσεως τῶν μὴ ἀνασκαφέντων ἀκόμη στρωμάτων
τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς. Ἀφ' οὗ κατὰ τὰ δύο τελευταῖα
ἐτη ἀνεσκάφη τὸ Ἡραῖον καὶ τὸ Πελοπίον, καὶ ὁ
ἀνατολικὸς ἀμφοτέρων τούτων χώρος, καὶ εὐρέθη
ἀρχαιοτάτων στρώμα, ἥδη ἐνηργησάμεν ἀνασκαφὰς
παρὰ τὸ Μητρόφον καὶ τοὺς Θησαυρούς. Ἐξ αὐτῶν
ἀπεδείχθη ὅτι τὸ προϊστορικὸν στρώμα κεῖται ἀνέπα-
φον εἰς βάθος 2 περίπου μέτρων ὑπὸ τὸ Μητρόφον καὶ
5 μέτρων ὑπὸ τοὺς Θησαυρούς, καὶ περιέχει ἀπειρα
ἀντικείμενα τῆς Νεολιθικῆς ἐποχῆς. Τὸ στρώμα τοῦτο
εἶχεν εὐρεθῇ πρὸ 30 ἐτῶν πρὸς νότον τοῦ Μητρόφου,
ὅτε κατὰ πρῶτον ἀπεκαλύφθη τὸ κυκλικὸν οἰκοδό-
μημα, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τινα χρόνον ἐθεωροῦμεν ἐσφαλ-
μένως ὡς τὴν βάσιν τοῦ μεγάλου βωμοῦ τοῦ Διός. Ἦδη
αἱ ἀνασκαφαί, ἐπεκταθεῖσαι μέχρι τοῦ οἰκοδομήματος
αὐτοῦ, ἐξηκρίβωσαν ὅτι ἀνήκει τοῦτο εἰς τὸ ἀρχαιό-
τατον στρώμα, ὡς μέχρι τοῦδε ὑποπτεύομεν μόνον.
Κάτωθεν τῶν Θησαυρῶν κεῖνται πλείστα ἀνέπαφα
στρώματα γῆς, περιέχοντα χάλκινα ἀναθήματα καὶ
συντρίμματα ὀστέων, καὶ πληροῦντα προσωρινῶς τὸ
χάσμα μεταξὺ τῶν νεολιθικῶν καὶ τῶν κλασσικῶν
στρωμάτων.

Κατόπιν τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν φρονῶ, ὅτι εἶνε
ἀπόλυτος ἀνάγκη νέας ἐκ βάθρων ἀνασκαφῆς τῆς
Ὀλυμπίας. Ἐλπίζω ὅτι αἱ ἀρχαὶ τοῦ κράτους θὰ συν-
τελέσουν εἰς τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς τοιαύτης σημαν-
τικῆς ἐργασίας, διὰ καταλλήλου ἐπιχορηγήσεως. Ἡ
προσεχὴς δημοσίευσίς τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν μέχρι
τοῦδε ἐρευνῶν θὰ πείσῃ ἕκαστον περὶ τῆς σπουδαιο-
τήτος αὐτῶν καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς συνεχίσεως τῶν
ἀνασκαφῶν.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Διὰ τὸν Μιστράλ

Ὁ Παρνασσὸς ἔδωκε πρὸς τιμὴν τοῦ μεγάλου ποιη-
τοῦ τῆς Προβηγκίας Φρειδερίκου Μιστράλ φιλο-
λογικὴν προεσπερίδα. Κατ' αὐτὴν ὁ μὲν κ. Κακλαμάνος
ὁμίλησε μετ' εὐφράδειαν διὰ τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ, ὁ κ.
Φύρστ ἀπήγγειλε τὸν «Υμνον πρὸς τὴν Ἑλλάδα» τοῦ
Μιστράλ, κατὰ θαυμασίαν μετάφρασιν τοῦ κ. Παλαμῆ,
ἡ δὲ Δις Μαρίκα Κοτοπούλη ἀπήγγειλε τὸν «Θάνατον
τοῦ θεριστοῦ», κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Πολέμη.

Κατόπιν αἱ Δες Λυμπεροπούλου καὶ Ἀναστασοπού-
λου, καὶ αἱ Κυρίαί Πλέσκα-Σκέπερ καὶ Φεράλδη ἔφα-
λαν συνοδευόμεναι διὰ κλειδοκρυβάλου ἀπὸ τὴν Διδῶ
Πρωτοῦ, διάφορα τραγούδια τοῦ Μιστράλ τονισμένα
ἀπὸ τὸν Γκουνῶ καὶ τὸν Μασσενέ, τὰ περισσότερα
ἀπὸ τὴν Μιρέγια.

Ἀπὸ τὴν ὁμίλιαν τοῦ κ. Κακλαμάνου δημοσιεύομεν
ἐν ἀπόσπασμα:

«Τὴν Μιρέγια μου σοῦ ἀφιερώνω· ἡ καρδιά
καὶ ἡ ψυχὴ μου εἰν' αὐτῇ, τὸ λουλούδι τῆς
ζωῆς μου.

«Ἐνὰ σταφύλι τῆς πατρίδος μου, ποῦ μέσα
εἰς τὰ φύλλα του σοῦ προσφέρει ἕνας χωρικὸς».

[Ἡ περίφημος ἀφιέρωσις τοῦ Μι-
στράλ πρὸς τὸν Λαμαρτίνον].

Τί εἶνε ἡ Μιρέγια αὐτή, ἡ ὁποία ἐγέννα αὐτὸν τὸν
ἐνθουσιασμὸν καὶ ἀπεθέωνε τὸν ποιητὴν;

Εἰς τὴν γλώσσάν του «ποῦ ἐνθυμίζει τώρα τὸν Λατιν-
...

«Ἕλληνες Καλλιτέχναι ἐν Παρισίοις

τὸν ρυθμὸν, τώρα τὴν Ἀττικὴν χάριν καὶ τώρα τὴν τρα-
χύτητα τὴν τωσκανικὴν», ἀναξή ὅλος ὁ Προβηγκιανὸς λαός.
Εἰς τὰς στροφάς του πάλλονται ἡ ζωὴ του, αἱ χαρὰι, οἱ
μόχθοι του, οἱ ἔρωτες, τὰ πάθη του.

Μελωδεὶ μέσα εἰς τὸ πικρὸν φύλλωμα τῶν στίχων
τῆς δ,τι ἔχει ἄγρον καὶ δ,τι ἔχει αἰώνιον ἡ Προβηγκιανὴ
ψυχή.

Καὶ ὁ ἥλιος, ὁ δυνατὸς καὶ γονιμοποιὸς ἥλιος τῆς Προ-
βηγκίας, φωτίζει ὅλον τὸ ποίημα, τὸ καταφέρει, χύνει
μέσα εἰς τὰς εἰκόνας καὶ τὰς φράσεις καὶ τὰς λέξεις του
ὅλην τὴν ζέσιν τῆς ὁρμῆς του καὶ ὅλον τὸ φῶς τῆς αἰγλῆς
του. Ὅπως ὁ ποιητὴς λέγει διὰ τὴν ἡρώδα του καὶ τὸ
ποίημά του «ὁ φαιδρὸς ἥλιος τὸ ἐγέννησεν».

Εἶναι τόσο ἡ λάμψις καὶ τόσο τὸ φῶς καὶ τόσο τὸ
θάμβος τοῦ ἔπους αὐτοῦ, ὅπου ἐφινλακίσθη, ὡς εἰς χρυ-
σοῦν κλωβόν, ἡ ψυχὴ ἐνὸς λαοῦ, ὥστε ἡ ἀφελὴς μητέρα
τοῦ Μιστράλ, ἡ ἀπαίδευτος ἀγρότις τοῦ Μαριάν, ἔλεγε
εἰς τὸν νῦν τῆς, εἰς χαρκατηριζομένην ἐπισκιάζοντα κάθε
ἄλλον:

— Μοῦ συνέβη καὶ παρὰδοξον, ὅταν ἄνοιξα, παιδί μου,
τὸ βιβλίον σου. Μία λάμπρις ὅαν ἄστρον μ' ἐθάμβωσε. Καὶ
ἔκλεισα τὸ βιβλίον διὰ νὰ τὸ διαβάσω ἀργότερα.

Ἰδού καὶ ἐν ἀπόσπασμα τοῦ «Θανάτου τοῦ Θερι-
στοῦ», κατὰ μετάφρασιν τοῦ συνεργάτου μας κ. Γ.
Πολέμη.

Κ' ἐσέκωσεν ὁ γέροντας ψηλὰ-ψηλὰ τὰ χέρια
καὶ ξάφνου ἐσπιθόβλησαν τὰ θαμπερά του μάτια:
— Ἄγιε μου Γιάννη θεριστὴ καὶ κύρη μου ἄγιε Γιάννη,
πατέρα τῆς φτωχολογίας, τοῦ θέρου κυβερνήτη,
θυμήσου με τὸ δύστυχο μέσ' σὸν Παράδεισόν σου!

«Λίγες ἐλῆες ἐφύτρεψα, πᾶνε δὴν χρόνια τώρα,
λίγες ἐλῆες σ' ἕνα γκρεμὸ χέροσ καὶ πετρωμένο·
στὸν ἥλιο τοῦ καλοκαιριοῦ τὸ χῶμά τους κορώνει
ὅταν ἀναμμένα κάρβουνα. Ἀφέντη μου ἄγιε Γιάννη,
σήμερα ὁ ἥλιος φλέγεται, θυμήσου τίς ἐλῆες μου.

Κ' ἐσώπασεν ὁ γέροντας μ' ἀσάλευτα τὰ μάτια
κι' ἄσπρισαν ὅαν τὸ μάραρο τὰ μέλη τοῦ κορμιοῦ του·
κ' οἱ θεριστάδες ἄφρονι, σὸ χέρι τὸ δρεπάνι,
ἐξανάχσαν τὸ θέρισμα γλήγορα καὶ με βιάση
γιατὶ μαῖστρος φλογερὸς ἀνάδενε τὰ στάχνα.

Θεόφραστος Γ. Σακελλαρίδης

Τὴν 1ην Μαΐου ἤνοιξεν ἐν Παρισίοις ἡ ἐκθεσίς τῆς
Ἑταιρείας τῶν Γάλλων Καλλιτεχνῶν. Μεταξὺ τῶν
χιλιάδων ἔργων τῆς ἐκθέσεως Γάλλων, Ἀγγλῶν, Ἰτα-
νῶν κλπ., ἐφέτος παρουσιάζονται καὶ μερικοὶ νέοι
Ἕλληνες δειλοί, δειλοί. Μέσα εἰς τὸν κυκεῶνα τῆς
παγκοσμίου κινήσεως, ὅπως εἶνε τὰ περίφημα Salons
τῶν Παρισίων, εἶνε παρήγορον ὅτι καὶ ἡ Ἑλληνικὴ
τέχνη ἀντιπροσωπεύεται ἔστω καὶ μετὰ ἔργα νεαρῶν
εἰσέτι καλλιτεχνῶν.

Εἰς τὴν ζωγραφικὴν πολὺ καλὰ στέκει ἕνα ἔργον
τοῦ κ. Κωνστ. Γκέσκου: «τὸ ἄσμα τῆς ζωῆς». Ὁ
νεαρὸς αὐτὸς καλλιτέχνης φαίνεται ὅτι κρύβει στήν
ψυχὴν τοῦ ἀπὸ τοὺς Θησαυροὺς τῆς Ἑλληνικῆς τοῦ
Πατρίδος. Σκέπτεται καὶ αἰσθάνεται ἀπειρώς ἀνθρώ-
πινα καὶ ἰδοῦ διατὶ τὸ ἔργον του σὲ ἐλκεῖ.

Ἐνας γέρον μουςικὸς σκυμένος στὸ βιολοντσέλο του
σύρει ἀκόμη τὸ τόξον του γιὰ ν' ἀρμονίσῃ τὴν ζωὴν
τοῦ ποῦ ὀβύνει μετὰ τὴν ζωὴν. Τίποτε τὸ ἐξεζητημένον εἰς
τὸ ἔργον αὐτό· ἀρμονικὸς καὶ βαθὺς ὁ χρωματισμὸς
του, ὁμιλεῖ κατ' εὐθείαν εἰς τὴν ψυχὴν, τὸ σχέδιόν του
ἀμειπτον, ἡ ἰδέα ἀπλὴ καὶ σαφής. Μετὰ τὸ ἔργον του
αὐτοῦ ὁ Κ. Γκέσκος δεικνύει τὰς εὐγενεῖς τάσεις τῆς
ψυχῆς του, ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του καὶ τὸν ἄνθρωπον,
δὲν εἶνε ἀρκετὸ δι' ἕνα νεόβγαλτο καλλιτέχνη;

Εἰς τὴν ζωγραφικὴν ἐκθέτει ἐπίσης ὁ νεαρὸς Μηλιά-
δης τοπεῖον μετὰ ἀρκετὴν εὐσυνειδησίαν ἐπεξεργασμένον.
Ἡ γλυπτικὴ δυστυχῶς, ἡ ὁποία ἄλλοτε τοσοῦτον
ἐδόξασε τὴν Ἑλλάδα, δὲν ἀντιπροσωπεύεται ἐπαξίως.

Ἡ Ἑλλάς καὶ σήμερον ἡδύνατο νὰ συναγωνισθῇ μετὰ
τὰ ἄλλα ἔθνη, ἀλλὰ κανεὶς πλέον ἐκ τῶν Ἑλλήνων δὲν
φροντίζει διὰ τὴν ἑλληνικὴν γλυπτικὴν· μετεβλήθημεν
ὅλοι εἰς ἀρχαιολόγους καὶ ἐλησμονήσαμεν τὴν τέχνην
τῶν πατέρων μας.

Ὁ νεαρὸς γλύπτης Κ. Δημητριάδης ἐκθέτει ἕνα γλυ-
πτικὸν ἔργον. «Εἰς τοὺς νικῶντας καὶ ἀγνώστους θεμ-
βασμούς»· ὁ τίτλος προδίδει τὴν στενοχωρίαν τοῦ καλ-
λιτέχνου, τὸ ἔργον εἶνε ἀτυχεῖς καὶ δυσαρμονικόν, δὲν
στερεῖται ἐν τούτοις σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας. Εἶνε ὅμως
λυπηρὸν ἡ Ἑλληνικὴ γλυπτικὴ ν' ἀφεθῇ ἀπὸ τοὺς
νέους Ἕλληνας εἰς τοιαύτην κατάπτωσιν ὥστε νὰ
ἐμπνέη ἀπογοήτευσιν διὰ τὴν Γλυπτικὴν ἐν γένει.

Θ. Κ.

Ἡ ἐπιστήμη τῆς εὐτυχίας

ΜΕ ὅλον τὸν ἀνταγωνισμὸν ποῦ κυριάρχει παντοῦ εἰς
τὸν αἰῶνα μας, εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐπι-
στήμης, τῆς τέχνης καὶ τοῦ ἐμπορίου, μετὰ ὅλον τὸ
κατ' ἐπιφάνειαν ἄγριον ἀλληλοφάγμαμα ὑπάρχει λαν-
θάνον ἀλλ' ἀσφαλὲς ρεῦμα ἀνθρωπιστικῶν ἰδανικῶν
τὰ ὁποία ὑπόσονται ριζικὴν μετὰ τὸν καιρὸν μεταβολὴν
τῆς κοινωνίας, τοῦ βίου καὶ τῶν τάσεων τῶν ἀτόμων.

Τὸ τελευταῖον βιβλίον τοῦ διευθυντοῦ τῆς γαλλικῆς
«Ἐπιθεωρήσεως» κ. Γ. Φινό, τὸ φέρων τὸν τίτλον, «Ἡ
ἐπιστήμη τῆς Εὐτυχίας», εἶνε ἀπὸ τὰ εὐγλωττότερα
κρηρύματα τῆς δημοκρατικῆς ἰδέας τῆς εὐτυχίας, τὴν
ὁποίαν ὁ γνωστὸς καὶ ἀπὸ πολλὰ ἄλλα ἔργα του ἡθι-
κολόγος προσπαθεῖ νὰ ἐξαπλώσῃ. Τὸ κοσμοπολιτικόν,
κοινωνιστικόν, ἀνθρωπιστικὸν ἰδανικόν, ὁ ἀγὼν ὑπὲρ
γενικῆς εὐδαιμονίας καὶ ὁχι ἀτομικῆς ὑπεροχῆς ἐνω-
στικῆς ἀπησχόλησε πολλὰ ἐκ τῶν ἐξοχωτέρων πνευ-
μάτων τοῦ αἰῶνος μας, διὰ ν' ἀναφέρωμεν, μόνον τὸν
Μάτερλιγγ καὶ τὸν Ἑμερσον.

Εἰς ὅλα τὰ προηγούμενα ἔργα τοῦ ὁ κ. Φινό σαλπί-
ζει τὴν αἰσιοδοξίαν του, κηρύττει τὸ εὐαγγέλιον τῆς
ζωῆς, ζητεῖ τὴν χαρὰν, τὴν καλωσύνην, τὴν δικαιο-
σύνην δι' ὅλους.

Ἡ ἀθανασία τοῦ σώματος, ἡ φιλοσοφία τῆς μακροβί-
ου, ἡ πρόληψις τῶν φθῶν, εἶνε ὅλα εὐγλωττα ἐπι-
χειρήματα ὑπὲρ τῆς κυριαρχούσης ἰδέας του. Εἰς τὸ

τελευταίον του βιβλίου, την «*Επιστήμην τῆς Εὐτυχίας*», ζητεῖ νὰ καταρτίσῃ τὴν παλαιὰν καὶ γενικὴν ἰδέαν περὶ εὐτυχίας: «*Ἡ ἀνατροπὴ μας ὅλη συνίσταται εἰς τὸ νὰ φαινομένη ἐκεῖνο ποὺ δὲν εἴμεθα... ἡ ζωὴ μας περνᾷ μὲ τὸ νὰ ποθῶμεν νὰ καταπλήξωμεν ἢ νὰ λυπήσωμεν τοὺς ἄλλους, νὰ φθονῶμεν καὶ νὰ κάμνωμεν νὰ μᾶς φθονοῦν*». Αὕτῃ εἶνε ἡ ἀρχικὴ ἰδέα τοῦ βιβλίου. Ἡ θετικὴ εἶνε ὅτι ἡ εὐτυχία εἶνε μέσα μας. Ἡ ἀγάπη, ἡ καλωσύνη, ἡ στοργή, ἡ ἐργασία εἶνε αἱ μεγάλαι δυνάμεις ποὺ δίδουν εἰς τὴν ζωὴν τὴν ἀξίαν της. Ὅταν ἡ ψυχὴ εἶνε γεμάτῃ ἀγάπῃ μοιάζει μὲ δωμάτιον δόλοφτον, διότι ἡ ἀγάπη καὶ ἡ καλωσύνη μόναι φωτίζουν τὴν συνειδήσιν μας.

«*Ἡ καλωσύνη τείνει νὰ ὀλιγοστεύσῃ τὴν ἀθλιότητα τῶν ταπεινῶν*».

«*Εἰς τοὺς ἀπαισιόδοξους πρέπει νὰ λέγωμεν: Ἀγαπήσετε καὶ γίνεσθε καλοὶ, καὶ ὕστερον ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν ξαναγυρίσετε...*»

«*Ψυχοσκοπεῖον*»

Αἱ ψυχολογικαὶ ἔρευναι καὶ αἱ ἀπόκρυφοι ἐπιστήμαι, τῶν ὁποίων προστάτης Θεὸς εἶναι ὁ Ἑρμῆς ὁ Τρισημέσιος, κατακτοῦν ὅλον ἐδαφὸς εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ κέντρα τῆς Εὐρώπης. Εἶναι γνωσταὶ αἱ μεγάλαι, καταπληκτικαὶ ἐν μέρει, ἐπιτυχίαι τοῦ Ἀγγλοῦ δημοσιολόγου καὶ συγγραφέως κ. Stread, τοῦ διευθυντοῦ τῆς «*Επιθεωρήσεως τῶν Ἐπιθεωρήσεων*».

Ἐσχάτως, ὅπως ἀγγέλλεται, ὁ κ. Stread ἀπερχομένης ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν διερευνῆσιν ποικίλων ψυχολογικῶν ζητημάτων διὰ μέσου μεσαζόντων «*γραφόντων*», δηλαδὴ ἐκεῖνων οἵτινες κατέχουν τὸ ἰδιαιτέρων χάρισμα τῆς αὐτομάτου γραφῆς, κατήρτισεν ἐν Λονδίῳ εἰδικὸν γραφεῖον ὑπὸ τὸν τίτλον «*Julia's Bureau*», ἢ «*Ψυχοσκοπεῖον*», ὅπως τὸ μετέφρασεν ὁ ἡμέτερος κ. Πλάτων Δρακούλης.

Τὸ «*Julia's Bureau*» ἔχει μὲγάλον ἀληθῶς προορισμὸν καὶ εἶνε βέβαιον ὅτι ὑπὸ τὴν διευθύνσιν τοιοῦτου ὁργανοῦ θέλει ἀποδόσῃ γενναίους καρπούς, ἐπεκτείνον τὸ ἐδαφὸς τῶν μελετῶν τῆς ὑπερπέραν ζωῆς, διενεργοῦν ἀναγνωρίσεις νέων ἐδαφῶν ἀπὸ τοὺς ἀγνώστους κόσμους καὶ ἐν γένει διαφωτίζον τὰ ψυχολογικοπνευματικὰ ζητήματα, τὰ τὸσον σκοτεινὰ ἀκόμη.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ἡ συνέχεια τοῦ «*Ἀπὸ τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τοῦ Σολωμοῦ*» ἀνεβλήθη διὰ τὸ προσεχὲς τεῦχος.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Βουλῆς διεκόπησαν διὰ Β. Δ. δημοσιευθέντος τὴν 11 Μαΐου εἰς τὴν «*Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως*».

Ἀφίκετο ἐν Ἀθήναις ἐξ Ἰταλίας ὁ ὁμογενὴς μουσουργὸς κ. Σπ. Χαμάρας, ὅστις συνεσχέφθη ἐπανειλημένως μετὰ τοῦ δημάρχου κ. Μερκούρη περὶ ἀναδιοργανώσεως τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου.

Ὁ δήμαρχος Ἀθηναίων συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ μουσουργοῦ, ἐπεσκέφθη τὸν Πρωθυπουργὸν καὶ ἐξήτησεν, ὅπως ὑποβληθῇ εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον διὰ νὰ παραχωρηθῶν εἰς τὸν Δήμον τὰ ἐπιδόματα τῶν ὑπὸ τὸ Θεάτρον καταστημάτων πρὸ τῆς παρελεύσεως τριετίας, μεθ' ἣν συμφώνως πρὸς τὴν διαθήκην τοῦ αειμνήστου Συγγροῦ, περιέρχονται ταῦτα εἰς τὴν κυριότητα τοῦ Δήμου. Διὰ τῶν εἰσοδημάτων δὲ τούτων ἐκχωρουμένων, θέλει ἐξυπηρετηθῇ δάνειον πρὸς μετασκευὴν τοῦ Θεάτρου.

Τὸ «*Κόκκινο Πουκάμισο*» τοῦ κ. Μελά, τὸ ὁποῖον ἀρχίσαμεν ἀπὸ τοῦ φυλλαδίου τούτου δημοσιεύοντες,

θὰ ἐκδοθῇ καὶ εἰς βιβλίον εἰς τὸ ἴδιον σχῆμα τῶν «*Παναθηναίων*».

Εἰς τὴν Ἀμιένην ἔγιναν ἀποκαλυπτήρια μνημεῖου τοῦ Ἰουλίου Βέρν.

Εἰς τὴν Πετρούπολιν ἐπίσης ἔορτῃ διὰ τὴν ἑκατονταετηρίδα τοῦ Γκοργόλ.

Εἰς τὸν κ. Σίμπλεγκ, φωτογράφον καὶ συγγραφέα, ὁ ὁποῖος ἔδειξε μίαν ἡμέραν στίχους τοῦ εἰς τὸν Οὐάιλντ, ὁ Ἀγγλὸς ποιητὴς εἶπε: «*Γράφεις καλὰ ποιήματα, καὶ ἡ ποιησις εἶναι δύσκολος. Τὰ περὶ εἶναι ἀκόμη δυσκολώτερα*».

Ὁ Αἰμίλιος Ὀλιβιέ, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε πρωθυπουργὸς τῆς Γαλλίας, γράφει τὴν «*Ἱστορίαν τῆς φιλελευθέρου Ἀυτοκρατορίας*». Ἐχει φθάσει τώρα εἰς τὰ αἷτια τῆς κηρύξεως τοῦ Γαλλογερμανικοῦ πολέμου. Λοιπὸν: ὁ πόλεμος ἐκηρύχθη ὄχι ὑπὸ τοῦ Ἀυτοκράτορος. Ἐκηρύχθη ὑπὸ τῆς Ἀυτοκρατορίας καὶ τῶν φίλων της.

Ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἑλληνικὸς σύλλογος «*ὁ Αἰσχύλος*» ἀπεφάσισε τὴν ἐκδοσὴν περιοδικοῦ, τὸ ὁποῖον θὰ εἶνε ὄργανον τοῦ συλλόγου.

Εἰς τὸ Λονδίνον ἰδρύθη ἐπὶ ἀρίστων βάσεων «*Σύλλογος Ἑλλήνων Ἐπαγγελματιῶν*».

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «*Παναθηναίων*»
— ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν . . . Δρ. 2448.55

Τὸ ἀπαιτούμενον ὀλίγον ποσὸν εἶναι 3,500 περίπου. Ὑπολείπονται περὶ τὰς 1,100. Καὶ τὸ ὑπενθυμίζομεν εἰς ὅλους. Ὅλοι ἔζησαν καὶ ζοῦν με τοὺς στίχους τοῦ ἡμνητοῦ τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ εἰσφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «*Παναθηναίων*», ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Δημοτικὰ Τραγούδια, ὑπὸ Ἀγίδος Θέρου, μετὰ προλόγου καὶ εἰκονογραφίῶν ὑπὸ Π. Ρούμπου. (Ἐκδοτικὴ εἰσαγγελία ὁ Φοῖβος). Ἀθήναι. Τυπογρ. Π. Α. Πετράκου, δρ. 3, ἐπὶ χειροποιήτου χάρτου δρ. 5.

Οἱ ἐκδικηταὶ τοῦ Μελά ὑπὸ Εὐ. Δ. Χαμίου. Κάρον.

Ἡ «*Ἀναίμακτος Δίαυτος*», ὑπὸ Πλάτωνος Ε. Δρακούλη. (Βιβλιοθήκη Ἀθηνᾶς Ὑγιείας ἀρ. 4.) Ἀθήναι. 1909.

Πραγματεῖα περὶ δημοσίου λογιστικοῦ, ὑπὸ Βασιλείου Δ. Γεωργαντᾶ, γραμματέως ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν. Ἀθήναι. Τυπογραφεῖον «*Εστία*» Μάισονερ καὶ Καργαδούρη, σελ. 974, δρ. 10.

Ἡ *Φυσικὴ Ζωὴ*, ὑπὸ Σεβαστιανοῦ Κνάιπ, μετάφρασις Μαίρης Βερέττα. Ἀθήναι. Τυπογραφεῖον «*Εστία*» Μάισονερ καὶ Καργαδούρη, δρ. 3.

Langenscheidts Taschen - Wörterbuch, der neu-griechischen Umgangs- u. Schriftsprache, von Karl Dieterich. Berlin - Schöneberg, Mks. 3.50.

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ

ΔΙΑ ΚΥΡΙΟΥΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΣ

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ

ΡΑΦΕΙΑ

ΑΝΔΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΦΟΡΕΜΑΤΩΝ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ ΚΤΛ. ΚΤΛ.

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΝ ΕΝΩΣΙΝ

79 — ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ — 79

ΠΩΛΗΣΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΠΟΛΙΤΑΣ — ΤΙΜΑΙ ΩΡΙΣΜΕΝΑΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΦΩΤΙΣΜΟΣ

ΘΕΡΜΑΝΣΙΣ

ΚΙΝΗΤΗΡΙΟΣ ΔΥΝΑΜΙΣ

διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος

Ὁ Φωτισμὸς διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος στοιχίζει τέσσαρας φορὰς εὐθηνότερα ἀπὸ τὸν φωτισμὸν διὰ τοῦ πετρελαίου, δὲν ἀλλοιώνει τὸν ἀέρα, οὐτε παράγει καπνὸν ἢ ὁσμὴν. — Κίνδυνος κανεὶς. — Καθαριότης τελεία.

Μηχανήματα μαγειρείου *Rechauds* καὶ λουτρῶν. — Σίδηρα διὰ σιδερώμα.

Θερμάστραι διὰ δωμάτια παντὸς μεγέθους.

Κινητήρες δυνάμειος 1/2 ἕως 30 ἵππων, τῶν καλυτέρων μηχανουργειῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ Otto Deutz, Christophi etc.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΦΡ. ΧΡ. 15.000.000. — ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Καῖρῳ, Θεσσαλονίκῃ, Σμύρνῃ.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ καὶ ΥΠΟΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ: ἐν Μοναστηρίῳ, Μυτιλήνῃ, Περγάμῳ, Μαγνησίᾳ.

Προεξοφλήσεις, Ἐξπραξίς γραμματίων, Τηλεγραφικαὶ πληρωμαὶ, Ἐπιταγαί, Πιστώσεις, Πιστωτικαὶ Ἐπιστολαί, Δάνεια ἐπὶ χρεωγράφων, Ἐμπορευμάτων καὶ γραμματίων, Φύλαξις τίτλων, Ἐνοικίσεις χρηματοκιβωτίων. Ἐντολαὶ χρηματιστηρίου κλπ.

Καταθέσεις Δραχμῶν. — 3 1/2 % ἐτησίως διὰ καταθέσεις ἐν ὄψει, καὶ Ἀνοικτοὺς λ/σμούς μέχρι Δρχ. 25.000. — 3 % ἐτησίως διὰ καταθέσεις ἐν ὄψει καὶ Ἀνοικτοὺς λ/σμούς, μέχρι τοῦ ποσοῦ Δρχ. 100.000. — διὰ τὰ πέραν τῶν 100.000 ποσὰ ὑπολογίζεται τόκος 2 % ἐτησίως. — 4 1/2 % ἐτησίως διὰ καταθέσεις 6 μηνῶν. — 5 % " " " 1 ἔτους καὶ ἐπέκεινα.

Καταθέσεις Χρυσοῦ. — Τόκος κατὰ 1/2 % ἐπὶ ἑλαττον τῶν εἰς Δραχμὰς καταθέσεων. — 4 % διὰ καταθέσεις μέχρι τοῦ ποσοῦ Δρχ. 2.000. —

Αἱ καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς ὃ νόμισμα ἐγένοντο.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐντοκοὶ καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσόν, ἢτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερεῖνας ἀποδοτέας εἰς ὁρισμένην προθεσμίαν ἢ διαρκεῖς. Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ καταθέσις, εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐπιταγῇ τοῦ ὁμολογιούχου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς, ἐν Κερκύρᾳ δὲ Κεραιρῇ καὶ Ζακύνθῳ διὰ τῶν Ὑποκαταστημάτων τῆς Ἰονικῆς Τραπεζῆς.

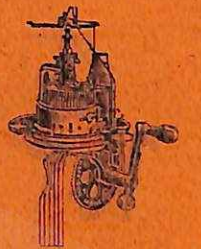
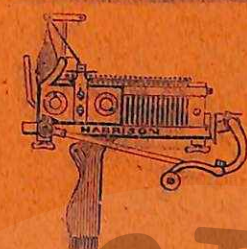
Τόκοι τῶν καταθέσεων

1 1/2	τοῖς	0/0	κατ' ἔτος	διὰ	κατάθ.	6	μηνῶν
2	"	0/0	"	"	"	1	ἔτους
2 1/2	"	0/0	"	"	"	2	ἔτων
3	"	0/0	"	"	"	4	ἔτων
4	"	0/0	"	"	"	5	ἔτων

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐντολὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

HARRISSON PATENT KNITTING MACHINE Co Ltd
WORKS 257 UPPER BROOK STREET, MANCHESTER

ΠΛΕΚΤΟΜΗΧΑΝΑΙ

Ἐνασχόλησις ἐπιωφελὴς καὶ εὐχάριτος.

Ἡ μηχανὴ αὕτη πλέκει Κάλτσες ἀπλῆς καὶ οἰωνῆς, χειρόβια καὶ ἐκδύματα μάλλινα, μεταξωτὰ ἢ βαμβακερά. Εἰδικῶς πλέκει ἐσώρουχα χωρὶς ραφὴν καὶ σκονοφάνια ὀνομαζόμενα Tam-O-Shanters. Χειροκίνητοι ἢ ἀτμοκίνητοι. Στέλλονται τιμολόγια εἰς τὸν ζητούντα.

Ἀντιπροσώποι ἐν Ἀθήναις | Ἐμπορικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΣΥΣΤΑΘΕΙΣΑ ΤΩ 1839

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 315.510

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Κερκύρα, Κεφαλληνία, Ζακύνθω, Πάτραις, Πειραιῇ, Τριπόλει.

Καταθέσεις. Ἡ Ἰονικὴ Τράπεζα Limited ἀπὸ τῆς 1^{ης} Ἰουνίου 1907 καὶ μέχρι δευτέρας εἰδοποιήσεως, δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια ἐπὶ τόκῳ ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους:

2 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι 100,000 Δρ. — 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ πέραν τῶν 100,000 Δρ. — 3 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 3 μῆνας. — 3 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν. — 4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἐτῶν μέχρι 4 ἐτῶν. — 4 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ ἐπέκεινα τῶν 4 ἐτῶν.

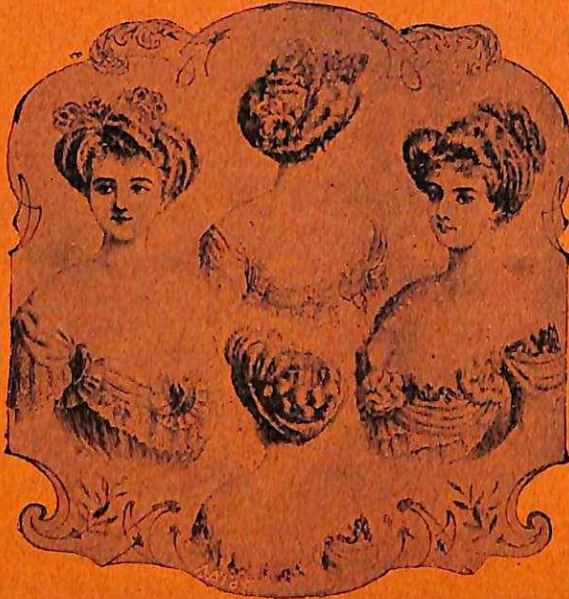
Ἡ Τράπεζα δέχεται ἐπίσης καταθέσεις εἰς chèques ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἑξῆς: 3 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν. — 3 1/4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας. — 3 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 1 ἔτος. — 4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα.

Αἱ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς ὁ εἶδος ἐγένετο ἢ κατάθεσις, παντὸς δικαιώματος χαρτοσήμου ἐπιβαρύνοντος τὸν καταθέτην.

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΟΙΜΩΣΕΩΣ

Σ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 4

La vraie ondulation Marcel.

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου 67. Κολώνια

Κομμώσεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Γαλακτοκομεῖα

Ι. Χρυσάκης, ὁδὸς Φιλελλήνων 4.

Βιβλιοδετεῖα

Σ. Ἀμπαιζόπουλος, ὁδὸς Κολοκοτρώνη 7.

Φαρμακεία

Π. Βασιλείου, ὁδὸς Σταδίου καὶ Αἰόλου.

Ἐδωδιμποπωλεία

Β. Ἀπόττου πρόφην **Γουλιέλμου**, ὁδὸς Σταδίου 9.

Π. Κ. Εξαρχόπουλος καὶ Ἀδελφός, Σταδίου 58.

Καφεζυθοποιεῖα

Πανελλήνιον, ὁδὸς Πανεπιστημίου-Προαστείου.

ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

Η "ΝΕΑ ΑΦΘΟΝΙΑ,"

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Α. Γ. ΣΚΡΕΚΗ

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 139 (ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΑΝΙΓΓΟΣ)

Γάλα ἀγνὸν ἀγελαδινὸν καὶ πρόβειον ἢ ὀκτὶ λεπτὰ 80. — Βού-
τυρον τῆς ὥρας. — Αὐγὰ φρέσκα ἐκ τοῦ κτηνοτροφείου τοῦ
Καταστήματος. — Λουκουμάδες ἑκτακτοὶ καὶ ἀφράτοι. — Μέλι
ῤυμητιοῦ γνήσιον καὶ ἀγνόν.

ΒΟΥΣΤΑΣΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΚΑΙ ΚΟΛΟΚΥΘΟΥ

